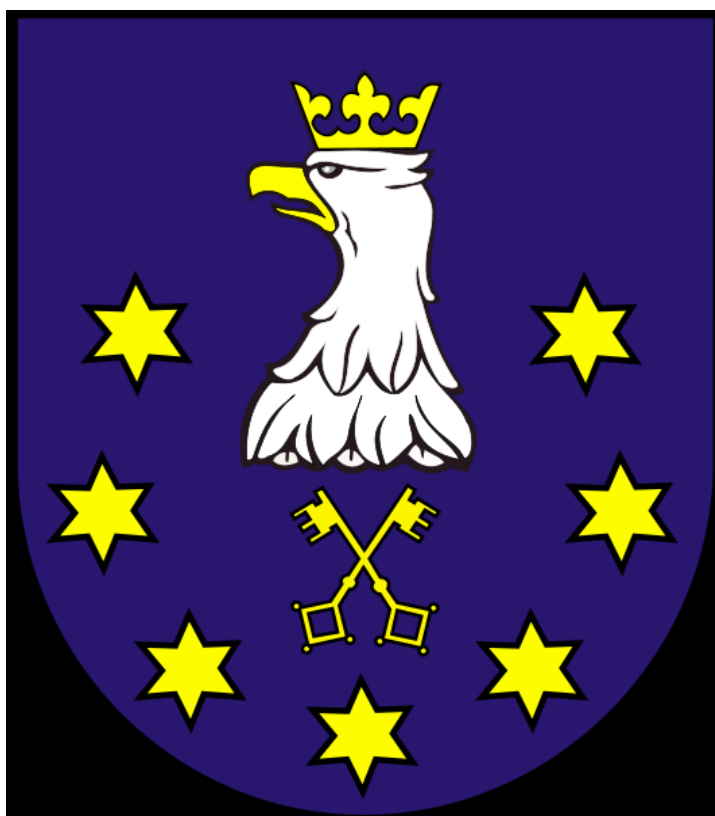


**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW  
SPOŁECZNYCH DLA POWIATU  
OSTRZESZOWSKIEGO NA LATA 2019 - 2025**



POWIAT OSTRZESZOWSKI

2019

<b>SPIS TREŚCI:</b>	<b>Strona:</b>
<b>I. Wprowadzenie do założeń teoretycznych i metodologicznych Strategii rozwiązywania problemów społecznych</b>	<b>3</b>
1.1. Wprowadzenie do Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025	3
1.2. Założenia strukturalne dokumentu Strategii	4
1.3. Zgodność lokalnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych z innymi programami, projektami i strategiami dalekiego zasięgu – m.in. wojewódzkimi, regionalnymi, europejskimi (unijnymi), pozaunijnymi.	5
1.4.1. Strategia Polityki Społecznej w Polsce	6
1.4.2. Zgodność Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025 z programem Polityki Prorodzinnej Państwa	7
1.4.3. Realizacja zadań polityki prorodzinnej	7
1.5. Uwarunkowania prawne – wykaz najistotniejszych przepisów i aktów prawnych odnoszących się do problematyki społecznej	8
1.6. Metodologia strategii	9
1.7. Zadania Strategii	10
1.8. Przedział czasowy Strategii	11
<b>II. Diagnoza</b>	<b>11</b>
2.1. Przedmiot i zakres diagnozy	11
2.2. Demografia. Dane statystyczne i demograficzne obszaru diagnozowanego	11
2.3. Sytuacja na rynku pracy /uwzględnienie uwarunkowań lokalnych/	15
2.4.1. Edukacja	21
2.4.2. Polityka edukacyjna. Analiza warunków instytucjonalnych obszaru edukacyjnego w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego	21
2.4.3. Zachowania psychospołeczne uczniów	22
2.4.4. Instytucjonalna opieka nad dziećmi w Powiecie Ostrzeszowskim. Przedszkola	23
2.5.1. Definicje uzależnienia	23
2.5.2. Uzależnienia i problemy z nimi związane	23
2.5.3. Polityka społeczna wobec osób uzależnionych. Programy przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii	24
2.6. Świadczenia Rodzinne	25
2.7.1. Pomoc społeczna. Zasady ogólne i organizacja pomocy społecznej w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego. Charakterystyka osób korzystających z pomocy	26
2.7.2. Bezdomność. Analiza zjawiska bezdomności w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego.	31
2.7.3. Niepełnosprawność	31
2.7.4.1. Organizacja opieki w Rodzinach Zastępczych	34
2.7.4.2. Organizacja opieki w Rodzinach Zastępczych oraz udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci	34
2.7.4.3. Pomoc w integracji ze środowiskiem osób opuszczających niektóre rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych, resocjalizacyjnych, zakłady dla nieletnich i rodziny zastępcze	37
2.7.4.4. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców oraz dzieciom niedostosowanym społecznie	39
2.7.4.5. Dom Dziecka z siedzibą w Ostrzeszowie i w Książenicach	40
2.8. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie	41
2.9.1. Ludzie starsi/seniorzy w ramach lokalnej polityki społecznej	43
2.9.2. Usługi Opiekuńcze i specjalistyczne usługi Opiekuńcze	44
2.9.3. Dom Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego	45
2.9.4. Środowiskowe Domy Samopomocy na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego	46
2.10.1. Praca socjalna. Prawne regulacje zakresu i kierunku pracy socjalnej	46
2.10.2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami	47
2.11. Ocena i podsumowanie uwarunkowań zewnętrznych	48
<b>III. Analiza SWOT</b>	<b>49</b>
3.1. Silne i słabe strony prowadzonej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego polityki rozwiązywania problemów społecznych	49
<b>IV. Założenia strategiczne</b>	<b>51</b>
4.1. Misja	51
4.2. Sposób monitorowania realizacji zadań	52
4.3. Cele strategiczne. Priorytety działań (cele szczegółowe oraz kierunki działania)	52
4.3.1. Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania strategii	53
<b>V. Źródła finansowania</b>	<b>57</b>
<b>VI. Założenia i warunki realizacji Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025</b>	<b>58</b>
<b>VII. Monitoring i ewaluacja Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025</b>	<b>59</b>
Załącznik nr 1: Słowniczek pojęć i terminów wykorzystanych w opracowaniu strategii oraz stanowiących kontekst społeczny	66
Załącznik nr 2: Słownik skrótów stosowanych w dokumencie	75

# I. WPROWADZENIE DO ZAŁOŻEŃ TEORETYCZNYCH I METODOLOGICZNYCH STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

## 1.1. Wprowadzenie do Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025

### Podstawy planistyczne Strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to planistyczne, strategiczne i celowe nakreślenie planu niwelowania oraz ograniczania trudności dezorganizujących funkcjonowanie struktury danej społeczności. Jednocześnie można przyjąć, że najogólniej rzecz ujmując chodzi o systematyczne i realne podnoszenie, jakości życia we wszystkich obszarach i kategoriach społecznych. Nie wprowadzi to wizji społeczności jednorodnej, wolnej od nierówności, ma jednak na celu stworzenie możliwości równego dostępu do dóbr społecznych: instytucjonalnych, materialnych czy kulturowych, a tym samym podwyższenie, jakości życia wszystkich osób i grup świadomie kierujących swoim życiem i traktowanych podmiotowo przez instytucje.

Znaczna ilość zadań spoczywających na powiecie, a w związku z tym znaczne środki przeznaczane na w/w cele wymagają strategicznego zarządzania, kompatybilnego z wieloma założeniami takimi jak regionalne programy rozwoju, długoterminowe programy finansowane ze środków UE - np. fundusze strukturalne w *Programie Operacyjnym Kapitału Ludzkiego (PO KL)*, itp. np. wymagania realizowane w ramach tych projektów, stawiane są przed nowym typem pracowników - managerów, profesjonalnych, kreatywnych, innowacyjnych i nastawionych na swoiste zyski w strukturze zasobów ludzkich<sup>1</sup>.

### Ustawowe podstawy tworzenia i realizacji Strategii.

Obszar strategii w zakresie pomocy społecznej określa Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tekst jednolity Dz.U. z 2018r., poz. 1508 ze zm.) w art. 17, 18 i 19. Strategia według zapisów tej ustawy powinna obejmować w szczególności programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

\*

Powiatowa Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego wskazuje na kluczowe kwestie, z jakimi borykają się mieszkańcy powiatu i poszczególnych gmin, na ich niezaspokojone potrzeby, wytycza także kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych i negatywnych, zajmuje się tworzeniem mechanizmów wzmacniających efektywność dokonywanych zmian. Formy adaptacji i readaptacji są istotnymi aspektami zagadnień opisanych i definiowanych w niniejszej strategii, przy uwzględnieniu ich funkcjonalnego społecznie wymiaru.

### Funkcje Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego.

Funkcja opisowa, diagnostyczna oraz zwracająca uwagę na mechanizmy funkcjonowania społeczeństwa stanowią istotny aspekt i jednocześnie cel tworzenia wieloskładnikowej koncepcji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Ostrzeszów na lata 2019 – 2025, oraz innych gmin z terenu Powiatu Ostrzeszowskiego. Praktyczne zastosowanie *Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025* poprzez zdiagnozowanie zjawisk niepożądanych, wygenerowanie narzędzi rozwiązywania problemów oraz odniesienia efektów do mierników (określonych, jako oczekiwane efekty działań) pozwoli na monitorowanie procesu rozwoju oraz umiejętne i jednoczesne wprowadzanie ad hoc modyfikacji niezbędnych do osiągnięcia

<sup>1</sup> Te zyski są ciekawym rozwiązaniem równomiernego rozłożenia korzyści społecznych po poniesionych kosztach społecznych, pomimo tego, że ostatecznym beneficjentem pozornie jest jednostka. Np. bezrobotny, który dzięki subwencjom rządowym, unijnym lub pochodzącym z innych źródeł założył własną firmę, prężnie działającą i przynoszącą dochód zarówno właścicielowi, jak i państwu (poprzez płacenie podatków lub nawet w sytuacji, gdy nie stanowi obciążenia dla budżetu, jako bierny zawodowo zasiłkobiorca), podwyższający standard życia swój i rodziny, funkcjonujący w obszarze konsumpcji, a tym samym dynamiki koniunktury ekonomicznej (kupiwa samochód, staje się świadomym konsumentem wydającym „własne” pieniądze, poddaje się modzie, dostrzega potrzebę aktywności i podwyższania swojego statusu społeczno-ekonomicznego, stawia na rozwój i samodoskonalenie się), aktywnie uczestniczy w kulturze danej społeczności poprzez kreowanie pożądanych zwyczajów i/lub obyczajów grupowych (np. potępia wandalizm i chuligaństwo, wierzy w skuteczność instytucji, poddaje się konformizmowi społeczno-ekonomicznemu mając nań jednocześnie silny, podmiotowy wpływ. Można powiedzieć, że zysk wygenerowany przez managera – pracownika socjalnego / urzędnika / pracownika organizacji pozarządowej to podatnik, konsument, konformista, praworządny obywatel. Nowa osobowość społeczna, o której pisał m.in. Alex Inkeles definiując tzw. *rysy osobowości, oraz fundamentalne zasady nowoczesności wg Krishana Kumara* – patrz aneks – słownik pojęć niniejszej strategii.

założonych rezultatów. Jest to o tyle istotne, że społeczeństwo jest chimeryczną strukturą podatną na reorganizację i zmiany, stąd wszystkie strategie i plany zarówno średnio jak i długo okresowe winny być elastyczne.

### **Instytucjonalne podstawy budowania Strategii Rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025.**

Dokument ten zawiera podstawowe informacje o polityce społecznej w Powiecie Ostrzeszowskim, uwzględniając stan powiatowych i gminnych jednostek polityki społecznej. Dokument został opracowany przy współudziale Zespołu powołanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie. Głównym zadaniem członków Zespołu było dostarczenie informacji i danych statystycznych stanowiących podstawę dla opracowanej diagnozy społecznej. W związku z tym wykorzystano dane Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Ostrzeszowskiego, Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie, instytucji edukacyjnych z terenu powiatu i gmin, Wydziału Ewidencji Ludności w Ostrzeszowie oraz inne dane dostępne i istotne w zakresie tematyki niniejszego dokumentu.

## **1.2. Założenia strukturalne dokumentu Strategii**

### **Uwarunkowania strategiczne i programowe.**

Strategia jest jednym z priorytetów funkcjonowania sieci instytucji i organizacji działających w obszarze polityki społecznej. Stanowi ona schemat i ogólną procedurę funkcjonowania i modelowania współpracy pomiędzy poszczególnymi jednostkami i organizacjami w kierunku efektywnej i pragmatycznej pracy na żywym organizmie społeczności lokalnej. Dlatego też jednym z głównych zadań z zakresu pomocy społecznej, nałożonych na władze Powiatu Ostrzeszowskiego, jest opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Strategia stanowi opracowanie projektu szczegółowych, całościowych działań, które spowodować mają osiągnięcie zdefiniowanych celów, a także wypełnienie nakreślonej misji w kontekście realizowanej strategii.

### **Budowanie strategii o zasięgu lokalnym.**

Schemat procesu budowania lokalnej strategii przewiduje następujące hierarchicznie powiązane etapy:

1. diagnozę,
2. sformułowanie oraz wybór celów strategicznych,
3. sformułowanie zadań zawartych w strategii,
4. projektowanie i modelowanie działań wraz z uzasadnieniem ich doboru,
5. ocenę procesu budowania strategii i jej przewidywanej skuteczności,
6. zatwierdzenie strategii przez władze lokalne.

### **Wpływ dokumentu na modelowanie rzeczywistości społecznej.**

Strategia jest również elementem dynamicznego modelowania działań w określonym - statycznym pod względem terytorialnym rejonie. Dlatego też gminy wchodzące w skład powiatu, jako wspólnoty mieszkańców funkcjonujące na danym terytorium mają obowiązek stworzyć równe szanse wszystkim ludziom zamieszkującym na jej terenie. Jednak z różnych względów wiele osób nie potrafi lub nie może zapewnić sobie we własnym zakresie warunków realizujących ideały godnego życia.

Program strategii zakłada dążenie do poprawy warunków i jakości życia zarówno jednostki jak i całej społeczności lokalnej, poprzez wdrażanie wygenerowanych praktycznych i profesjonalnych instrumentów polityki społecznej.

Realizacja zadań postawionych przed instytucjami realizującymi politykę społeczną powoduje konieczność wypracowania:

1. zintegrowanego systemu działań w określonym obszarze społecznym,
2. wdrażanie innowacyjnych form pomocy,
3. systematycznego diagnozowania problemów społecznych,
4. profesjonalnego i skutecznego działania służb społecznych,
5. udostępniania społecznych środków i zasobów w wymiarze realizowanych celów,
6. tworzenia warunków do współuczestnictwa odbiorców pomocy w procesie ich kształtowania.

### **Podstawowe założenia strategii.**

Podstawowe założenia zawarte w strategii oparte są na trzech strumieniach oddziaływania w kontekście zarówno działań zachowawczych jak i kreatywnych:

1. działania profilaktyczne,
2. działania edukacyjne,
3. działania kompensacyjne.

#### **Metodologia Strategii, a dialog społeczny i kooperacja przy jej tworzeniu i realizowaniu.**

Są to założenia realizowane lub brane pod uwagę niejednokrotnie przy tworzeniu założeń i przewidywanych rezultatów Strategii rozwiązywania problemów społecznych w wielu miastach i gminach. Założenia te przewidują wysoki stopień kooperacji instytucji i organizacji pozarządowych, w tym związków wyznaniowych aktywnie działających na polu pomocy społecznej<sup>2</sup>.

### **1.3. Zgodność lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych z innymi programami, projektami i strategiami dalekiego zasięgu – m.in. wojewódzkimi, regionalnymi, europejskimi (unijnymi), pozaunijnymi.**

#### **Konstrukcja i kompatybilność Strategii z innymi dokumentami obszarów polityki społecznej.**

Konstruując strategię rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Ostrzeszowskiego, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jego mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

#### **Spójność Strategii z priorytetami Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020.**

Strategia jest spójna z priorytetami Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020: *Rozwój kapitału ludzkiego oparty na wiedzy i aktywności, restrukturyzacja i unowocześnianie gospodarki, kreowanie wysokiej jakości życia oraz rozwój międzynarodowej współpracy województwa.*

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zgodna jest też z sektorowymi programami operacyjnymi: *Sektorowym Programem Kapitału Ludzkiego*. Formułując cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zwracano szczególną uwagę na ich spójność z założeniami, priorytetami i dokumentami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

W roku 2002 w Nicei, Rada Europejska przyjęła cztery zasadnicze cele zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego na obszarze Unii Europejskiej:

1. zwiększenie udziału w zatrudnieniu i dostępu do środków, praw, dóbr i usług,
2. zapobieganie ryzyku wykluczenia społecznego,
3. pomoc dla najbardziej potrzebujących,
4. mobilizacja wszystkich odpowiednich instytucji.

#### **Zgodność Strategii rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Ostrzeszowskiego ze Strategią Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020r.**

Strategia powiatowa w zakresie rozwiązywania problemów społecznych jest zgodna ze strategią polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego, która zakłada podejmowanie działań w wielu kierunkach, między innymi w:

- poszerzaniu oferty edukacyjnej i podnoszenia jakości kształcenia dla wszystkich kategorii wiekowych;
- poszerzaniu bazy analityczno informatycznej potrzeb i problemów społecznych w województwie wielkopolskim;
- zwiększeniu wrażliwości społecznej na problemy społeczne i pobudzanie aktywności sprzyjającej ich rozwiązywaniu;
- wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci i młodzieży bez względu na ich status społeczny;
- stwarzaniu ludziom starszym możliwości prowadzenia niezależnego życia w ich dotychczasowym środowisku społecznym;
- aktywizacji zawodowej niepełnosprawnych;
- Eliminowaniu /redukowaniu czynników prowadzących do ubóstwa, izolacji, marginalizacji i wykluczenia społecznego jednostek i grup.

<sup>2</sup>Za art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 12-03-2004 o pomocy społecznej: Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

## 1.4.1. Strategia Polityki Społecznej w Polsce

### Strategia Polityki Społecznej w Polsce.

Istnienie w naszym kraju Strategii Polityki Społecznej otwiera Polsce dostęp do najważniejszego instrumentu finansowego polityki Unii, jakim jest Europejski Fundusz Społeczny. Cele sformułowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dotyczą wszystkich czterech obszarów, w których zostały zgrupowane zadania realizowane przez fundusz:

- aktywne formy zwalczania bezrobocia,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- doskonalenie kadr, rozwój przedsiębiorczości,
- aktywizacja zawodowa kobiet.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest w pełni zgodna z podstawowymi zasadami życia społecznego, a w szczególności zasadą pomocniczości, partycypacji społecznej i współodpowiedzialności.

### Pomocniczość. Podstawa założeń Strategii Polityki Społecznej w Polsce.

Pojęcie pomocniczości oznacza, że struktury wyższe /np. władze na szczeblu centralnym/ nie powinny wyręczać struktur niższych, czyli osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych w rozwiązywaniu problemów, z którymi mogą sobie one poradzić we własnym zakresie. Rolą władzy winno być natomiast pobudzanie, podtrzymywanie struktur niższych, wspomaganie i wspieranie ich wysiłków wówczas, gdy realizacja określonych zadań, przekracza ich możliwości. Wiąże się to nierozdzielnie z godnością człowieka, czyli jego prawem do wolnego i świadomego działania – upodmiotowieniem. W tym ujęciu znaczenia nabiera zasada partycypacji społecznej polegająca na włączeniu obywateli w rozwiązywanie lokalnych problemów, czy też zaspakajaniu istniejących potrzeb. Bardzo istotny staje się aspekt samopomocy, którego idea polega na wyzwalaniu i wykorzystywaniu wewnętrznych zasobów oraz kompetencji osób, grup oraz społeczności lokalnych. Zadaniem sił zewnętrznych /np. ponadlokalnych/ winno być zatem wspieranie i wzmacnianie tego potencjału oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi społecznemu.

Wszelkie podejmowane przedsięwzięcia będą prowadzone w oparciu o współdziałanie aktywnych podmiotów /zasoby ludzkie i instytucjonalne/ działających na scenie publicznej i społecznej:

- nieformalnych /bliższa i dalsza rodzina, kręgi koleżeńsko – przyjacielskie, sąsiedzi/,
- instytucji rządowych i samorządowych,
- organizacji pozarządowych.

Działania, które będą podejmowane w odpowiedzi na faktyczne potrzeby i problemy mieszkańców będą realizowane na trzech poziomach:

1. profilaktyki, czyli zapobieganiu powstawaniu niekorzystnych zjawisk, jako działania o charakterze priorytetowym,
2. pomocy doraźnej /wsparcie ad hoc/, czyli świadczeniu natychmiastowej pomocy w sytuacjach kryzysowych,
3. długofalowych programów naprawczych zmierzających do rozwiązania lub przynajmniej zminimalizowania problemów społecznych i lokalnych.

Działania kierowane będą głównie ku środowiskom, które pozostają na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Zgodnie z *Narodową Strategią Integracji Społecznej*, pod pojęciem *wykluczenia społecznego* należy rozumieć: *brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich. Są to między innymi: publiczna edukacja, pośrednictwo pracy, ochrona pracy, transport publiczny i publiczny sektor mieszkaniowy, administracja publiczna, sektor rządowy i organizacje polityczne, rynek pracy, rynek dóbr konsumenckich, rynek usług telekomunikacyjnych, bankowych i innych, prywatna własność i przedsiębiorczość*<sup>3</sup>.

### Klasyfikacja grup i osób szczególnie narażonych na proces wykluczenia społecznego.

Zgodnie z definicją Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym ( t.j. Dz. U. z 2016r.

<sup>3</sup>Pełna definicja wykluczenia społecznego oraz terminów związanych z tym zjawiskiem znajduje się w załączniku nr 1 niniejszej strategii

poz. 1828 z póź. zm.) sklasyfikowano grupy i osoby szczególnie narażone na proces wykluczenia społecznego i dotyczą one (art. 1 ust. 2 pkt 1-7): 1) bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, 2) uzależnionych od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego, 3) uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej, 4) chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego, 5) bezrobotnych, w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, pozostających bez pracy przez okres, co najmniej 36 miesięcy, 6) zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, 7) uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Jednak kategorie osób zagrożonych zjawiskiem wykluczenia społecznego są szersze, ponieważ można do nich zaliczyć także:

- dzieci i młodzież wychowująca się poza rodziną oraz ze środowisk zaniedbanych,
- osoby bezrobotne (ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych oraz kobiet biernych zawodowo i pozostające poza rynkiem pracy),
- kobiety samotnie wychowujące dzieci,
- ofiary patologii życia rodzinnego,
- osoby o niskich kwalifikacjach,
- osoby żyjące w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych,
- osoby niepełnosprawne i przewlekle chore,
- starsze osoby – seniorzy oraz osoby samotne.

#### **1.4.2. Zgodność Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019 - 2025**

##### **Zgodność Strategii rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Ostrzeszowskiego z programem Polityki Prorodzinnej Państwa.**

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych jest zgodna z programem *Polityki Prorodzinnej Państwa*<sup>4</sup>. Program podkreśla znaczenie tej podstawowej komórki społecznej i definiuje konieczność stwarzania szans dzieciom i młodzieży min. poprzez zapobieganie marginalizacji rodzin. Zgodnie z ww. dokumentem „polityka prorodzinna ma na celu zapewnienie trwania i rozwoju rodziny oraz poszanowanie należnych jej praw, w tym prawa do samodzielności ekonomicznej oraz decydowania o wychowaniu dzieci. Dlatego też polityka prorodzinna i skuteczna polityka socjalna powinny się rozwijać wobec rodzin dysfunkcyjnych i znajdujących się w trudnej sytuacji. Powinna mieć charakter interwencyjny i uzupełniający”. Wymaga to określenia i realizowania celów polityki społecznej – prorodzinnej. Analiza sytuacji polskich rodzin przedstawiona w "Raportcie o sytuacji polskich rodzin"<sup>5</sup>, a także liczne opinie ekspertów wyznaczają następujące główne cele polityki prorodzinnej na najbliższe lata:

- pomoc rodzinom w uzyskaniu samodzielności finansowej,
- poprawę warunków mieszkaniowych ludności,
- przygotowanie dzieci i młodzieży do pełnienia funkcji rodzinnych i społecznych,
- zahamowanie istniejących negatywnych tendencji w rozwoju ludnościowym kraju i poprawa sytuacji demograficznej.

#### **1.4.3. Realizacja zadań polityki prorodzinnej**

##### **Polityka prorodzinna państwa.**

Sposoby realizacji tych zadań zostały przedstawione w części programu "Polityki prorodzinnej państwa" zatytułowanej "Harmonogram realizacji zadań", w kierunkach: kształtowanie procesów demograficznych, poprawa sytuacji finansowej rodzin, poprawa warunków mieszkaniowych oraz wychowanie młodego pokolenia. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują:

<sup>4</sup> Polityka prorodzinna państwa - dokument przyjęty przez Radę Ministrów 3 listopada 1999 r. w: PRZEGLĄD RZĄDOWY listopad-grudzień 1999 nr 11-12 (101),

<sup>5</sup> Zob. [www.kprm.gov.pl](http://www.kprm.gov.pl)

- zmiana postaw prokreacyjnych w kierunku zwiększenia dzietności rodzin,
- zahamowanie spadku liczby zawieranych małżeństw,
- wdrożenie skutecznego systemu wspierania budownictwa mieszkaniowego,
- wprowadzenie, oprócz wspólnego rozliczania małżonków, innych rozwiązań prorodzinnych w nowelizacji ustaw podatkowych,
- poprawa warunków życia i pracy mieszkańców wsi, w tym sytuacji dochodowej rolników,
- wprowadzenie nowych rozwiązań dotyczących finansowania edukacji i szkolnictwa wyższego,
- wspieranie rodziców w wychowywaniu dzieci i młodzieży,
- zmiana systemu pomocy społecznej w celu zwiększenia skuteczności jej działań.<sup>6</sup>

Analizy tworzący podstawy Polityki prorodzinnej państwa zwrócili także uwagę na czynniki zdrowotne i elementy sprawowania opieki nad dzieckiem, w tym:

- poprawę stanu zdrowia rodzin z uwzględnieniem edukacji ekologicznej, zdrowotnej i promocji zdrowia,
- pomoc rodzinom z osobami niepełnosprawnymi nie tylko w opiece nad tymi osobami, ale również poprzez stworzenie warunków do udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, wsparcie finansowe, działania na rzecz usuwania barier architektonicznych i urbanistycznych,
- opiekę nad dzieckiem, w tym rozszerzenie różnych form opieki poza rodzinnej<sup>7</sup> np.: świetlic, klubów, a w przypadku braku opieki ze strony rodziny biologicznej rozwijanie i zapewnienie form rodzinnej opieki zastępczej, pomoc rodzinom zagrożonym dysfunkcjami między innymi poprzez poszerzenie wachlarza pomocy wielozakresowej.

## **1.5. Uwarunkowania prawne – wykaz najistotniejszych przepisów i aktów prawnych odnoszących się do problematyki społecznej**

**Wykaz aktów prawnych odnoszących się do problematyki społecznej (wg stanu prawnego na dzień 31 grudnia 2018r.):**

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 ze zm.);
2. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2018r., poz. 1265 ze zm.);
3. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz.U. z 2016r., poz. 1828 ze zm.);
4. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz.U. z 2017r., poz. 682 ze zm.);
5. Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (D.U z 1993 r. Nr. 17, poz. 78 ze zm.);
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tj. Dz. U. z 2018r., poz. 969);
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U. z 2018r., poz. 2137);
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. z 2016 r., poz. 224 ze zm.);
9. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 511 ze zm.);
10. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz.U. z 2018r., poz. 1878);
11. Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (tj. Dz. U z 2018r., poz. 1340);
12. Ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (tj. Dz.U. z 2018r., poz. 276);
13. Ustawa z dnia 12grudnia 2013r. o cudzoziemcach (tj. Dz.U. z 2018r., poz. 2094);
14. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (tj. Dz.U. z 2018r., poz. 1234);
15. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz.U z 2017r., poz. 180 ze zm.);

<sup>6</sup>Cyt. za POLITYKA PRORODZINNA PAŃSTWA - dokument przyjęty przez Radę Ministrów 3 listopada 1999 r. w: PRZEGLĄD RZĄDOWY listopad-grudzień 1999 nr 11-12 (101) rozdz. I

<sup>7</sup> Jest to zagadnienie dosyć istotne w społeczeństwie postindustrialnym, w którym z jednej strony zwłaszcza młodzi ludzie, będąc zorientowani na karierę zawodową stają przed dylematem, czy być rodzicem, czy pracownikiem. Z drugiej strony mamy kampanię społeczną (o podłożu socjalnym i ekonomicznym) motywującą do posiadania dzieci lub najlepiej zwiększenia dzietności.



16. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003r. (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 450 ze zm.);
17. Ustawa o Narodowym Planie Rozwoju z 20 kwietnia 2004r. (tj. Dz. U. z 2018r., poz. 478);
18. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (tj. Dz.U. z 2018 poz. 1205);
19. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. świadczeniach rodzinnych (tj. Dz.U. z 2018r., poz. 2220);
20. Ustawa z dnia 26 kwietnia 1974 kodeks pracy (tj. Dz.U. z 2018r. poz. 917);
21. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych(tj. Dz. U. z 2018r. poz. 1510);
22. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U. z 2015r., poz. 1390);
23. Ustawa z dnia 29 grudnia 2005 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (Dz. U. Nr 267 poz. 2259 ze zm.);
24. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011r. (tj. Dz. U. z 2018r. poz. 998 ze zm.);
25. Ustawa z 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (tj. Dz. U. z 2016r. poz. 195 ze zm.);
26. Rozporządzenie MRPiPS w sprawie mieszkań chronionych z 30 kwietnia 2018r. (Dz. U. z 2018r. poz. 822);
27. Rozporządzenie MPiPS z 22 grudnia 2011r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r. nr 292 poz. 1720);
28. Rozporządzenie MPiPS z 9 grudnia 2011r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r. nr 274 poz. 1620);
29. Rozporządzenie MPiPS z 3 sierpnia 2012r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. z 2012r., poz. 954).

## 1.6. Metodologia strategii

### Funkcje strategii, jako dokumentu planistycznego.

Przy tworzeniu *Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019 – 2025* przyjęto planowanie strategiczne we wszystkich systemach planowania pełni trzy zasadnicze funkcje:

1. **decyzyjną**, tworzącą merytoryczne podstawy podejmowania decyzji przez podmioty planowania i zarządzania strategicznego;
2. **koordynacyjną**, określającą wzajemne zależności różnych działań. Umożliwia osiągnięcie założonych celów poprzez podejmowanie rozwiązań o różnym charakterze (np. inwestycyjnych i organizacyjnych) i przez różne struktury lub podmioty w sposób spójny - spójność ta dotyczy także działań określonych w strategii rozwoju Powiatu Ostrzeszowskiego;
3. **informacyjną**, bardzo istotną dla społeczności lokalnej i podmiotów biorących aktywny udział w procesie rozwiązywania problemów społecznych i tych, którzy są zainteresowani włączaniem się w ten proces w przyszłości. W ramach tej funkcji zawiera się jeszcze jedna istotna funkcja strategii – dokument ten pełni również szeroko rozumianą funkcję edukacyjną, jak również inspiruje zmiany zgodnie z zamierzeniami w niej zawartymi.

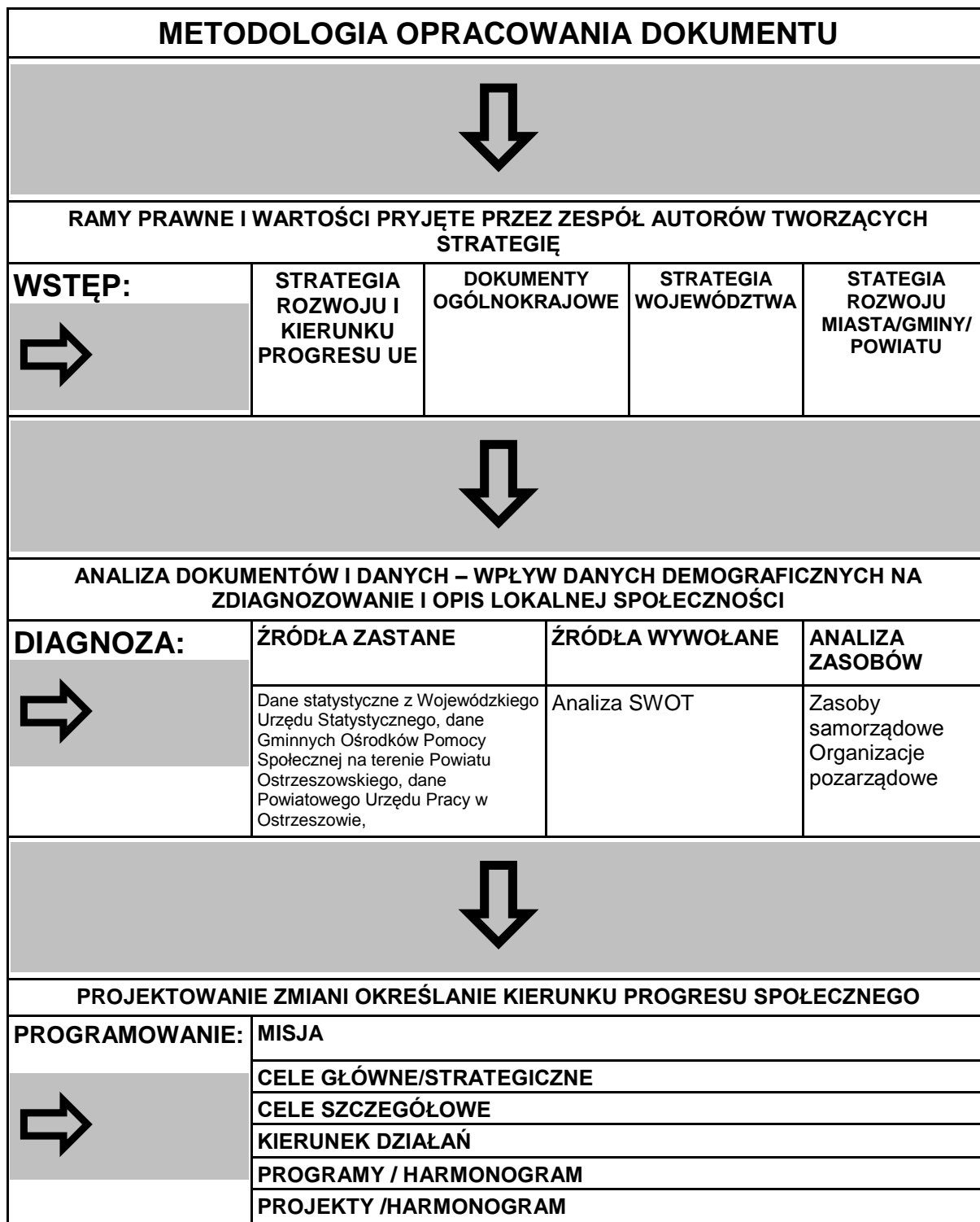
Aby strategia mogła wypełniać wyżej wymienione najważniejsze funkcje, musi być przedmiotem współpracy podmiotów wywodzących się z różnych sektorów (rządowy, samorządowy, pozarządowy) oraz społeczności lokalnej.

### Aktualizacja strategii.

Dokument strategii powinien być systematycznie uaktualniany, zgodnie ze zmieniającą się sytuacją zewnętrzną – stanowi to także odzwierciedlenie monitorowania stopnia realizowanych zadań i osiągniętych celów. Uaktualnianie doprowadza także do upowszechniania informacji wśród zainteresowanych partnerów skłaniając do dialogu społecznego – jednego z filarów społeczeństwa obywatelskiego i demokratycznego. Strategia stanowi także dla obywateli czytelne odniesienie dla decyzji podejmowanych przez władze gminy czy powiatu.

Funkcje planowania strategicznego będą pełnione w pełnym zakresie w procesie zarządzania wspomaganym rozwiązywaniem problemów społecznych, czyli wdrażania strategii w życie, poprzez realizację poszczególnych, zaplanowanych zgodnie z harmonogramem zadań.

Tabela 1. Metodologia projektowania i opracowania dokumentu Strategii



Opracowanie własne

## 1.7. Zadania strategii

### Główne zadanie strategii.

Głównym zadaniem strategii jest doprowadzenie do harmonijnego rozwoju, poprzez wyrównanie szans społecznych mieszkańców powiatu dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej.

Zadania, które wpisano w zakres wyznaczonych do realizacji celów, uwzględniają przede wszystkim potencjał społeczny, ale także ekonomiczny powiatu i poszczególnych gmin, zbudowane zostały w oparciu o zarówno (a) aktualnie realizowane i sprawdzone programy, (b) jak i rzeczywistą współpracę między lokalnymi partnerami.

## 1.8. Przedział czasowy strategii

**Horyzont czasowy realizacji Strategii** określono do roku 2025. Założono bowiem, iż dokument Strategii będzie bazowym dokumentem do opracowywania i wdrażania na terenie powiatu lokalnych programów współfinansowanych ze środków krajowych, jak również Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy krajów europejskich w okresie programowania.

# II. DIAGNOZA

## 2.1. Przedmiot i zakres diagnozy

### **Materiał wyjściowy diagnozy.**

Materiałem wyjściowym do prac nad powiatową strategią rozwiązywania problemów społecznych była analiza kwestii społecznych, prowadzona przez poszczególne wydziały Urzędów Gmin na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego, Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu, Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie, Wydział Ewidencji Ludności, Instytucji edukacyjnych, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie. Instytucjonalne określenie liczbowe problemów i kwestii społecznych pozwala na stworzenie mierzalnych i jednocześnie porównywalnych wskaźników wykorzystywanych do panelowych porównań i symulacji zmian (w kontekście założonych celów oraz procentowego poziomu ich realizacji).

### **Przedmiot diagnozy problemów społecznych gmin Powiatu Ostrzeszowskiego.**

Przedmiotem diagnozy są charakterystyczne dla różnych grup społecznych problemy o najwyższym stopniu dolegliwości takie jak np.: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, samotne wychowywanie dzieci, procesy demograficzne – np. starzenie się społeczeństwa, uzależnienia, przemoc, które wymagają podejmowania wszechstronnych działań w celu przeciwdziałania sytuacjom krytycznym w życiu jednostki i zbiorowości, poprawy ich warunków bytowych oraz wyrównywanie różnic socjalnych w wielu obszarach aktywności społecznej.

Obejmuje ona także trudności związane z zapobieganiem powstawania niekorzystnych zjawisk, poprzez rozszerzenie dostępu do informacji, zagospodarowania czasu wolnego, propagowanie działań wolontariatu oraz samopomocy.

### **Zakres diagnozy.**

Zakres diagnozy odnosi się do wizji rozwoju regionu przyjętej w Strategii Rozwoju Gmin z Powiatu Ostrzeszowskiego oraz w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego i obejmuje sfery identyfikacji uwarunkowań obecnej sytuacji związanej z:

1. przepisami prawa nakładającymi na samorząd obowiązki realizowania zadań w obszarze pomocy społecznej oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
2. zatrudnieniem,
3. gospodarką mieszkaniową,
4. edukacją,
5. sytuacją społeczną niepełnosprawnych /rehabilitacja społeczno-zawodowa/.

## 2.2. Demografia. Dane statystyczne i demograficzne obszaru diagnozowanego

### **Uwarunkowania przestrzenne Powiatu Ostrzeszowskiego.**

Powiat Ostrzeszowski - w województwie wielkopolskim, reaktywowany w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Jego siedzibą jest miasto Ostrzeszów. W skład powiatu wchodzi: gminy miejsko-wiejskie: Grabów nad Prosną, Mikstat, Ostrzeszów; gminy wiejskie: Czajków, Doruchów, Kobyła Góra, Kraszewice oraz miasta: Grabów nad Prosną, Mikstat, Ostrzeszów.

Część powiatu, z Ostrzeszowem, wchodzi w skład kalisko-ostrowskiego okręgu przemysłowego. Poza przemysłem, ważną rolę odgrywa turystyka - Wzgórza Ostrzeszowskie oraz rolnictwo (w dolinie Proсны) i leśnictwo (lasы stanowią 38% powierzchni gminy Ostrzeszów w pozostałych gminach powiatu ten wskaźnik jest podobny).

Tabela 2. Wybrane dane demograficzne Powiatu Ostrzeszowskiego /stan na dzień 31.12.2017/

WYSZCZEGÓLNIENIE	WARTOŚCI				
	2013	2014	2015	2016	2017
Stan ludności ogółem, w tym:	55454	55405	55409	55678	55745
mężczyźni	27441	27464	27404	27509	27550
kobiety	28013	27941	28005	28169	28195
Ludność w wieku przedprodukcyjnym ogółem, w tym:	12699	12451	12229	11175	11171
mężczyźni	6509	6417	6260	b.d.	b.d.
kobiety	6190	6034	5969	b.d.	b.d.
Ludność w wieku produkcyjnym ogółem, w tym:	31980	31845	31748	34689	34530
mężczyźni	16364	16319	16253	b.d.	b.d.
kobiety	15616	15526	15495	b.d.	b.d.
Ludność w wieku poprodukcyjnym ogółem, w tym:	10775	11109	11432	9814	10044
mężczyźni	4568	4728	4891	b.d.	b.d.
kobiety	6207	6381	6541	b.d.	b.d.
Małżeństwa zawarte ogółem:	277	323	259	b.d.	b.d.
Urodzenia żywe	573	565	586	b.d.	b.d.
Zgony ogółem, w tym:	554	523	570	b.d.	b.d.
niemowląt	6	3	1	b.d.	b.d.
Przyrost naturalny	19	42	16	b.d.	b.d.

Źródło: opracowano na podstawie danych z Wydziału Ewidencji Ludności gmin Powiatu Ostrzeszowskiego.

Wg danych Wydziałów Ewidencji Ludności z Powiatu Ostrzeszowskiego za okres od 2013 roku do 2017 roku w porównaniu do lat 2013 oraz 2014, a także obrazując je z danymi zawartymi w poprzedniej Strategii liczba mieszkańców powiatu nieznacznie wzrosła. Wzrost liczby mieszkańców jest niewielki z uwagi na dalszy spadek przyrostu naturalnego oraz odpływ mieszkańców do większych aglomeracji miejskich, jak i emigracja zarobkowa poza granice polski. Należy zwrócić uwagę, że na niewielki przyrost liczby mieszkańców może mieć wpływ napływ osób do pracy zarobkowej spoza Unii Europejskiej, najczęściej z Ukrainy. Nadal zmniejszeniu ulega liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, natomiast ilość osób w wieku poprodukcyjnym na przestrzeni lat 2013-2017 ma tendencję wzrostową, szczególnie w ostatnich dwóch latach /2016-2017/, kiedy wzrosło zatrudnienie wynikające z napływu osób z zagranicy.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż według prognoz demograficznych GUS ogólnemu spadkowi liczby mieszkańców towarzyszyć będą różnokierunkowe zmiany w poszczególnych grupach wiekowych i tak:

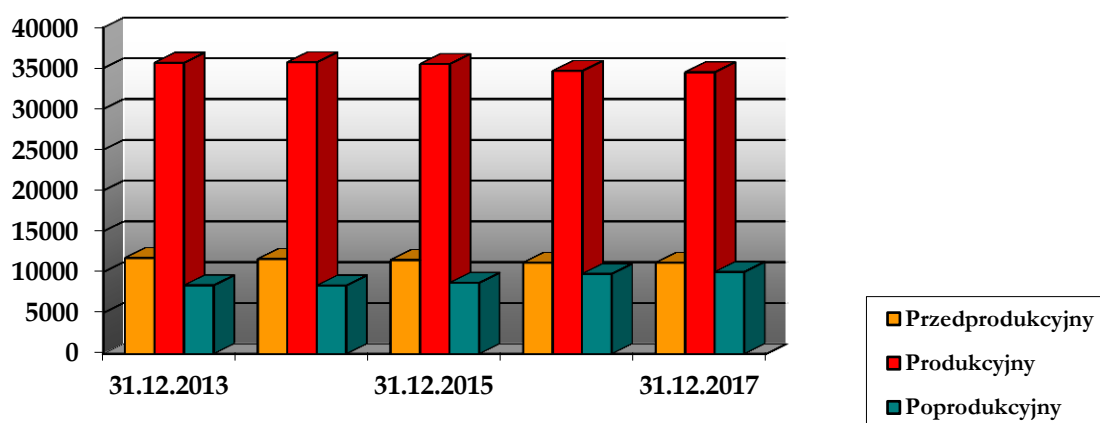
- zmniejszać się będzie liczba dzieci i młodzieży,
- wzrastać będzie liczba osób w wieku produkcyjnym, zwłaszcza w młodszych rocznikach, co związane jest z następstwem wyżu demograficznego lat osiemdziesiątych,
- w najszybszym tempie wzrośnie liczba ludności w wieku 60 lat i powyżej.

Tabela 3. Liczba mieszkańców Gmin Powiatu Ostrzeszowskiego w zależności od wieku i płci

ROK	Ogółem	Wiek			Płeć	
		Przedprodukcyjny	Produkcyjny	Poprodukcyjny	Kobiety	Mężczyźni
31.12.2013	55947	11756	35690	8400	28390	27557
31.12.2014	55881	11631	35754	8383	28289	27593
31.12.2015	55919	11501	35536	8714	28529	27399
31.12.2016	55678	11175	34689	9814	28169	27509
31.12.2017	55745	11171	34530	10044	28195	27550

Źródło: opracowano na podstawie danych z Wydziału Ewidencji Ludności w Ostrzeszowie (na podstawie danych z gmin Mikstat, Czajków, Kraszewice, Ostrzeszów, Doruchów, Kobyla Góra i Grabów nad Prosną).

Wykres 1. Liczba mieszkańców części Gmin Powiatu Ostrzeszowskiego w zależności od wieku



Źródło: opracowano na podstawie danych z Wydziału Ewidencji Ludności w Ostrzeszowie (na podstawie danych z gmin Mikstat, Czajków, Kraszewice, Ostrzeszów, Doruchów, Kobyla Góra i Grabowa nad Prosną).

### Uwarunkowania infrastrukturalne Powiatu Ostrzeszowskiego.

Należy podkreślić, że pod względem infrastrukturalnym, zawodowym oraz produkcyjnym powiat ma charakter rolniczo - przemysłowy z uwagi na wysoki poziom produkcji rolnej oraz dużą aktywnością gospodarczą. Lokalnej gospodarce sprzyja lokalizacja miasta u zbiegu ważnych szlaków komunikacyjnych (drogi krajowej nr 11 Poznań - Bytom, dróg wojewódzkich łączących Kalisz z Krotoszynem (nr 444) i z Wrocławiem (nr 449), oraz magistrali kolejowej łączącej Katowice z portami w Szczecinie i Świnoujściu).

### Przemysł na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego.

Na terenie powiatu działa wiele firm w różnych branżach. CHIC Group zajmująca się produkcją i sprzedażą e-papierosów, prowadząca największą w Europie sieć sprzedaży. Firma jest częścią światowego potentata w tej branży British American Tobacco. Produkcję sprzęgieł przejęła nowa spółka pracownicza „FUMO – Ostrzeszów”. Przemiany własnościowe zaszły w przedsiębiorstwach „AGROMET” i „EMA – ELFA”. Powstały liczne przedsiębiorstwa branży budowlanej. Należy wymienić: „TRASKO-INWEST” producenta hal stalowych, „ADECO” – producenta drzwi wypełnianych, „AKME” – wykonawcę obiektów usługowych i mieszkalnych, „R&M Plettac” przedsiębiorstwa zajmującego się montażem rusztowań oraz dystrybucją ogrodzeń i systemów alarmowych, a także producenta płytek klinkierowych „FCB”. Inne firmy działające na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego to: ZPM Poprawa Producent Opakowań Tekturowych w Kobylej Górze, P.P.H.U Stolarstwo – Tapicerstwo w Mąkoszycach, Zakłady Produkcji Palet na terenie Gmin Czajków oraz Kraszewic, AMI Spółka Jawna w Mikstacie, Wielkopolska Wytwórnia Żywności sp. z o. o. w Grabowie n/ Prosną.

Dynamiczny rozwój nastąpił również wśród przedsiębiorstw zajmujących się produkcją mebli tapicerskich – liderzy lokalnego rynku to PPHU „Meblomark” i „Unimebel”. W branży tej pojawiła się również na terenie Ostrzeszowa firma Skaltex, która swoją działalność podjęła na bazie infrastruktury, którą wcześniej zajmowała firma Leonii Autokabel. Branżę producentów chemii

gospodarczej reprezentuje „POLLENA - Ostrzeszów”, natomiast spożywczą, producent pasztetów drobiowych i wyrobów z drobiu „DROP” oraz liczne piekarnie. Zauważalny jest również dynamiczny rozwój usług i handlu. Obecnie w samej gminie Ostrzeszów działalność prowadzi ok. 2000 przedsiębiorstw. Ostrzeszów będąc od 1999 roku miastem powiatowym stał się prężnym ośrodkiem produkcyjnym, usługowym, handlowym i kulturowym o znaczeniu regionalnym.<sup>8</sup>

#### **Edukacja, turystyka, sport oraz ekologia.**

Na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego funkcjonuje dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna na poziomie podstawowym gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym. Szkoły podstawowe: Szkoła podstawowa nr 1 im. Henryka Sienkiewicza, Szkoła podstawowa nr 2 im. Marii Dąbrowskiej, Zespół Przedszkolno – Szkolny w Rojowie, Szkoła Specjalna nr 5. I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie, Zespół Szkół nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich, Zespół Szkół nr 2 im. Przyjaźni Polsko-Norweskiej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy. Szkoła Podstawowa w Kobylej Górze, w Czajkowie, Grabowie, Kraszewicach, Doruchowie, Mikstacie. Szkoła Podstawowa z dwoma oddziałami specjalnymi w miejscowości Kuźnica Grabowska – gmina Kraszewice.

Na terenie powiatu i gmin prężnie działają kluby sportowe, m.in. Victoria Ostrzeszów – piłka nożna, MKS TS Trasko Ostrzeszów – tenis stołowy. Od 1965 r. w Powiecie Ostrzeszowskim organizowane są tzw. Crossy Ostrzeszowskie, tj. cykl biegów przełajowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Od 1984 pod patronatem Polskiego Komitetu Olimpijskiego. W ramach *Crossów Ostrzeszowskich* organizowane są *Mistrzostwa Polski w Biegach Przełajowych*.

Ostrzeszowski Ośrodek Sportu i Rekreacji w 2003 roku został wyróżniony, jako *Najlepszy Obiekt Turystyki Aktywnej w województwie Wielkopolskim*. W jego skład wchodzi kemping, otwarty basen, stadion lekkoatletyczny, boiska oraz kryta pływalnia.

W ramach rozwoju przedsiębiorczości rozwijają się więc branże związane z turystyką. Powstały nowe hotele i restauracje, nowe hale sportowe, boiska piłkarskie i korty tenisowe.

W gminie i na terenie powiatu postawiono na ekologię. Funkcjonuje nowoczesna oczyszczalnia ścieków i wymieniono wiele kotłowni na ekologiczne, opalane gazem lub olejem opałowym.

#### **Ochrona zdrowia, pomoc społeczna.**

Gminy na terenie powiatu zapewniają mieszkańcom dobry dostęp do podstawowych usług zdrowotnych. Problemy związane z dostępem do specjalistycznych usług medycznych są zjawiskiem powszechnym w Polsce, stąd nie są w diagnozie w sposób nadzwyczajny wyróżnione.

W ramach publicznej służby zdrowia w Ostrzeszowie działają: Ostrzeszowskie Centrum Zdrowia, Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej świadczące usługi specjalistyczne oraz pediatryczne. Usługi dla pacjentów świadczy także kilkadziesiąt prywatnych gabinetów lekarskich.

Znaczne środki powiat i gminy przeznaczają na pomoc społeczną. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie sprawuje nadzór merytoryczny nad Domem Pomocy Społecznej w Kochłowach, DPS w Kobylej Górze, DPS w Marszałkach, WTZ w Doruchowie, WTZ w Pisarzowicach, WTZ w Ostrzeszowie, WTZ w Kuźnicy Grabowskiej oraz ŚDS w Doruchowie oraz Kuźnicy Grabowskiej, nad Domem Dziecka z siedzibą w Ostrzeszowie i siedzibą w Książenicach, Mieszkaniami Chronionym treningowym dla usamodzielnianych wychowanków z placówki oraz rodzin zastępczych w Książenicach. Ponadto powiat finansuje funkcjonowanie Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego.

W celu realizacji terapii antyalkoholowej gmina Ostrzeszów zakupiła budynek, w którym działają: Klub Abstynenta, Świetlica Socjoterapeutyczna oraz grupa samopomocowa AA. Wszystkie wymienione instytucje i placówki prowadzone przez samorząd powiatowy i gminny mają możliwość działalności w coraz lepszych warunkach lokalowych. Systematycznie poprawia się także ilość i jakość wyposażenia technicznego.

<sup>8</sup> Za: <http://www.ostrzeszow.pl/>

Tabela 4. Publiczne i Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej i podmioty prowadzące działalność medyczną.

Lp.	Nazwa zakładu/praktyki	Miejscowość	Zakres działalności
1	NZOZ przy Spółdzielni Inwalidów „Pomoc”	Ostrzeszów ul. Powstańców Wielkopolskich 31	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców powiatu
2	ZOZ „SALUS” Podstawowa Opieka Zdrowotna	Przemysłowa 11, 63 – 500 Ostrzeszów	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców powiatu
3	NZPiSOZ „ESKULAP”	Dworcowa 4, 63 – 500 Ostrzeszów	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców powiatu
4	NZOZ Poradnie Specjalistyczne „GONCERZEWICZ”	Borek 18, 63 – 500 Ostrzeszów	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców powiatu
5	NZOZ Przychodnia Specjalistyczna „DŁUBAK”	Przemysłowa 8, 63 – 500 Ostrzeszów	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców powiatu
6	NZPiSOZ „Ars Medica”	Zamkowa 24, 63 – 500 Ostrzeszów	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców gminy Ostrzeszów
7	Zakład Opieki Paliatywnej „Dobry samarytanin”	Wł. Grabskiego , 63 – 500 Ostrzeszów	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców powiatu
8	NZOZ „VENA” Poradnie specjalistyczne s.c.	Al. Wolności 1a, 63 – 500 Ostrzeszów	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców powiatu
9	NZOZ Przychodnia Specjalistyczna „Medicus” s.c.	Wolności 1a, 63 – 500 Ostrzeszów	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców powiatu
10	NZOZ Ratownictwo Medyczne „Wawrzyniak” s.c.	Wolności 1a, 63 – 500 Ostrzeszów	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców powiatu
11	Poradnia Ginekologiczno – Położnicza „GAMEDIC”	Gomułki 44, 63 – 500 Ostrzeszów	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców powiatu
12	NZOZ ARTHORN Przychodnia Specjalistyczna	Daszyńskiego 17, 63 – 500 Ostrzeszów	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców powiatu
13	NZOZ Przychodnia Specjalistyczna „Przychodnia Rodzinna” s.c.	Mickiewicza 1, 63 – 520 Grabów / Prosną	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców gminy Grabów n/ Prosną
14	NZOZ „Prosmed” s.c.	ul. Wodna 2A, 63-520 Grabów nad Prosną	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców gminy Grabów n/ Prosną
15	NZOZ w Doruchowie	Sportowa 1, 63 – 505 Doruchów	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców gminy Doruchów
16	NZOZ „SYNAPSA”	Czajków37, 63 – 524 Czajków	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców gminy Czajków
17	NZOZ w Kraszewicach	Ul. Wieluńska 55, 63 – 522 Kraszewice	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców gminy Kraszewice
18	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Miejsko – Gminnego Ośrodka Zdrowia w Mikstacie	Mickiewicza 1, 63 – 510 Mikstat	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców miasta i gminy Mikstat
19	Ośrodek Zdrowia w Kobylej Górze	Marcinkowa 1, 63 – 507 Kobyla Góra	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców gminy Kobyla Góra
20	Przychodnia Stomatologiczna „SANODENT” s.c.	Mickiewicza 1, 63 – 510 Mikstat	Świadczenie usług medycznych na rzecz mieszkańców powiatu

Źródło: [www.rejestrzoz.gov.pl](http://www.rejestrzoz.gov.pl)

### 2.3. Sytuacja na rynku pracy /uwzględnienie uwarunkowań lokalnych/

#### Bezrobocie w gminie i mieście Ostrzeszów.

Liczba bezrobotnych w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrzeszowie w dniu 31 grudnia 2017 roku wynosiła 1059 osoby bezrobotne, w tym 736 kobiet. Bezrobocie w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego stanowiło wcześniej istotny i dominujący czynnik problemów społecznych, które doprowadzały do powiększania się grona osób korzystających ze wsparcia instytucji działających w obszarach pomocy społecznej. W porównaniu z 2013 rokiem, kiedy bezrobocie wynosiło na koniec wspomnianego roku 2561 osób, obecnie notuje się jego znaczący spadek osób bezrobotnych, na co ma wpływ dynamiczny rozwój gospodarczy na terenie powiatu jak i w skali krajowej. Ponadto wielu mieszkańców Powiatu pracuje zarobkowo na terenie całej Unii Europejskiej.

**Poziom i dynamika bezrobocia w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego.**

Liczba bezrobotnych z terenu Powiatu Ostrzeszowskiego zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrzeszowie w dniu 31 grudnia 2013 r. wynosiła 2561 osób. Ogólna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w dniu 31 grudnia 2017r. była znacząco niższa i wynosiła 1059 osób. Poniższa tabela nr 5 wskazuje na szerszą – w wymiarze chronologicznym - dynamikę zmian odnoszących się do lat 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 gdy stan bezrobocia zaczął dynamicznie spadać. Analizując stan bezrobocia na przestrzeni ostatnich lat 2013 - 2017 zaobserwowano tendencje spadkową:

- wśród kobiet zauważalny spadek pomiędzy 2013 a 2017 rokiem,
- wśród mężczyzn znaczący spadek pomiędzy 2013 a 2017 rokiem,
- bez prawa do zasiłku – relatywnie 2191 osób w 2013, 1390 w 2015 i 937 w 2017 roku,
- z prawem do zasiłku – relatywnie 370 osób w 2013, 238 w 2015 i 158 w 2017 roku,
- w przypadku osób niepełnosprawnych – relatywnie 140 osób w 2013, 106 osób w 2015, 56 w 2017 roku, co pozwala wykazanie tendencji malejącej.

Tabela 5. Osoby bezrobotne w powiecie ostrzeszowskim – z prawem i bez prawa do zasiłku.

	Stan na 31.12.2013		Stan na 31.12.2014		Stan na 31.12.2015		Stan na 31.12.2016		Stan na 31.12.2017	
	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K
<b>Liczba osób bezrobotnych zamieszkałych w powiecie ostrzeszowskim</b>	2561	786	2096	661	1628	524	1362	873	1059	736
<b>Bezrobotni bez prawa do zasiłku</b>	2191	691	1830	604	1390	468	1158	759	937	642
<b>Bezrobotni z prawem do zasiłku</b>	370	95	266	57	238	56	204	114	158	94

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie  
O – liczba osób bezrobotnych ogółem; K – liczba kobiet

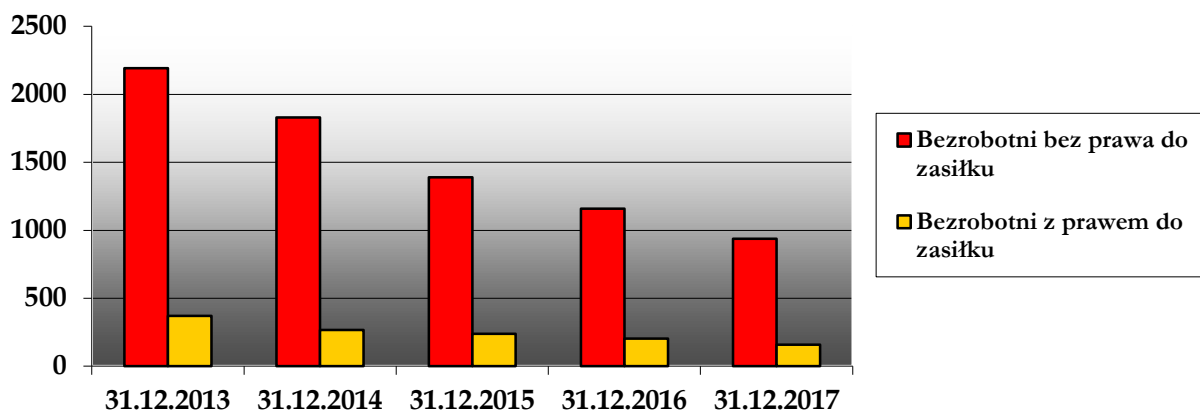
Tabela 6. Bezrobotni z Powiatu Ostrzeszowskiego z prawem i bez prawa do zasiłku.

	Stan na 31.12.2013		Stan na 31.12.2014		Stan na 31.12.2015		Stan na 31.12.2016		Stan na 31.12.2017	
	Ogółem	%	Ogółem	%	Ogółem	%	Ogółem	%	Ogółem	%
<b>Bezrobotni ogółem</b>	2561	100	2096	100	1628	100	1362	100	1095	100
<b>Bezrobotni bez prawa do zasiłku</b>	2191	85,6	1830	87,3	1390	84,4	1158	85,02	937	85,6
<b>Bezrobotni z prawem do zasiłku</b>	370	14,4	266	12,7	238	15,6	204	11,4	158	9,4

Źródło: opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie



Wykres 2. Bezrobotni z Powiatu Ostrzeszowskiego z prawem i bez prawa do zasiłku



Źródło: opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie

Tabela 7. Poziom bezrobocie – Powiat Ostrzeszowski, województwo wielkopolskie, Polska

	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.
<b>Powiat Ostrzeszowski</b>	10,7	9,1	7,0	5,7	4,5
<b>Województwo wielkopolskie</b>	9,6	7,8	6,2	5,0	3,7
<b>Polska</b>	13,4	11,5	9,8	8,3	6,6

Źródło: opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie

### Zmiana poziomu bezrobocia<sup>9</sup> na przestrzeni lat 2013 – 2017.

Z powyższych zestawień wynika, że liczba bezrobotnych z roku na rok maleje (przede wszystkim w miesiącach letnich oraz jesiennych – znaczenie mają tutaj możliwości zatrudnienia sezonowego niepodlegającego w zasadzie eksploracji PUP). Warto zwrócić uwagę na spadek ilości osób bezrobotnych w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego, która jeszcze w 2013r, wynosiła 2561, w grudniu 2015r, 1628 osób, natomiast w grudniu 2017r, wyniosła 1095 osoby. Spadek ilości osób bezrobotnych jest porównywalny do zmniejszającego się liczebnie zjawiska bezrobocia w skali całego kraju na przestrzeni ostatnich lat. Obserwowana tendencja spadku liczby osób bezrobotnych w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego, jest z pewnością korzystna, nie mniej jednak bezrobocie zawsze pozostanie zjawiskiem o charakterze negatywnym (pozostaje tylko kwestia skali zjawiska i powiązania go z innymi kwestiami społecznymi). Niewątpliwie na skalę spadkową ma także wpływ dynamiczny w ostatnich latach rozwój gospodarczy, ilość inwestycji z wykorzystaniem środków finansowych z Unii Europejskiej oraz migracja zarobkowa Polaków za granicę, która zaczęła dynamicznie wzrastać w ostatnich latach.

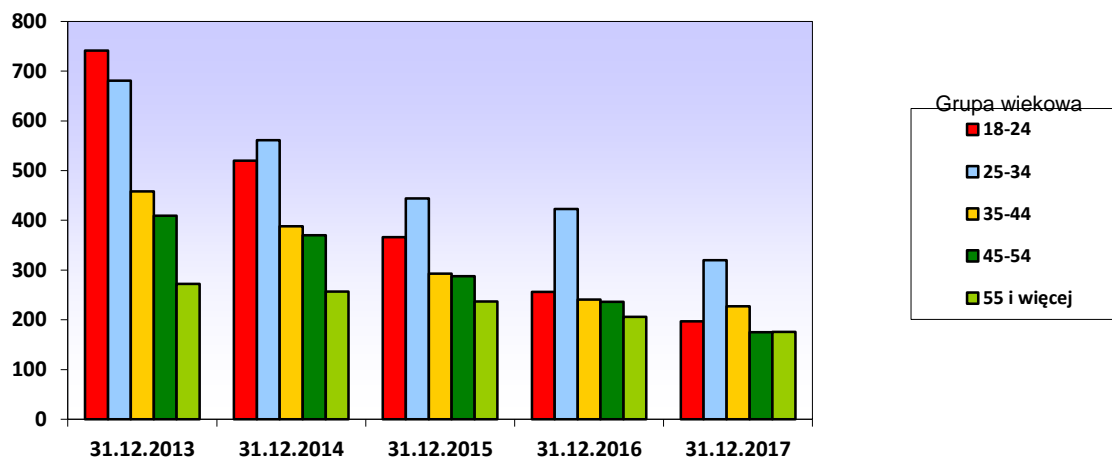
Tabela 8. Bezrobotni zarejestrowani w Powiecie Ostrzeszowskim w latach 2013-2017 wg wieku

Grupa wiekowa		2013	2014	2015	2016	2017
<b>Ogółem:</b>		2561	2096	1628	1362	1095
<b>w tym:</b>	<b>18-24</b>	741	520	366	256	197
	<b>25-34</b>	681	561	444	423	320
	<b>35-44</b>	458	388	293	241	227
	<b>45-54</b>	409	370	288	236	175
	<b>55 i więcej</b>	272	257	237	206	176

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie

<sup>9</sup>Stopa bezrobocia rejestrowanego (według GUS) obliczona jest jako procentowy udział bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności czynnej zawodowo, szacowanej na koniec każdego okresu.

Wykres 3. Bezrobotni zarejestrowani w Powiecie Ostrzeszowskim w latach 2013-2017 wg wieku



Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie

### Bezrobocie w poszczególnych kategoriach wiekowych.

Pozytywnie należy ocenić zmniejszanie się liczby osób bezrobotnych w poszczególnych grupach wiekowych. Wcześniej niepokój budził brak zmniejszania się zjawiska bezrobocia w grupie najstarszych bezrobotnych, jednak w ostatnim czasie i w tej grupie wiekowej zjawisko zaczęło nabierać tendencji spadkowej. Ogólnie tendencja spadkowa dotyczy wszystkich grup wiekowych i jest pozytywna w skali całego kraju.

### Czynniki demograficzne a struktura bezrobocia.

Czynniki demograficzne, oczekiwania dotyczące kompetencji i doświadczenia potencjalnych pracowników (poziom wykształcenia i doświadczenie), a także szerszy kontekst społeczny zmian budujący społeczeństwo informatyczne, oparte na wiedzy i budujące potencjał ekonomiczny rozszerzając zatrudnienie w sektorze handlu i usług, jest odzwierciedleniem zmian, które mają wymiar globalny.

Restrukturyzacja sektorów gospodarczych, zmiany w strategii (i strukturze) zatrudnienia, ruchy migracyjne (w głównej mierze o podłożu ekonomicznym), to tylko niektóre elementy zmian, które dotyczą także mieszkańców Powiatu Ostrzeszowskiego oraz powiatów ościennych.

Tabela 9. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w Powiecie Ostrzeszowskim

	2013	2014	2015	2016	2017
<b>Ogółem:</b>	2361	2096	1628	1362	1095
<b>do 1 miesiąca</b>	307	260	217	176	151
<b>1-3 miesięcy</b>	495	456	369	364	242
<b>3-6 miesięcy</b>	499	379	275	213	153
<b>6-12 miesięcy</b>	426	274	220	176	143
<b>12-24 miesiące</b>	429	365	233	155	164
<b>≤ 24 miesięcy</b>	410	362	314	278	242

Źródło: opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie

### Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w Powiecie Ostrzeszowskim.

Dominującą grupą wśród osób bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne, tj pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy, stanowili oni w latach 2013 – 2015 – 2017r. ok. 1/3 ogółu osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Ostrzeszów. Wynikiem długotrwałego bezrobocia są poważne zmiany w psychice bezrobotnych oraz ich izolacja społeczna. Dla części tych osób bezrobocie jest sposobem życia, w związku z czym ich aktywizacja społeczno-zawodowa jest bardzo trudna. Wymaga ona zastosowania zupełnie innych metod pracy oraz poświęcenia znacznie dłuższego czasu, niż dzieje się to w przypadku osób pozostających bez zatrudnienia do 12 miesięcy. Długotrwale bezrobocie stwarza też zagrożenie patologią społeczną, zmniejsza szanse na

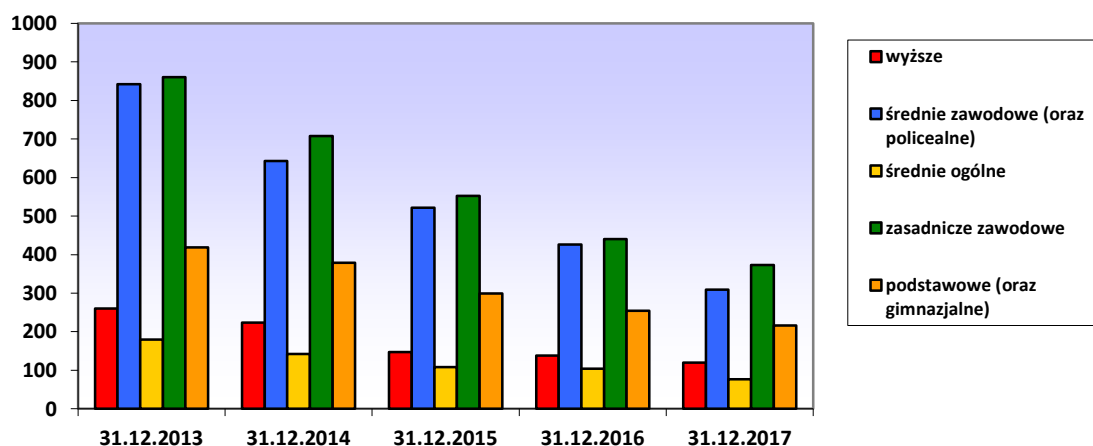
znalezienie pracy, a tym samym powoduje degradację materialną i społeczną osób dotkniętych tym problemem oraz ich rodzin, co z kolei często prowadzi do społecznego wykluczenia. Analizując jednak kwestie długości pozostawania bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na znaczące skrócenie tego zjawiska, co ma pozytywny i korzystny, także dla samych bezrobotnych wymiar.

Tabela 10. Bezrobotni według wykształcenia lata 2013-2017

Lata:	2013	2014	2015	2016	2017
<b>Ogółem: w tym z wykształceniem</b>	2561	2096	1628	1362	1095
<b>wyższe</b>	260	224	147	138	120
<b>średnie zawodowe (oraz policealne)</b>	842	643	522	426	309
<b>średnie ogólne</b>	180	142	108	104	77
<b>zasadnicze zawodowe</b>	860	708	552	440	373
<b>Podstawowe (oraz gimnazjalne)</b>	419	379	299	254	216

Źródło: opracowano na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie

Wykres 4. Bezrobotni według wykształcenia lata 2013-2017



Źródło: opracowano na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie

#### Bezrobotni na terenie gmin Powiatu Ostrzeszowskiego według wskaźnika wykształcenia.

Analizując zjawisko bezrobocia w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego w latach 2013-2017 z uwzględnieniem poziomu wykształcenia bezrobotnych, należy stwierdzić, że wśród zarejestrowanych bezrobotnych dominowały osoby o niskim poziomie wykształcenia. Jednocześnie obserwując wskaźniki za podany wyżej okres, zmienność liczby bezrobotnych w poszczególnych grupach jest znacząca i wykazuje tendencje spadkowe, podobnie jak ogólna liczba bezrobotnych. Obecnie we wszystkich grupach spadek bezrobocia jest bardzo widoczny, co wynika z dużego zapotrzebowania rynku pracy.

Tabela 11. Zarejestrowani bezrobotni niepełnosprawni w tym z prawem do zasiłku.

Lata	2013		2014		2015		2016		2017	
-	ogółem	Z prawem do zasiłku	ogółem	Z prawem do zasiłku	ogółem	Z prawem do zasiłku	ogółem	z prawem do zasiłku	ogółem	z prawem do zasiłku
Ostrzeszów	140	16	134	20	106	19	50	8	56	5

Źródło: opracowano na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie

**Zjawisko bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.**

W powiecie Ostrzeszowskim niewielka część osób niepełnosprawnych o ograniczonej zdolności do pracy jest zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy, za pośrednictwem, którego chciałoby podjąć pracę. Jednak i w tej grupie odnotowuje się duży spadek bezrobocia, a co jest pozytywne także wzrost aktywności zawodowej tej grupy.

**Konsekwencje społeczne bezrobocia.**

Bezrobocie jest zjawiskiem złożonym o wymiarze ekonomicznym i społecznym, a jego konsekwencje są odczuwane przez jednostki, ich rodziny oraz całe społeczeństwo. Jedną z konsekwencji bezrobocia jest pogorszenie się stanu zdrowia fizycznego i psychicznego społeczeństwa, wzrost przestępczości i patologii. Długotrwały okres pozostawania bez pracy wpływa na obniżenie aktywności, zahamowanie rozwoju osobowości (tzw. „korozję charakteru”), rodzi obojętność i frustrację. W efekcie powoduje wycofanie się z życia społecznego, zerwanie dotychczasowych więzi towarzyskich, niekiedy rozpad rodziny, społeczną izolację oraz brak wiary we własne możliwości. Sytuacja taka negatywnie oddziałuje na funkcjonowanie osób i rodzin. Obecnie jednak widoczny i znaczący spadek bezrobocia daje nadzieje na poprawę sytuacji osób trwale bezrobotnych jak i też daje szansę na poprawę sytuacji materialnej i statusu ekonomicznego wielu rodzin.

**Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu.**

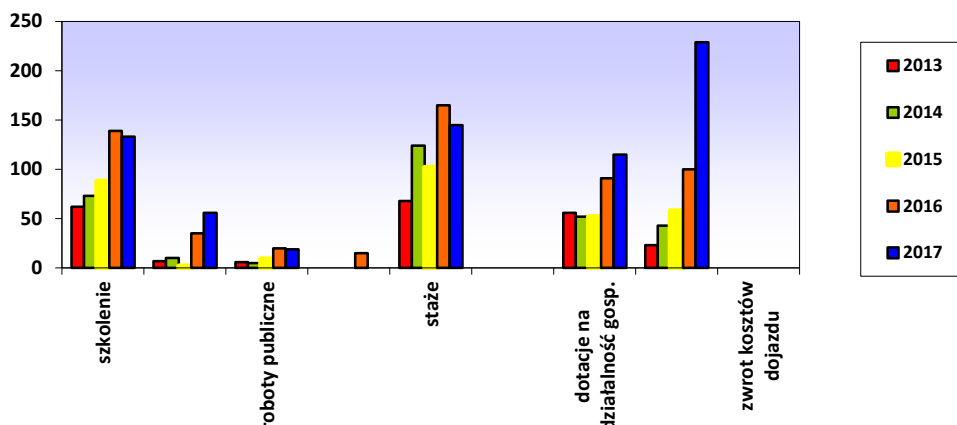
W związku z powyższym pożądane jest podejmowanie wszelkich działań zmniejszających bezrobocie, szczególnie poprzez aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu. W latach 2013 – 2015 – 2017 wszystkimi formami aktywizacji zawodowej objęto relatywnie 222 osób w 2013 roku, 311 w 2015 roku i 582 w 2017 roku. W ramach poszczególnych form aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych objęto:

Tabela 12. Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu – PUP Ostrzeszów

Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu	Liczba osób objętych programem					Dynamika %			
	I – XII 2013	I – XII 2014	I – XII 2015	I-XII 2016	I-XII 2017	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
szkolenie	62	73	88	139	133	15%	17%	-25,7	-4,3
prace interwencyjne	7	10	2	35	56	30%	-80%	-8,0	+60,0
roboty publiczne	6	5	9	20	19	17%	44%	-50,0	-5,0
prace społecznie użyteczne	0	0	0	15	-	-	-	+100	-100
staże	68	124	102	165	145	45%	-18%	-33,2	-12,1
przygotowanie do zawodu	-	-	-	-	-	-	-	-	-
dotacje na działalność gospodarczą	56	52	52	91	115	8%	Stoła	-28,3	+26,4
zatrudnienie na dodatkowych miejscach pracy (w tym: refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy), * refundacja wynagrodzenia - 30	23	43	58	100	141 + 88*	46%	26%	-21,2	+41,0
zwrot kosztów dojazdu dla uczestników zajęć Klubu Pracy	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<b>razem</b>	<b>222</b>	<b>307</b>	<b>311</b>	<b>565</b>	<b>582</b>	<b>28%</b>	<b>1%</b>	-	-

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie

Wykres 5. Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu – dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie



Źródło: opracowano na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie

Wdrażanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu wykazało tendencje rosnące poprzez kierowanie na szkolenie, do prac interwencyjnych, roboty publiczne, na staż, przygotowanie do zawodu, dotacje na działalność gospodarczą itd. Szczególnie istotny jest zauważalny wzrost ograniczania bezrobocia poprzez dotacje na działalność gospodarczą, który znacząco wzrósł.

## 2.4.1. Edukacja

### Edukacja, jako prawo i obowiązek.

Powszechność edukacji stanowi jeden z podstawowych celów polityki edukacyjnej. Wskaźnikiem, który przedstawia stopień powszechności edukacji (w przedziałach wiekowych) jest wskaźnik skalaryzacji netto i brutto. Cel ten wynika także z prawa do edukacji (dostęp do edukacji jest prawem zapewniany min. przez zapis art. 33.2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej<sup>10</sup>).

### Podejście całościowe do kwestii oświatowych w kontekście innych problemów społecznych.

Polityka oświatowa jest częścią polityki województwa i kraju, stąd powinna i jest spójna z założeniami wojewódzkiej (projekt dokumentu planistycznego) i krajowej polityki społecznej. Polityka oświatowa gminy musi być realizowana w połączeniu z innymi ważnymi obszarami funkcjonowania gminy, jak gospodarka przestrzenna i plany rozwoju gminy, inwestycje i rynek pracy, pomoc społeczna, zdrowie, oraz kultura, sport i rekreacja. Istotna jest więc współpraca poszczególnych podmiotów zajmujących się wybranymi obszarami polityki gminy lub miasta, wspólne wykorzystywanie zasobów materialnych i ludzkich, które są do dyspozycji.

## 2.4.2. Polityka edukacyjna. Analiza warunków instytucjonalnych obszaru edukacyjnego w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego

### Polityka oświatowa samorządów lokalnych.

Polityka oświatowa samorządów lokalnych sprowadza się do konstruowania i przebudowywania sieci szkół i placówek o charakterze regionalnym i lokalnym. Ważnym zadaniem samorządów lokalnych jest więc wpływanie – za pomocą dostępnych instrumentów prawnych i finansowych – na jakość kształcenia w szkołach samorządowych, m.in. poprzez doskonalenie nauczycieli i kadry kierowniczej, jak i rozwijanie *tw. partnerstwa edukacyjnego*. Struktury samorządowe mają też bezpośredni wpływ na materialny status szkół i placówek oświatowych poprzez ustawowe gwarancje otrzymywania środków finansowych na wykonywanie zadań oświatowych. Przejęcie szkół przez samorządy lokalne nadało polskiej oświacie nowy kształt. Nie można zapomnieć, że działają one

<sup>10</sup> Patrz art. 33.2 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 1997, nr 78 poz. 483)

współ z instytucjami państwa (Ministerstwo Edukacji i Nauki oraz Kuratoria Oświaty) oraz w otoczeniu szkolnictwa niepublicznego.

Główne zadania samorządu lokalnego sprowadzają się do:

1. samodzielnego określania sieci publicznych przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjalnych, a także granic ich obwodów,
2. nadzoru nad kontrolą spełniania obowiązku szkolnego dzieci i młodzieży w wieku 3-18 lat,
3. współpracy z organami nadzoru pedagogicznego w zakresie ustalonym ustawą o systemie oświaty i wykonywania zaleceń Kuratora Oświaty,
4. prowadzenia polityki kadrowej wobec dyrektorów szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, przedszkoli i placówek oświatowych,
5. zatwierdzenia corocznych projektów arkuszy organizacyjnych szkół, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, przedszkoli i placówek oświatowych,
6. opracowania wniosków w zakresie utrzymywania przedszkoli, szkół i placówek oświatowych oraz zapewnienia im lokalowych i materialnych warunków realizacji ich zadań statutowych, łącznie z likwidacją tych jednostek,
7. wykonywania prac dotyczących realizacji kompetencji organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego w zakresie przygotowywania projektu budżetu, nadzoru nad jego realizacją i przestrzeganiem dyscypliny budżetowej w jednostkach oświatowych<sup>11</sup>.

### **Główny cel polityki oświatowej samorządów lokalnych.**

Głównym celem polityki oświatowej samorządów lokalnych jest więc, po pierwsze określenie lokalnych priorytetów oświatowych, po drugie opracowanie wieloletniego planu działań i wynikających zeń decyzji finansowych. W tworzeniu samorządowej polityki oświatowej istotnym elementem jest wybór kierunków rozwoju oświaty, oraz społeczny proces prowadzący do tego wyboru.

### **Związek edukacji z uwarunkowaniami demograficznymi.**

W związku między innymi z niskim przyrostem naturalnym w prowadzonych na terenie gminy placówkach edukacyjnych o charakterze publicznym, z roku na rok maleje liczba uczniów. Tendencja taka najprawdopodobniej będzie utrzymywać się w najbliższych latach wiąże się ona także z możliwością (lub koniecznością) edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym w szkołach poza terenem gmin Powiatu Ostrzeszowskiego.

## **2.4.3. Zachowania psychospołeczne uczniów**

### **Edukacja a socjalizacja.**

Dzieci i młodzież znaczną część swojego życia spędzają w szkole. W środowisku psychospołecznym szkoły istnieje wiele czynników, które mają wpływ na rozwój społeczny i emocjonalny młodych ludzi, oraz ich zdrowie i jakość życia. Pozytywne doświadczenia szkolne, sprzyjają rozwojowi takich zasobów jak: poczucie własnej wartości, prozdrowotny styl życia, nabywanie umiejętności przystosowania się do obowiązków oraz radzenia sobie z trudnościami i zmianami, czy wreszcie zachowania prospołeczne poprzez akceptację instytucji życia społecznego i poziomu wpływu na ich życie (np. poprzez siłę oddziaływania autorytetów). Dla prawidłowego rozwoju i dobrego samopoczucia ucznia ważne jest, aby czuł się bezpieczny, był podmiotowo traktowany przez nauczycieli oraz kolegów i koleżanki.

### **Zjawiska patologiczne w instytucjach edukacyjnych.**

Szkoła jest również miejscem gdzie dzieci i młodzież zdobywają doświadczenia negatywne, które powodują zaburzenia w zachowaniu, często zagrażające zdrowiu i przedwczesne zakończenie edukacji. Przyczyną niechęci do kontynuowania nauki, zachowań ryzykownych dla zdrowia, a nawet nieprzystosowania społecznego, mogą być słabe wyniki w nauce. Wśród uczniów wzrasta poczucie obciążenia nauką i obowiązkami szkolnymi. Zwiększają się również oczekiwania rodziców i nauczycieli wobec osiągnięć szkolnych uczniów.

### **Rola i zadania pedagogów w strukturze opiekuńczo-wychowawczej instytucji edukacyjnych.**

Osobą, do której dzieci i młodzież zwracają się ze swoimi problemami w szkole jest najczęściej pedagog szkolny. Zdecydowana większość samodzielnie zgłasza się do pedagoga, a tylko niewielu kierowanych jest przez inne osoby. Przyczyny zgłaszania się uczniów do pedagogów szkolnych wynikają m.in. z: niepowodzeń szkolnych i zaburzeń emocjonalnych. Szczególnie niepokojącym

<sup>11</sup> Cyt. za Polityka oświatowa Poznań – raport w: <http://www.poznan.pl/mim/public/oswiata/news>

zjawiskiem społecznym, występującym w różnym nasileniu w szkołach jest agresja i przemoc interpersonalna. Przyczyny przemocy są zróżnicowane i różne są jej formy. Osoby doznające przemocy i osoby stosujące przemoc, stanowią grupę ryzyka zaburzeń zdrowia psychospołecznego. Częstym powodem udzielenia wsparcia przez pedagoga jest brak akceptacji w grupie rówieśniczej, zaburzenia komunikacji interpersonalnej pomiędzy uczniem i nauczycielem oraz konflikty rodzinne. Niepokojąco rozpowszechniają się również zachowania ryzykowne dla zdrowia, takie jak palenie tytoniu, picie alkoholu, używanie substancji psychoaktywnych, przedwczesna inicjacja seksualna i stosunki płciowe. Skalę tych zjawisk trudno określić.

Zadania pedagoga:

- pomoc nauczycielom w rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb uczniów oraz analizowaniu przyczyn niepowodzeń szkolnych i trudności wychowawczych,
- określanie form i sposobów udzielania pomocy uczniom w zakresie wyrównywania wiedzy,
- koordynacja działań podejmowanych na terenie szkoły z zakresu profilaktyki uzależnień i promocji zdrowia,
- działanie na rzecz zorganizowania opieki i pomocy materialnej uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej,
- współpraca z Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną,
- współdziałanie z organami szkoły, Policją, Sądem.

**Wieloaspektowa praca wśród uczniów – subinstytucjonalne podejście.** Konieczne jest położenie większego nacisku na zintensyfikowanie współpracy pedagogów szkolnych ze wspomnianymi placówkami i instytucjami, które obejmują opieką dziecko i rodzinę.

#### 2.4.4. Instytucjonalna opieka nad dziećmi w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego. Przedszkola

**Instytucjonalna opieka nad dziećmi w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego. Przedszkola.** Przedszkola są instytucjami opiekuńczymi oraz edukacyjnymi. Stanowią ważny etap socjalizacji dzieci, które rozpoczną edukację w szkole podstawowej, w tym szczególnie dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo, które z uwagi na trudną sytuację materialną, nie mogą zapewnić dziecku tej formy opieki. W gminach Powiatu Ostrzeszowskiego funkcjonuje 20 przedszkoli oraz punktów przedszkolnych.

#### 2.5.1. Definicje uzależnienia

##### **Definicja uzależnienia**

„Uzależnienie jest stanem psychicznym, niekiedy również fizycznym, wynikającym z oddziaływania między organizmem żywym i substancją chemiczną, charakteryzującym się zmianami w zachowaniu i innymi reakcjami, obejmującymi zawsze przymus przyjmowania produktu w sposób ciągły i okresowy w celu ponownego doznania jego skutków psychicznych lub uniknięcia dolegliwości abstynencyjnych. Stanowi temu może, ale nie musi towarzyszyć tolerancja. Ta sama osoba może być uzależniona od wielu związków chemicznych”.

#### 2.5.2. Uzależnienia i problemy z nimi związane

##### **Problemy psycho-społeczne wynikające z uzależnień od substancji psychoaktywnych.**

Jedną z poważniejszych kwestii społecznych, będących powodem problemów osobistych i rodzinnych są uzależnienia: od narkotyków, leków, nikotyny i alkoholu. Prowadzą one do utraty zdrowia oraz rodzą takie problemy jak: przemoc, rozpad rodziny, przestępczość, degradacja społeczna i konsekwencji wykluczenie itp.

##### **Uzależnienie od alkoholu.**

Diagnoza uzależnień od alkoholu, oraz problemów związanych z tym zjawiskiem nie odzwierciedlają rzeczywistej sytuacji. Powodem tego stanu rzeczy jest fakt, że problem alkoholizmu, jest traktowany w kategoriach stygmatu społecznego, dlatego jest często ukrywany przez osoby uzależnione oraz

ich rodziny. Uzależnieni i współuzależnieni z uwagi na zagrożenie stygmatyzacją społeczną, nie utożsamiają się z tym ważnym problemem społecznym, który ma wymiar zdrowotny i społeczny (stąd wymaga wsparcia specjalistów: lekarzy, terapeutów, psychologów, a także grup wsparcia). Uzależnienie od alkoholu negatywnie wpływa na osoby go nadużywające, przyczyniając się do powstawania wielu ważnych schorzeń będących często powodem niepełnosprawności. Osoby uzależnione przechodząc poszczególne, gradacyjne etapy uzależnienia, tracą pozycję zawodową, zaniedbują rodzinę, popadają w konflikt z prawem, narażają się na wykluczenie społecznie. Gradacja popadania w nałóg jest wprost proporcjonalna do poziomu gradacji ekonomicznej i zawodowej.

Tabela 13. Przyczyny ubiegania się o pomoc w Ośrodkach Pomocy Społecznej (ogółem na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego)

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Ubóstwo	935	818	774	730	616
Bezrobocie	693	590	538	501	352
Niepełnosprawność	600	629	570	620	612
Długotrwała choroba	757	756	740	716	771
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	361	322	306	306	283
Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność	260	262	258	225	179
Alkoholizm	<b>99</b>	<b>97</b>	<b>78</b>	<b>112</b>	<b>126</b>
Bezdomność	18	19	18	18	22

Źródło: opracowano na podstawie danych z Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej pochodzących z rocznego sprawozdania MPIPS – 03

#### **Instytucje działające m.in. na rzecz osób uzależnionych.**

W celu realizacji terapii antyalkoholowej gmina Ostrzeszów posiada budynek, w którym działają: Klub Abstynenta, Świetlica Socjoterapeutyczna oraz grupa samopomocowa AA.

### **2.5.3. Polityka społeczna wobec osób uzależnionych. Programy przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii.**

#### **Instrumenty prawne kreujące programy przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii.**

Podstawą prawną działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku (tj. Dz.U. z 2018, poz. 2137).

**Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi<sup>12</sup>** wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, a w szczególności:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokojenie motywuje
- powstrzymanie się spożywania alkoholu,
- działalność wychowawczą i informacyjną,
- ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych, przeznaczonych do spożycia w kraju,
- ograniczanie dostępu do alkoholu,
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu,
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Celem strategii jest również określenie programu zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych na terenie gmin, powiatu poprzez zmniejszanie rozmiarów aktualnie istniejących problemów alkoholowych, realizacja ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, a w szczególności może obejmować następujące projekty:

<sup>12</sup>Zob. także [www.parpa.pl](http://www.parpa.pl)



1. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
2. powiększenie gamy ofert pomocy udzielanej rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
4. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
5. podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art.13 i art.15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
6. wspieranie zatrudnienia socjalnego.

#### **Przeciwdziałanie narkomanii i jej strategiczne kierunki.**

Zgodnie z art. 2. ust 1. Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005r. (tj. Dz. U. 2018 poz. 1030), przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności:

1. działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną,
2. leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych,
3. ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych,
4. nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii,
5. zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii,
6. nadzór nad uprawami roślin zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii.

#### **Działalność wychowawcza, edukacyjna, informacyjna i zapobiegawcza.**

Wiedza na temat uzależnienia od substancji psychoaktywnych i skali zjawiska w powiecie wśród społeczności lokalnej jest nie do końca diagnozowana. Szczególnie deficyt wiedzy w zakresie zagrożeń narkotykowych dotyczy rodziców. Podstawowe kierunki działania to:

1. działalność profilaktyczno-edukacyjna, skierowana do rodziców, nauczycieli i wychowawców,
2. działalność profilaktyczna wśród dzieci i młodzieży,
3. szkolenie osób podejmujących działania służące rozwiązywaniu problemów narkomanii,
4. pomoc specjalistyczna dla osób mających kontakt z narkotykami.

#### **Polityka państwa/społeczeństwa wobec uzależnienia narkotyków.**

Politykę wobec narkotyków można klasyfikować na różne sposoby, np. ograniczanie podaży (m.in. zakazy, kary dotyczące uprawy, produkcji, transportu, przemytu, handlu), ograniczanie popytu (m.in. informowanie o zagrożeniu, promowanie stylu życia bez narkotyków, kary dla zażywających) i redukcja szkód (jednostkowych, jak i społecznych).

## **2.6. Świadczenia Rodzinne**

#### **Świadczenia Rodzinne.**

Rok 2004 był pierwszym rokiem realizacji ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, która weszła w życie z dniem 1 maja 2004.

#### **Grupy i kategorie osób uprawnionych do pobierania świadczeń rodzinnych.**

Zgodnie z art. 48 ww. ustawy Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Ostreszowskiego w dwóch okresach zasiłkowych wypłacały świadczenia rodzinne następującym grupom osób:

1. osobom bezrobotnym, osobom pobierającym zasiłki przedemerytalne lub świadczenie przedemerytalne,
2. osobom, którym do dnia wejścia w życie ustawy zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne przyznawały i wypłacały ośrodki pomocy społecznej,
3. osobom ubiegającym się o dodatki z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla

- bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, z tytułu samotnego wychowywania dziecka, lub o świadczenie pielęgnacyjne,
4. osobom zatrudnionym lub wykonującym pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej u pracodawcy zatrudniającego w dniu 31 marca 2004r. nie więcej niż 4 pracowników,
  5. osobom, którym były wypłacane za okres po ustaniu zatrudnienia zasiłki z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, posłom i senatorom,
  6. osobom, którym po dniu wejścia w życie ustawy ustalone zostało prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej, renty socjalnej lub uposażenia rodzinnego.

Tabela 14. Liczba zrealizowanych świadczeń rodzinnych w latach 2013 – 2017

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
1.	Zasiłki rodzinne	458424	456865	438725	57451	55583
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych, w tym z tytułu:	493183	452780	423959	26181	24692
2.1.	Urodzenia dziecka	272	229	247	261	256
2.2.	Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	1674	1214	1159	1388	1313
2.3.	Samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania	0	0	0	0	0
2.4.	Samotnego wychowywania dziecka	2215	2059	1809	1785	1747
2.5.	Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	3973	3502	4185	3159	2846
2.6.	Rozpoczęcia roku szkolnego	4011	3721	3534	3673	3616
2.7.	Podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	9443	8336	7683	7559	6981
2.8.	Wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	10283	9575	8773	8356	7929
3.	Zasiłki pielęgnacyjne	20.299	18.722	19.361	18904	18357
4.	Świadczenia pielęgnacyjne	3010	2411	2398	2389	2435
5.	Zaliczki alimentacyjne	1035	943	811	1063	885
6.	Jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia dziecka	452	460	475	541	485

Źródło: Opracowano na podstawie danych pochodzących ze sprawozdania rzeczowo – finansowego z realizacji zadań z zakresu świadczeń rodzinnych finansowanych ze środków budżetu państwa oraz budżetów gmin z terenu Powiatu Ostrzeszowskiego

Zadania związane z realizacją świadczeń rodzinnych w okresie zasiłkowych realizują działy świadczeń rodzinnych w poszczególnych gminach na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego. Od 2016r. do zadań Gmin należy również wypłata świadczenia rodzinnego, 500+ które obecnie wypłacane jest na drugie i kolejne dziecko w rodzinie. Chyba, że sytuacja ekonomiczna rodziny jest zła i nie przekracza kryterium dochodowego, co skutkuje przyznaniem świadczenia na jedno dziecko.

Tabela 15. Liczba zrealizowanych świadczeń rodzinnych za 2017 rok – pierwszy pełny rok wypłaty świadczenia

L.p.	Wyszczególnienie	Wartość
1.	Liczba złożonych pierwszych wniosków (bez wniosków korygujących) o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego	6569
2.	Liczba wydanych decyzji przyznających prawo do świadczenia wychowawczego	6251
3.	Liczba wypłaconych świadczeń	96,082
4.	Poniesione z budżetu państwa wydatki (bez środków na koszty obsługi) na świadczenie wychowawcze	1.387,273474

### 2.7.1. Pomoc społeczna. Zasady ogólne i organizacja pomocy społecznej w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego. Charakterystyka osób korzystających z pomocy

#### Zasady ogólne i priorytetowe cele pomocy społecznej.

Priorytetowym celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne

uprawnienia, zasoby i możliwości. Realizując taką misję społeczną pomoc społeczna wkracza więc w sytuację osób i rodzin przede wszystkim wtedy, gdy nie są one w stanie pokonać trudności życiowych we własnym zakresie bazując wyłącznie na własnych działaniach.

Szczegółowe regulacje prawne w zakresie pomocy społecznej są wypełnieniem części zapisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02.04.1997r., w zakresie praw socjalnych przysługujących obywatelom polskim i innym osobom znajdującym się pod władzą RP.

#### **Organizacja struktury pomocy społecznej.**

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi Kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi (art. 2 ust. 2 Ustawy o pomocy społecznej).

#### **Organizacja struktury pomocy społecznej w Powiecie Ostrzeszowskim - Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej.**

W gminach Powiatu Ostrzeszowskiego realizatorem tych zadań wynikających z zapisów ustawy o pomocy społecznej są Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (tabela poniżej).

Tabela 16. Instytucje pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego

<b>INSTYTUCJE POMOCY SPOŁECZNEJ NA TERENIE POWIATU OSTRZESZOWSKIEGO<sup>13</sup></b>		
	<b>Powiat/gmina</b>	<b>Dane Tele-adresowe ośrodków pomocy społecznej</b>
1.	Ostrzeszów	<b>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</b> ul. Zamkowa 17, 63-500 Ostrzeszów tel./fax. (0-62) 7320750, email: <a href="mailto:biuro@pcpr.powiatostrzeszowski.pl">biuro@pcpr.powiatostrzeszowski.pl</a>
2.	Ostrzeszów	<b>Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrzeszowie</b> ul. Zamkowa 31, 63-500 Ostrzeszów tel. (0-62) 7320635 <a href="mailto:mgops@ostrzeszow.pl">mgops@ostrzeszow.pl</a>
3.	Czajków	<b>Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej</b> 63-524 Czajków tel. (0-62) 7311049 <a href="mailto:gopsczajkow@wp.pl">gopsczajkow@wp.pl</a>
4.	Doruchów	<b>Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej</b> ul. Kępińska 13, 63-505 Doruchów tel. (0-62) 736-32-36; e-mail: <a href="mailto:gops@doruchow.pl">gops@doruchow.pl</a>
5.	Grabów nad Prosną	<b>Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grabowie nad Prosną</b> ul. Kaliska 22, 63-520 Grabów nad Prosną tel./fax: (0-62) 7305959 <a href="mailto:opsgrabow@poczta.onet.pl">opsgrabow@poczta.onet.pl</a>
6.	Kobyła Góra	<b>Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej</b> ul. Marcinkowa 1, 63-507 Kobyła Góra tel. (0-62) 7316306, e-mail: <a href="mailto:gops@kobyła-góra.pl">gops@kobyła-góra.pl</a>
7.	Kraszewice	<b>Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej</b> Wieluńska 55, 63-522 Kraszewice tel. (0-62) 7312002, e-mail: <a href="mailto:gops@kraszewice.pl">gops@kraszewice.pl</a>
8.	Mikstat	<b>Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mikstacie</b> ul. Kościuszki 4, 63-510 Mikstat tel. (0-62) 7310519, e-mail: <a href="mailto:mgops@mgopsmikstat.pl">mgops@mgopsmikstat.pl</a>

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie

#### **Pomoc społeczna w gminach na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego. Instytucje/jednostki organizacyjne.**

W celu realizacji zadań pomocy społecznej Ustawa upoważnia jednostki samorządu terytorialnego do tworzenia innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, które działają i realizują zadania w poszczególnych obszarach społecznych. W gminach na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego instytucje działające na rzecz rodzin oraz osób niepełnosprawnych to m.in.: Domy Pomocy Społecznej w Marszałkach (gm. Grabów nad Prosną (dla osób przewlekle i somatycznie chorych); Kochłowach, m. Ostrzeszów (dla osób przewlekle psychicznie chorych); Kobyła Góra gm. Kobyła Góra (dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie); Punkty konsultacyjne rozwiązywania

<sup>13</sup><http://rops.wielkopolska.mw.gov.pl/ostreszow.htm>

problemów alkoholowych Remedium w Ostrzeszowie, Klub Abstynenta na ul. Pocztowej w Ostrzeszowie, Punkty konsultacyjne rozwiązywania problemów alkoholowych w Doruchowie, Grabowie n/ Prosną, Kobylej Górze, Mikstacie; Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Ostrzeszowie; Mieszkanie chronione treningowe w Książenicach; Dom Dziecka z siedzibą w Ostrzeszowie i w Książenicach; Świetlica socjoterapeutyczna w Ostrzeszowie; Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Ostrzeszowie; Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Ostrzeszowie; Warsztat Terapii Zajęciowej w Pisarzowicach; WTZ w Ostrzeszowie; WTZ w Kuźnicy Grabowskiej; WTZ w Doruchowie, Środowiskowy Dom Samopomocy w Doruchowie, Środowiskowy Dom Samopomocy w Kuźnicy Grabowskiej, Środowiskowy Dom Samopomocy w Ostrzeszowie oraz Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Ostrzeszowie.

Ww. instytucje pomocy społecznej są nierozzerwalnie związane z grupami środowiskami osób korzystających (a także wymagających pomocy), które stanowią cel ich funkcjonowania. Zadaniem natomiast jest – najogólniej - podniesienie, jakości życia człowieka, rodziny, grupy czy wręcz społeczności lokalnych. Należy tutaj wyjść z założenia, że w każdym społeczeństwie obok ludzi, którzy są w stanie zaspokoić wszystkie swoje potrzeby, istnieją też ludzie, których nie stać na zaspokojenie nawet najbardziej elementarnych potrzeb. Te ograniczenia są określane, jako ubóstwo, które ma różne formy i strukturalnie konstrukcję gradacyjną, przybiera bowiem różne oblicza i zazwyczaj pogłębia się w tempie wykładniczym – może chodzić o bardzo niskie dochody, złe odżywianie, niski standard mieszkania, brak miejsca do zamieszkania, brak opieki zdrowotnej, ograniczenie lub brak dostępu do rekreacji, sportu i kultury.

### Niedostatek i ubóstwo – przyczyny strukturalnych problemów społecznych.

Ubóstwo to zjawisko złożone, posiadające aspekty ilościowe (np. wskaźnik dochodu uzyskiwanego przez gospodarstwa domowe), jak i jakościowe ( np. inne wskaźniki sytuacji materialnej – posiadanie rozmaitych dóbr, dostępność do takich społecznie istotnych wartości jak: wykształcenie, opieka medyczna, możliwości korzystania z różnych form wypoczynku, rozrywki itp.) Ustalenie linii ubóstwa, a więc osób, które z tego powodu kwalifikują się do uzyskania pomocy z systemu pomocy społecznej, opiera się w zasadzie na oszacowaniu bieżących dochodów danego gospodarstwa czy osoby. Dlatego należy pamiętać, iż używając terminu ubóstwa, jesteśmy w stanie wskazać nie tyle gospodarstwa domowe, czy osoby żyjące w sferze ubóstwa, ale żyjące w tzw. *strefie niskich dochodów*<sup>14</sup>. Ubóstwo jest z reguły efektem długotrwałego utrzymywania się w strefie niskich dochodów.

Ustawa o pomocy społecznej definiuje ubóstwo na podstawie dochodu rodziny lub osoby. W 2018 roku na podstawie Rozporządzenia RM w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej z dn. 11.07.2018r. Dz.U. z 2018r. poz. 1358 przyjęto kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej to kwota 701zł - w przypadku dochodu na osobę w rodzinie to kwota 528zł - (zob. art. 9 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej<sup>15</sup>, a także [pl](#)). Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej pomimo uwzględniania przy rozpatrywaniu wniosków o pomoc dochodu osoby/rodziny, nie tylko przyznaje pomoc w sytuacji, gdy dochód nie przekracza kwoty kryterium określonej w Ustawie o pomocy społecznej. Najlepszym tego przykładem są zasiłki wyszczególnione w art. 17, 18 ustawy o pomocy społecznej<sup>16</sup>.

<sup>14</sup>Por. Ryszard Szarfenberg, Kontrowersje wokół podniesienia płacy minimalnej, Instytut Polityki Społecznej Uniwersytet Warszawski, w: [www.ips.uw.edu.pl/rszarf/](http://www.ips.uw.edu.pl/rszarf/)

<sup>15</sup>Art. 9.1. Kryteria dochodowe podlegają weryfikacji, co 3 lata, z uwzględnieniem wyniku badań prognozy interwencji socjalnej. Badania prognozy interwencji socjalnej dokonuje Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. 2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania prognozy interwencji socjalnej, zakres potrzeb niezbędnych do egzystencji, minimalny zakres wydatków, okres oraz źródła danych, z jakiego przyjmuje się wysokość cen towarów i usług, uwzględniając poziom wydatków gospodarstw domowych z I kwintyla rozkładu dochodów, których wydatki należy uwzględnić w badaniu prognozy interwencji socjalnej. 3. W roku, w którym przeprowadza się weryfikację, Rada Ministrów do dnia 15 maja przedstawia Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych: 1) propozycję kwot kryteriów dochodowych; 2) informacje o realizacji świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej za okres od poprzedniej weryfikacji, obejmującą liczbę świadczeniobiorców, liczbę świadczeń i ogólną kwotę wydatków na świadczenia. 4. Trójstronna Komisja do Spraw Społeczno-Gospodarczych uzgadnia kryteria dochodowe w terminie do dnia 15 czerwca danego roku kalendarzowego. 5. Kwota stanowiąca podstawę ustalenia wysokości pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, na kontynuowanie nauki i pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej, kwoty minimalnego i maksymalnego świadczenia pieniężnego na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców, a także maksymalna kwota zasiłku stałego ulegają zmianie w terminach weryfikacji kryteriów dochodowych o 50 % sumy kwot, o które wzrosły kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej i kryterium dochodowe na osobę w rodzinie. 6. Kwota dochodu z 1 ha przeliczeniowego ulega zmianie w terminach weryfikacji kryteriów dochodowych o 25 % sumy kwot, o które wzrosły kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej i kryterium dochodowe na osobę w rodzinie. 7. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, zweryfikowane kryteria dochodowe oraz kwoty, o których mowa w ust. 5 i 6, do dnia 15 lipca w roku, w którym przeprowadza się weryfikację. 8. W przypadku, gdy Trójstronna Komisja do Spraw Społeczno-Gospodarczych nie uzgodni w przewidzianym terminie kryteriów dochodowych, Rada Ministrów ustala, nie niższe niż w przedstawionej propozycji, kryteria dochodowe oraz kwoty, o których mowa w ust. 5 i 6, w drodze rozporządzenia, w terminie do dnia 15 lipca danego roku. 8a. Zweryfikowane kryteria dochodowe oraz kwoty, o których mowa w ust. 5 i 6, obowiązują od dnia 1 października roku, w którym jest przeprowadzana weryfikacja. 9. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przedkłada corocznie do dnia 15 kwietnia Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych informację o wysokości minimum egzystencji ustalonego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Jeśli w danym roku kalendarzowym kwota kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej i kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie będzie równa lub niższa niż minimum egzystencji, Trójstronna Komisja do Spraw Społeczno-Gospodarczych może wystąpić do Rady Ministrów z wnioskiem o zweryfikowanie kwot kryteriów dochodowych. W takim przypadku ust. 1-8 stosuje się odpowiednio.

<sup>16</sup>Art. 17. 1. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należą:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- 2) sporządzanie, zgodnie z [art. 16a](#), oceny w zakresie pomocy społecznej;
- 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- 9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkałymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- 10) praca socjalna;
- 11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
- 13) *(uchylony)*
- 14) dożywianie dzieci;

### Dynamika struktury środowisk i osób korzystających z pomocy Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej w Powiecie Ostrzeszowskim.

Liczba środowisk i funkcjonujących w nich osób korzystających z pomocy Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego na przestrzeni lat 2013 – 2017 uległa znacznym zmianom. Jak już wspomniano na wstępie, jedną z kwestii społecznych, także dla mieszkańców gmin Powiatu Ostrzeszowskiego jest zmniejszające się bezrobocie, większa ilość ofert pracy oraz programów aktywnej walki z bezrobociem oraz pojawienie się na rynku dodatkowych świadczeń w tym świadczenia wychowawczego 500+. Te czynniki przyniosły pozytywne skutki m.in. spadek liczby środowisk korzystających z pomocy, np. w formie zasiłków okresowych, zasiłków celowych, celowych specjalnych i celowych na dożywianie dzieci.

Tabela 17. Zasiłki i pomoc w naturze udzielane przez Gminne i Miejsko-Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego

Lata	Osoby /środowiska					ilość świadczeń					koszt				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
zasiłki stałe	128	137	148	150	143	1318	1414	1471	1438	1472	570.860	610.418	669.463	715,446	847,599
zasiłki okresowe	384	329	269	245	238	1272	1237	1033	934	878	489.018	459.779	416.997	395,558	349,455
zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	6	6	5	4	11	6	6	5	4	11	15.000	10.500	8.500	13,500	25,450
zasiłki celowe zwrotne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zasiłki celowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych	1032	905	851	574	498	673	453	467	183	167	912.594	762.826	737.274	671,989	653,340
Zasiłki celowe specjalne	375	452	314	293	306	659	804	498	505	554	195.430	223.510	160.755	188,716	219,453
Zasiłki cel. na dożywianie	354	378	352	322	332	633	564	522	474	424	212.432	190.691	169.895	186,767	202,039
dożywianie osób starszych, chorych i niepełnosprawnych w ramach programu „Posilek dla potrzebujących”	90	100	91	96	98	17.764	18.672	18.067	19.640	20.195	59.188	67.073	64.040	12,979	73,564
Dożywianie dzieci	1464	1266	1197	1078	856	199.307	167.700	186.679	149.027	121.033	704.716	564.999	566.695	562,315	488,225
koszty pogrzebów	0	1	3	1	1	0	1	3	0	0	0	3008	7096.00	2800	2800
składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby pobierające zasiłki stałe	105	118	124	130	119	1136	1195	1255	1248	1234	45706	48302	52183	57,863	58,200

Źródło: opracowano na podstawie danych Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego

- 15) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;  
16) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;  
16a) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;  
17) sporządzanie sprawozdań i przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;  
18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;  
19) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;  
20) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.  
2. Do zadań własnych gminy należy:  
1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;  
2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;  
3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;  
3a) opracowanie i realizacja projektów społecznych;  
4) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozważanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;  
5) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

### Dominujące problemy w środowiskach korzystających z pomocy Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego.

Wśród osób ubiegających się o pomoc Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, głównymi przyczynami zgłaszania się było **bezrobocie**, które dotyczyło 693 (2013) → 590 (2014) → 538 (2015) → 501 (2016) → 352 (2017) ogółu klientów Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej. Na kolejnym miejscu **niepełnosprawność** oraz **długotrwała choroba**. W wielu przypadkach głównym problemem była **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych**.

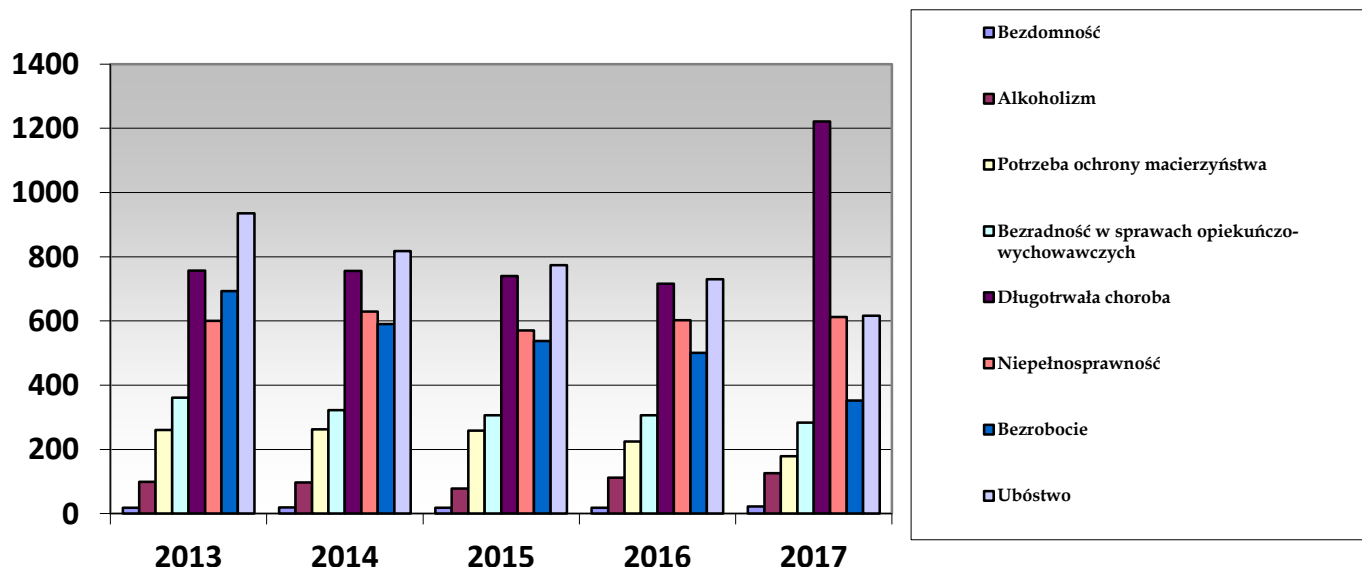
Na jeszcze dalszych miejscach znalazły się problemy związane z **alkoholizmem**. Nie należy jednak przyjmować, że sprawy związane z uzależnieniami stanowią niewielki odsetek, albowiem tego rodzaju problemy najczęściej towarzyszą tym, które uplasowały się na czele, tj. bezrobociu, czy niepełnosprawności. Ludzie bardzo często nie chcą się przyznać do uzależnień, po prostu z takimi problemami się nie utożsamiają. Ponadto ten problem jest trudny do zdiagnozowania i często pracownicy socjalni za problem uznają to, co jest udokumentowane np.: bezrobocie, mimo że de facto, jest to problem wtórny.

Tabela 18. Przyczyny ubiegania się o pomoc w Gminnych Ośrodkach Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego

Przesłanka	2013	2014	2015	2016	2017
Ubóstwo	935	818	774	730	616
Bezrobocie	693	590	538	501	352
Niepełnosprawność	600	629	570	620	612
Długotrwała choroba	757	756	740	716	1221
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym:	361	322	306	306	283
Potrzeba ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietność):	260	262	258	225	179
Alkoholizm	99	97	78	112	126
Bezdomność	18	19	18	18	22

Źródło: opracowano na podstawie danych Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Ostrzeszowskiego

Wykres 6. Przyczyny ubiegania się o pomoc w Gminnych Ośrodkach Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Ostrzeszowskiego



Źródło: opracowano na podstawie danych Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Ostrzeszowskiego

## 2.7.2. Bezdomność. Analiza zjawiska bezdomności w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego

### Bezdomność – kwestia społeczna.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, gmina ma obowiązek zapewnienia osobie tego pozbawionej schronienia, posiłku i ubrania. Schronienia udziela się w schroniskach, noclegowniach, do których to pracownicy socjalni kierują osoby bezdomne.

Ustawa o pomocy społecznej w sposób szczególny reguluje właściwość miejscową gminy w stosunku do osób bezdomnych. Art. 101, ust. 2 stanowi, że „w przypadku osoby bezdomnej właściwą miejscowo jest gmina ostatniego zameldowania tej osoby na pobyt stały”. Ust. 7 art 101 zawiera zapis zobowiązujący gminę właściwą ze względu na ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały do zwrotu wydatków gminie, która przyznała świadczenia w miejscu pobytu. Tak sformułowane zapisy zobowiązują ośrodek pomocy społecznej do współdziałania z gminami, z których pochodzą osoby bezdomne. Współpraca dotyczy zarówno postępowania w sprawie ustalenia uprawnień osób bezdomnych do świadczeń z pomocy społecznej jak i dochodzenia zwrotu wydatków poniesionych na udzielenie świadczeń.

W gminach na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego zjawisko bezdomności, jako kwestia społeczna jest marginalne, co obrazuje niewielka ilość osób korzystających ze wsparcia w latach 2013 – 2017 tj. 18 (2013) → 19 (2014) → 18 (2015) → 18 (2016) → 22 (2017).

## 2.7.3. Niepełnosprawność

Na terenie gmin Powiatu Ostrzeszowskiego w 2017 roku (wg danych szacunkowych Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej) zamieszkiwało 1145 osób niepełnosprawnych.

### Trudności i problemy osób niepełnosprawnych.

Najczęstszymi problemami, z jakimi spotykają się w swojej codziennej egzystencji osoby niepełnosprawne są:

- utrudnienia architektoniczne i komunikacyjne,
- ograniczenie możliwości zatrudnienia,
- ograniczenie kontaktów towarzyskich,
- pogorszenie sytuacji materialnej,
- zaniedbanie gospodarstwa domowego,
- bariery psychologiczne,
- brak podstawowej wiedzy o stanie swojego zdrowia i możliwościach leczenia oraz rehabilitacji,
- utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji,
- mała dostępność do informacji i uprawnień.

Tabela 19. Osoby niepełnosprawne na terenie Polski, województwa wielkopolskiego i Powiatu Ostrzeszowskiego

Lp		Ludność ogółem	Niepełnosprawni ogółem	% 4:3	w tym:			
					Niepełnospr. prawnie	% 6:3	Niepełnospr. biologicznie	% 8:3
1	Polska	38 230 080	5 456 711	14,27	4 450 139	11,64	1 006 572	2,63
2	Wielkopolska	3 351 915	525 101	15,66	445 907	13,30	79 194	2,36
3	Powiat Ostrzeszowski	55425	1145	48,41	BRAK DANYCH	BRAK DANYCH	BRAK DANYCH	BRAK DANYCH

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Tabela 20. Podział osób niepełnosprawnych na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego ze względu na wykształcenie

lata	Liczba bezrobotnych ogółem	Podział osób niepełnosprawnych ze względu na wykształcenie:				
		Wyższe	Średnie zawodowe	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe	Brak wykształcenia podstawowego (szkoły przysposabiające)
2013	987	38	291	313	337	8
2014	830	34	234	263	291	8
2015	617	23	161	217	204	12
2016	80	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2017	56	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie

Tabela 21. Osoby niepełnosprawne korzystające z pomocy społecznej

LATA	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ	LICZBA NIEPEŁNOSPRAWNYCH	W TYM		
			MĘŻCZYŹNI	KOBIETY	DZIECI
2013	1145	1145	409	558	178
2014	973	973	372	460	141
2015	765	765	288	329	148
2016	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2017	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Tabela 22. Osoby niepełnosprawne wg aktywności zawodowej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego

Lata	Osoby niepełnosprawne wg aktywności zawodowej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego	
	Ogółem aktywni zawodowo	Bierni zawodowo (Niepracujący)
2013	93	874
2014	159	673
2015	127	490
2016	b.d.	b.d.
2017	b.d.	b.d.

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie

### Polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych.

Niezadowolająca jest dotychczasowa polityka społeczna promująca działania na wszystkich szczeblach życia społecznego, wspierająca wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych. Niepełnosprawni odczuwają brak równych z pełnosprawnymi szans życiowych i warunków do korzystania z przysługujących im praw.

Należy podkreślić, że we współczesnym świecie niepełnosprawność człowieka uważana jest za szczególnie istotny problem społeczny, a za takie zwykło się przyjmować zjawiska, których rozmiary są duże i powszechne. Niepełnosprawność to wszelkie ograniczenia lub wynikający z tych ograniczeń brak zdolności wykonywania jakiejś czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka. Natomiast osoba niepełnosprawna, to człowiek niemogący samodzielnie, częściowo lub całkowicie, zapewnić sobie możliwości normalnego życia, indywidualnego lub w społeczeństwie, wskutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznych lub psychicznych. Osoba niepełnosprawna jest często uzależniona od wsparcia instytucjonalnego, które gwarantuje wyrównywanie różnic w społecznym środowisku. Dysfunkcjonalnemu egzystowaniu w środowisku zapobiega m.in. wsparcie w postaci usług opiekuńczych dla osób długotrwale chorych, niepełnosprawnych, samotnych i starszych lub czasowo niezdolnych do samodzielnej samoobsługi.



Tabela 23. Organizacje pozarządowe zajmujące się wspieraniem i pomocą dla osób niepełnosprawnych w procesie reintegracji społecznej w środowisku lokalnym

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Adres i telefon kontaktowy	Zakres współpracy
1.	STOWARZYSZENIE „RADOŚĆ NIEPEŁNOSPRAWNYM”	Ul. Gen. Sikorskiego 19, 63-500 Ostrzeszów	Pomoc osobom i rodzinom z problemami upośledzenia umysłowego. Integracja środowiska
2.	STOWARZYSZENIE "TACY SAMI"	Ul. Gen. Sikorskiego 1, 63-507 Kobyła Góra	Integracja środowiska osób. Wspólne imprezy na rzecz osób potrzebujących.
3.	STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH "WSPÓLNY DOM" PRZY DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ W KOCHŁOWACH	Kochłowy 1, 63-500 Ostrzeszów	Integracja osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem.
4.	Polski Związek Emerytów i Rencistów	Ul. Zamkowa 31, 63-500 OSTRZESZÓW	Integracja środowiska
5.	Polski Związek Nauczycielski – oddział Ostrzeszów	Ul. Zamkowa 31, 63-500 OSTRZESZÓW	Integracja środowiska
6.	Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „RAZEM”	Ul. Krakowska 17, 63-510 Mikstat	Imprezy integracyjne oraz pomoc osobom niepełnosprawnym.
7.	STOWARZYSZENIENA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH „AKTYWNI”	Ul. Rolna 5 63-505 Doruchów	Imprezy integracyjne oraz pomoc osobom niepełnosprawnym.
8.	Stowarzyszeni „SENIOR” przy DPS w Marszałkach	Marszałki 15 63-520 Grabów	Integracja środowiska
9.	Stowarzyszenie „AMAZONKI OTRZESZOWSKIE”	Ul. Piastowska 3 Ostrzeszów	Integracja środowiska
10.	Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów	Pl. Wiosny Ludów 63-507 Kobyła Góra	Integracja środowiska
11.	Polski Związek Niewidomych	Ul. Zamkowa 31, 63-500 OSTRZESZÓW	Integracja osób niewidomych ze środowiskiem
12.	Miłosierdzie. Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych	Ul. Górnośląska 6, 62 – 800 Kalisz	Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem poprzez udział w WTZ

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie

### Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa.

Należy kontynuować i rozszerzać dotychczasowe poradnictwo zawodowe, szkolenia osób niepełnosprawnych mające na celu zwiększenie ich potencjału zawodowego, umiejętności poruszania się na rynku pracy. Wspierać pracodawców poprzez dofinansowywanie ze środków PFRON kosztów tworzenia stanowisk pracy dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

### Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Niewystarczająca wielkość środków finansowych otrzymywanych z PFRON na działalność na rzecz osób niepełnosprawnych zmusza do ograniczenia zakresu i wielkości pomocy udzielanej niepełnosprawnym. W związku z czym występuje brak możliwości pełnego zaspokojenia potrzeb osób niepełnosprawnych, ubiegających się o dofinansowanie:

- uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- likwidacji barier architektonicznych w ich miejscu zamieszkania, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

Istniejący system pomocy, służący zaspokajaniu podstawowych potrzeb osób niepełnosprawnych wymaga ciągłego doskonalenia i rozwijania. Formułując kierunki polityki społecznej gminy trzeba, zatem pamiętać o prowadzeniu szeroko zakrojonych działań, mających na celu przeciwdziałać społecznemu wykluczeniu osób niepełnosprawnych (np. likwidacja barier architektonicznych, profilaktyka społeczna, działania informacyjne) oraz prowadzących do zwiększenia ich aktywności zawodowej i społecznej.

### **Wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych.**

Probleмами osób niepełnosprawnych zajmują się organizacje pozarządowe, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej i inne instytucje działające na płaszczyźnie społecznej. Działania tych organizacji i instytucji zmierzają do zabezpieczenia podstawowych potrzeb życiowych, wspomaganie w procesie rehabilitacji, likwidacji barier architektonicznych, ograniczają się jednak najczęściej tylko do członków lub uczestników procesu. Brak jest natomiast kompleksowych działań partnerskich, integrujących osoby niepełnosprawne ze środowiskiem lokalnym w celu przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia. Konieczne jest stworzenie zatem systemowych rozwiązań, które zapobiegałyby temu zjawisku i pozwalały osobom niepełnosprawnym na uczestnictwo w życiu społecznym. Ponadto niezbędny jest rozwój instytucji świadczących kompleksową pomoc w zakresie rehabilitacji oraz aktywizacji społeczno-zawodowej.

### **Plany instytucjonalnego ograniczania wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych.**

Plany powiatu i gmin reagujących na ww. zagrożenie dotyczą np. utworzenia ośrodka wczesnej interwencji wspomaganie rozwoju dziecka (punkt konsultacyjny), Klubu dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świetlicy socjoterapeutycznej (specjalistycznej placówka wsparcia dziennego), oraz nastawienie na rozwój Zakładu Aktywności Zawodowej.

### **Diagnoza zjawiska niepełnosprawności w gminach na terenie Powiatu Ostreszowskiego.**

Diagnoza tej grupy mimo wielu danych dotyczących sytuacji zawodowej nie jest pełna. Brak jest bowiem pełnych danych w wymiarze zdrowotnym i rehabilitacyjnym, zwłaszcza w zakresie uwzględnienia poszczególnych dysfunkcji psycho-fizycznych. Osoby i rodziny dotknięte problemem niepełnosprawności, z powodu barier architektonicznych i społecznych, nie mogą w pełni korzystać z dobrodziejstw życia społecznego oraz przysługujących im praw, co w efekcie prowadzi do ich społecznego wykluczenia o charakterze ekologicznym (przestrzennym).

## **2.7.4.1. Organizacja opieki w Rodzinach Zastępczych**

### **Problematyka zakładania i funkcjonowania rodziny zastępczej.**

Kwestia ta uregulowana jest w wielu przepisach prawa polskiego i każda rodzina zastępcza musi przestrzegać przepisów prawa, które wyznaczają wiele reguł, związanych z wymaganiami stawianymi osobom tworzącym rodziny zastępcze, jak również regulują kwestie dotyczące wsparcia finansowego, socjalnego oraz psychologicznego, udzielanego rodzinom zastępczym ze strony instytucji odpowiedzialnych za udzielanie wsparcia.

Do najważniejszych aktów prawnych, które regulują sprawy rodzin zastępczych należą Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r., tj. Dz.U. 2018 poz. 998 ze zm.

## **2.7.4.2. Organizacja opieki w rodzinach zastępczych oraz udzielanie pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci**

Rodzina zastępcza to forma rodzinnej pieczy zastępczej dla dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Po przezwycięzeniu przez rodzinę naturalną trudności, które były powodem do umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, dziecko powraca do biologicznych rodziców. W sytuacji zaś, gdy nie zaistnieją warunki umożliwiające powrót dziecka do domu dziecko zostaje umieszczone w rodzinie przysposabiającej.

Rodzinę zastępczą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz rodziny zastępczej niezawodowej są obowiązani posiadać świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodziny zastępcze mają różny charakter. Istnieją rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe – w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne.

W rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego umieszcza się dziecko do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony, za zgodą organizatora rodzinnej

pieczy zastępczej do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie, umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej.

W rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej umieszcza się w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci niedostosowane społecznie, małoletnie matki z dziećmi. Obowiązek i prawo wykonywania bieżącej pieczy nad dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej, jego wychowania i reprezentowania w tych sprawach, a w szczególności w dochodzeniu świadczeń przeznaczonych na zaspokojenie jego potrzeb, należą do rodziny zastępczej. Pozostałe obowiązki i prawa wynikające z władzy rodzicielskiej należą do rodziców dziecka.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zastąpiła dotychczas istniejące unormowania prawne. Jednocześnie nowa ustawa zrewolucjonizowała oraz uporządkowała dotychczasowe podejście do instytucji pieczy zastępczej, nadając jej nowego wymiaru i znaczenia. Jak głosi wstęp do ustawy, cyt.: *„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci”*.

Art. 39. Ustawy wskazuje formy rodzinnej pieczy zastępczej, którymi są: rodzina zastępcza: spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna; rodzinny dom dziecka oraz rodziny pomocowe.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie, w szczególności:

1. traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej;
2. zapewniają dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych;
3. zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych;
4. zapewniają rozwój uzdolnień i zainteresowań;
5. zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne;
6. zapewniają ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka;
7. umożliwiają kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej.

#### **Rodzina zastępcza spokrewniona**

– to rodzina, którą łączy jakiś stosunek pokrewieństwa z dzieckiem, tym samym funkcje rodziny zastępczej spokrewnionej mogą pełnić dziadkowie, pełnoletnie rodzeństwo itp. Sąd rodzinny ustanawia krewnego rodziną zastępczą, która zobowiązana jest do składania sprawozdań z opieki nad dzieckiem. Rodzinie przysługuje pomoc finansowa w związku ze sprawowaniem opieki.

#### **Rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa**

- to rodzina, która tworzą małżonkowie lub osoba, niebędącymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. (art.41 ust.3)

Jest to taka rodzina, w której umieszczonych jest w tym samym czasie nie więcej troje dzieci. W przypadku rodzeństwa liczba dzieci umieszczonych w takiej rodzinie może się zwiększyć.

Rodzina otrzymuje oprócz pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, wynagrodzenie z tytułu świadczonej opieki i wychowania.

#### **Rodzina zastępcza specjalistyczna**

To taka rodzina, w której umieszczone zostają dzieci niedostosowane społecznie, albo dzieci z różnymi dysfunkcjami, problemami zdrowotnymi wymagającymi szczególnej opieki i pielęgnacji, a także małoletnie matki z dziećmi. Rodzina otrzymuje oprócz pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka, wynagrodzenie z tytułu świadczonej opieki i wychowania.

#### **Pogotowie rodzinne**

Jest to rodzina zastępcza o charakterze interwencyjnym. W rodzinie takiej umieszcza się dzieci na pobyt okresowy, do czasu unormowania sytuacji życiowej dziecka. Rodzina otrzymuje oprócz pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, wynagrodzenie i jest gotowa na przyjęcie o każdej porze do trójki dzieci.

Na pokrycie podstawowych wydatków związanych ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem, rodzice zastępczy otrzymują świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania w minimalnej wysokości 694 zł miesięcznie (rodziny spokrewnione) i 1052 zł (rodziny niezawodowe i zawodowe). W szczególnych

przypadkach (np. niepełnosprawność) świadczenie to jest powiększane o dodatek w wysokości 211 zł. Rodziny zastępcze mogą też otrzymać świadczenia związane z częściowym pokryciem wydatków związanych z przyjęciem dziecka. Niezależnie od świadczeń rodziny zawodowe otrzymują stałe, miesięczne wynagrodzenie, niezwiązane z liczbą dzieci pozostających pod ich opieką.

Tabela 24. Zestawienie świadczeń otrzymywanych w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej:

<b>Rodzina zastępcza spokrewniona</b>	<b>694,00zł</b> miesięcznie
<b>Rodzina zastępcza zawodowa, niezawodowa, rodzinny dom dziecka</b>	<b>1052,00zł</b> miesięcznie
<b>Dodatek do niepełnosprawnego dziecka</b>	<b>211,00zł</b> miesięcznie
<b>Dodatek wychowawczy</b>	<b>500,00zł</b> miesięcznie (budżet Wojewody)
<b>Dofinansowanie do wypoczynku - fakultatywne</b>	<b>300,00zł</b> raz na rok
<b>Dobry start (300+)</b>	<b>300,00zł</b> raz na rok (budżet Wojewody)
<b>Jednorazowe pomoc pieniężna w związku z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej - fakultatywne</b>	<b>1500,00zł</b>
<b>Dofinansowanie do lokalu Rodzinny Dom Dziecka</b>	<b>1346,48zł</b> miesięcznie
<b>Dofinansowanie do remontu na wniosek rodziny zastępczej zawodowej i rodzinnego domu dziecka</b>	<b>2900,00zł</b>
<b>Wynagrodzenie osoby zatrudnionej do pomocy w Rodzinnym Domu Dziecka</b>	<b>1800,00zł</b> brutto miesięcznie
<b>Wynagrodzenie dla rodziny zawodowej</b>	<b>2000,00zł, 2200,00zł</b> brutto miesięcznie
<b>Wynagrodzenie dla prowadzącego Rodzinny Dom Dziecka</b>	<b>3300,00zł</b> brutto miesięcznie

Rodzice, którzy postanowieniem sądu zostali ustanowieni rodziną zastępczą, mogą liczyć na stałą pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, które przygotowuje rodzinę zastępczą na przyjęcie dziecka:

- udzielenie szczegółowych informacji o dziecku i jego sytuacji rodzinnej oraz zapewnienie, w miarę potrzeby, kontaktu z dzieckiem przed umieszczeniem go w tej rodzinie;
- udzielenie informacji o specyficznych potrzebach dziecka, w tym o orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczeniu o potrzebie udziału w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych oraz konieczności objęcia dziecka pomocą profilaktyczno-wychowawczą lub resocjalizacyjną;
- w przypadkach tego wymagających, udzielenie rodzinie zastępczej informacji o konieczności uzyskania porady w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub w innej poradni specjalistycznej.
- udzielenie rodzinie zastępczej wsparcia w rozwiązywaniu zgłaszanych przez tę rodzinę problemów w zakresie:
  1. zdrowia dziecka;
  2. postępów w nauce;
  3. trudności wychowawczych, w tym o samowolnym oddaleniu się dziecka z rodziny zastępczej trwającym dłużej niż 24 godziny;
  4. trudności w sprawowaniu opieki nad dzieckiem;
  5. sytuacji, gdy następuje przerwa w sprawowaniu osobistej opieki nad dzieckiem, jeżeli przerwa trwa dłużej niż jeden miesiąc, oraz o osobie lub instytucji, która w tym czasie sprawuje opiekę nad dzieckiem.

Rodziny zastępcze pozostają pod opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznaczonego przez organizatora pieczy zastępczej.

### 2.7.4.3. Pomoc w integracji ze środowiskiem osób opuszczających niektóre rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych, resocjalizacyjnych, zakłady dla nieletnich i rodziny zastępcze

#### Formy wsparcia dla osób opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Wychowankowie z placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz opuszczający rodzinę zastępczą mogą liczyć na pomoc mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie i integrację poprzez świadczoną na ich rzecz pracę socjalną, oraz takie formy pomocy jak:

- pieniężna na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym,
- na zagospodarowanie.

Tabela 25. Świadczenia dla usamodzielnionych wychowanków obowiązujące od 1 czerwca 2019r.

<b>Usamodzielniani wychowankowie</b>	
<b>Świadczenie na kontynuowanie nauki</b>	526,00zł miesięcznie
<b>Pomoc na zagospodarowanie</b>	3 lata rodz. spokrewniona - <b>3000,00zł</b> 3 lata niepełnosprawny z umiarkowanym lub znacznym stopniem rodz. Spokrewniona – <b>4500,00zł</b>
	Powyżej 3 lat – <b>6000,00zł</b> Od 2 do 3 lat <b>3000,00zł</b> Poniżej 2 lat – <b>1500,00zł</b> Co najmniej rok osoba niepełnosprawna z umiarkowanym lub znacznym stopniem – <b>6000,00zł</b>
<b>Pomoc na usamodzielnienie</b>	Spokrewniona <b>3470,00zł</b>
	Powyżej 3 lat – <b>6939,00zł</b> Od 2 do 3 lat – <b>3470,00zł</b> Od 1 roku do 2 lat – <b>1735,00zł</b>
	Zasady pobytu i odpłatności w Mieszkaniu Chronionym treningowym reguluje Uchwała w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w MCH treningowym oraz Regulamin pobytu i zasady kierowania stanowiące załącznik do Regulaminu organizacyjnego PCPR
<b>Mieszkanie Chronione treningowe</b>	

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostreszowie

Tabela 26. Pomoc w integracji ze środowiskiem osób opuszczających niektóre rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych, resocjalizacyjnych, zakłady dla nieletnich i rodziny zastępcze w latach 2013 – 2017

<b>Pomoc w integracji ze środowiskiem osób opuszczających niektóre rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych, resocjalizacyjnych, zakłady dla nieletnich i rodziny zastępcze</b>		2013	2014	2015	2016	2017
<b>Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki</b>	Dzieci pochodzące z rodzin zastępczych	61.688,00	52.374,00	58.343,00	50.670	50.766
	Wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych	11.930,00	15.953,00	11.883,00	16.904	29.250
<b>Pomoc rzeczowa dla wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych</b>	Dzieci pochodzące z rodzin zastępczych	0,00	6.000,00	9.000,00	15.000	30.000
	Wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych	9.882,00	9.882,00	1.500,00	6.000	0
<b>Pomoc na usamodzielnienie</b>	Dzieci pochodzące z rodzin zastępczych	0,00	4.941,00	16.482,00	19.800	33.000
	Wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych	0,0	6.588,00	0,00	0	0
<b>Pomoc w formie umieszczenia w Mieszkaniu Chronionym</b>	Dzieci pochodzące z rodzin zastępczych	0	0	0	0	0

	Wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych	3	3	3	3	3
--	---	---	---	---	---	---

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie

Tabela 27. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców w latach 2013 – 2017

Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców oraz dzieciom niedostosowanym społecznie – placówki opiekuńczo-wychowawczej		lata	2013	2014	2015	2016	2017
Łącznie:		Nazwa powiatu / ilość dzieci					
Dzieci pochodzące z powiatu ostrzeszowskiego umieszczone w placówce na terenie powiatu ostrzeszowskiego	Nazwa powiatu / ilość dzieci	Ostrzeszowski	14	14	13	13	16
Łącznie			14	14	13	13	16

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie

Tabela 28. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców oraz w latach 2013 – 2017

Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców umieszczonym w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu ostrzeszowskiego	Lata	2013	2014	2015	2016	2017
	Nazwa powiatu / ilość dzieci					
Powiat Nowosolski		0	1	1	0	0
Miasto Malbork		1	1	1	0	0
Powiat Oświęcimski		1	1	1	0	0
Miasto Kalisz		4	2	0	0	0
Powiat Kępiński		11	6	4	0	0
Powiat Ostrowski		3	3	6	0	0
Powiat Krotoszyński		1	4	7	0	0
Powiat Szamotulski		3	4	3	0	0
Powiat Poznański		4	4	3	0	0
Miasto Poznań		0	1	1	0	0
Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pochodzącym z terenu powiatu ostrzeszowskiego całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców umieszczonym w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów	Powiat Wieluński	0	0	0	0	1
	Powiat Jarociński	0	0	0	0	4
	Powiat Milicki	0	0	0	0	2
	Powiat Słupecki	0	0	0	0	3
	Powiat Kaliski	0	0	0	0	1
Łącznie		28	27	27	0	11

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie

#### **2.7.4.4. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców oraz dzieciom niedostosowanym społecznie**

##### **Opieka nad dzieckiem. Placówki opiekuńczo – wychowawcze.**

Placówka opiekuńczo- wychowawcza zapewnia dzieciom i młodzieży pozbawionym częściowo i całkowicie opieki rodzicielskiej oraz niedostosowanym społecznie dzienną lub całodobową, ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie, jak również wspiera działania rodziców w wychowaniu i sprawowaniu opieki. Dziecko powinno być kierowane do całodobowej placówki opiekuńczo – wychowawczej dopiero po wyczerpaniu innych możliwości pomocy rodzinie naturalnej lub zapewnienia mu rodzinnych form pieczy zastępczej. Pobyty w placówce powinien mieć charakter przejściowy, tj. do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub ustanowienia rodziny zastępczej.

Placówki ze względu na specyfikę działań dzielą się na:

##### **1. Placówki wsparcia dziennego.**

Wspierają rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji. Zapewniają pomoc rodzinie i dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami. Współpracują ze szkołą, ośrodkami pomocy społecznej i innymi instytucjami w rozwiązywaniu problemów wychowawczych. Z uwagi na charakter wykonywanych działań ustawa rozróżnia trzy rodzaje placówek: opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych; specjalistycznej; pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę. Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej zapewnia dziecku: opiekę i wychowanie; pomoc w nauce; organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej w szczególności: organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię. Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne. Placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina, podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190, lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. Powiat również może organizować i prowadzić placówki wsparcia dziennego o charakterze ponadgminnym realizując zadania, o którym mowa w art. 180 pkt. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

##### **2. Placówki interwencyjne.**

Zapewniają dziecku pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodziców, znajdującemu się w sytuacji kryzysowej:

- a. doraźną, całodobową opiekę,
- b. kształcenie dostosowane do jego wieku i możliwości rozwojowych,
- c. opiekę i wychowanie do czasu powrotu do rodziny lub umieszczenia w rodzinie zastępczej, placówce rodzinnej albo placówce socjalizacyjnej,

Przygotowują diagnozę stanu psychofizycznego i sytuacji życiowej dziecka oraz ustalają wskazania do dalszej pracy z dzieckiem.

##### **3. Placówki opiekuńczo wychowawcze typu rodzinnego.**

Zapewniają dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki rodziców całodobową opiekę i wychowanie w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego oraz opiekę, do czasu powrotu dziecka do rodziny, umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej lub jego usamodzielnienia. Wychowują dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwiają wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracują z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny.

##### **4. Placówki socjalizacyjne.**

Zapewniają całodobową opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, dla których nie znaleziono rodzinnej opieki zastępczej.

##### **5. Placówki specjalistyczno – terapeutyczne.**

Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawują opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności;

wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne.

#### **Nadzór nad placówkami opiekuńczo – wychowawczymi.**

Nad placówkami opiekuńczo – wychowawczymi sprawowany jest nadzór w zakresie realizacji standardu opieki i wychowania – art. 122 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wojewoda sprawuje nadzór nad placówkami w trybie określonym w art. 122 ustawy.

#### **Kierowanie do placówek opiekuńczo –wychowawczych.**

Dziecko kierowane jest do placówki przez powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, posiadający miejsce w placówce zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011r w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej § 2 ust. 1 (Dz. U. z 2011 Nr 292 poz. 1720). Jeżeli powiat właściwy nie może skierować dziecka do placówki z powodu braku placówki odpowiedniego typu lub z powodu braku miejsca w takiej placówce, zwraca się do innego powiatu z wnioskiem o skierowanie dziecka do odpowiedniej placówki na jego terenie.

**Zmiany legislacyjne w sferze realizacji zadań opieki nad dzieckiem** spowodowały, że od 2012r, zgodnie z art. 191 ust. 5 ustawy o pieczy zastępczej w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed skierowaniem do placówki opiekuńczo-wychowawczej ponosi wydatki na jego utrzymanie w wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w tej placówce. Powiat prowadzący daną placówkę opiekuńczo-wychowawczą zawiera z właściwym powiatem porozumienie w sprawie umieszczenia dziecka w placówce i wysokości wydatków ponoszonych na utrzymanie dziecka.

### **2.7.4.5. Dom Dziecka z siedzibą w Ostrzeszowie i siedzibą w Książenicach**

#### **Dom Dziecka w Ostrzeszowie i w Książenicach – zadania i ich realizacja.**

Dom Dziecka jest placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego zapewniającą doraźną i całodobową opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej. Dom Dziecka jest placówką koedukacyjną przeznaczoną dla dzieci w wieku od urodzenia do uzyskania pełnoletniości lub po uzyskaniu pełnoletniości do czasu ukończenia szkoły, w której się uczą.

Placówka w swoich działaniach dąży do zaspokajania nie tylko potrzeb bytowych dzieci, ale również innych potrzeb dzieci związanych z ich samorealizacją, rozwojem zainteresowań itp. Wychowankowie Domu Dziecka biorą udział w zawodach sportowych, przeglądach młodych talentów, konkursach plastycznych, w których byli niejednokrotnie nagradzani. Dom jest przeznaczony dla 34 wychowanków. W swej strukturze posiada: 24 miejsca w placówce socjalizacyjnej mieszczącej się w Domu Dziecka przy Ulicy Generała Sikorskiego 19 w Ostrzeszowie, oraz w placówce w Książenicach przy ulicy Dożynkowej 1a liczącą 10 miejsc.

Tabela 29. Koszt utrzymania wychowanka przebywającego w placówce opiekuńczo – wychowawczej

<b>Koszt utrzymania wychowanka w porównaniu z innymi placówkami</b>	
<b>Dom Dziecka w Ostrzeszowie</b>	<b>3.760,00zł</b>
<b>POW powiat Milicki</b>	<b>3.103,01zł</b>
<b>POW powiat Słupski</b>	<b>4.187,30zł</b>
<b>POW powiat Szydłowiecki</b>	<b>4.240,00zł</b>
<b>POW powiat Jarociński</b>	<b>4.432,06zł</b>
<b>Finansowanie przez Gminę z której dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej</b>	10% - 1 rok pobytu dziecka 30% - 2 rok pobytu dziecka 50% - 3 rok i dalszy pobyt dziecka



Tabela 30. Dom Dziecka w Ostrzeszowie

Dom Dziecka w Ostrzeszowie			
Dane teled adresowe	Typ placówki	Ilość miejsc	Przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych
Dom Dziecka w Ostrzeszowie ul. Gen. Sikorskiego 19 63-500 Ostrzeszów tel./fax: (062) 7320708	Placówka opiekuńczo-wychowawcza	34	nie

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie

Tabela 31. Działania placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego

Działania placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego					
	Liczba wychowanków 2013	Liczba wychowanków 2014	Liczba wychowanków 2015	Liczba wychowanków 2016	Liczba wychowanków 2017
Usamodzielnienie	3	2	2	4	6
Adopcja	0	0	0	0	0
Umieszczenie w rodzinie zastępczej	1	0	0	0	0
Powrót do domu rodzinnego	4	0	0	0	0
Zmiana placówki	0	1	1	1	0
<b>łącznie:</b>	<b>8</b>	<b>3</b>	<b>3</b>	<b>5</b>	<b>6</b>

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie

**Trudności i problemy w sferze placówek opiekuńczo-wychowawczych. Dużym problemem jest brak wolnych miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, szczególnie dla dzieci starszych tj. powyżej 16 roku życia.** W Domu Dziecka umieszczane są dzieci od 10 roku życia. Placówka opiekuńczo – wychowawcza może funkcjonować na dotychczasowych zasadach do 31.12.2020r. Natomiast od 1 stycznia 2021r. w jednej placówce opiekuńczo – wychowawczej nie może przebywać więcej niż 14 dzieci.

## 2.8. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

### Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie.

„Każda próba narzucenia własnej woli komuś innemu jest przemocą” M. Gandi. Należy wyróżnić formy przemocy:

- przemoc fizyczna tj. m.in. popychanie, niepozwolenie na opuszczenie pomieszczenia, uderzanie, kopanie, duszenie, zamykanie w domu, straszenie użyciem broni lub jej użycie;
- przemoc emocjonalna tj. m.in. poniżanie, używanie wyzisk, przekleństw, ignorowanie uczuć, obrażanie rodziny i przyjaciół; stosowanie manipulacji – wywołuje poczucie wstydu, żalu i niższości;
- przemoc seksualna tj. m.in. zawstydzające komentarze, dowcipy z seksualnym podtekstem, traktowanie kogoś jako obiektu seksualnego, zmuszanie do oglądania pornografii, zmuszania do prostytucji, zmuszanie do współżycia, gwałt;
- przemoc ekonomiczna tj. m.in. zabieranie oszczędności, zabranianie podjęcia pracy, wydzielanie pieniędzy;
- zaniedbanie tj. niezaspokajanie podstawowych potrzeb (wyżywienie, ubranie, higiena, ochrona bezpieczeństwa, wychowanie, opieka lekarska) np. dziecka, przez osoby za to odpowiedzialne;

### Bariery w diagnozie zjawiska przemocy w rodzinie.

Pomimo tego, iż przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, to zdaniem specjalistów rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce. Wymaga on podjęcia szerokiego,

dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania. Jego realizacja powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego.

Najczęściej identyfikowanymi osobami doznającymi przemocy w rodzinie są kobiety i dzieci. Istnieją jednak powody, by sądzić, że przemoc rodzinna dotyczy także często osób starszych niepełnosprawnych.<sup>17</sup>

### **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.**

Zmniejszenie rozmiarów przemocy w polskich rodzinach i pomaganie osobom doznającym przemocy jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania sektora publicznego i organizacji pozarządowych.

1. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie skierowany jest do:

a) osób doznających przemocy w rodzinie, w tym:

- dzieci,
- współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
- osób starszych,
- osób niepełnosprawnych;

b) osób stosujących przemoc w rodzinie;

c) świadków przemocy w rodzinie.

2. Realizatorami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie są:

- organy administracji rządowej,
- jednostki samorządu terytorialnego,
- organizacje pozarządowe,
- Kościoły i inne związki wyznaniowe.

### **Świadomość społeczna dotycząca rozpoznawania i przeciwdziałania przemocy<sup>18</sup>.**

Z doświadczeń instytucji społecznych zajmujących się m.in. monitorowaniem zjawiska przemocy wynika, że przez ostatnie lata wzrasta ilość zgłoszeń dotyczących zaniedbywania i krzywdzenia dzieci, a także przemocy wobec innych członków rodzin. Do pracowników socjalnych Ośrodków Pomocy Społecznej wpływają, najczęściej anonimowo, niepokojące sygnały o przypadkach zaniedbywania dzieci lub stosowaniu wobec nich przemocy. Wszystkie te zgłoszenia są niezwłocznie i wnikliwie sprawdzane i weryfikowane, we współpracy z pedagogami, policją, pracownikami służby zdrowia, kuratorami sądowymi, pracownikami ośrodka interwencji kryzysowej. Do wzrostu świadomości samych osób doznających przemocy, jak również świadków krzywdzenia dzieci, przyczyniają się z pewnością ogólnopolskie kampanie medialne, rozpowszechnianie informatorów i ulotek, które trafiają przede wszystkim do placówek oświatowych, służby zdrowia, świetlic środowiskowych, zawierających ofertę lokalnych placówek świadczących pomoc w tym zakresie. Fakt, iż temat przemocy domowej jest bardzo nagłaśniany powoduje, że wzrasta uwrażliwienie społeczne na reagowanie w kierunku ujawnienia aktów przemocy w rodzinie przez osoby z zewnątrz (np. sąsiadów, znajomych, współpracowników, pracowników instytucji takich jak szkoły, przychodnie lekarskie, przedszkola). Można, więc zmierzyć ilość zgłoszeń dotyczących domniemanej lub faktycznej przemocy i zaniedbania, ilość interwencji wynikających z takich zgłoszeń. Trudno jednak zmierzyć gotowość osób doznających przemocy, szczególnie dzieci do informowania o stosowaniu przemocy, gdyż jest to uwarunkowane wieloma złożonymi czynnikami natury psychologicznej i społecznej.

### **Działanie dwustronne na rzecz osób doznających przemocy i stosujących przemoc w przypadku stwierdzenia zjawiska przemocy dezintegrującego środowisko.**

Przemoc w rodzinie zaburza jej funkcjonowanie stąd naturalnym wydaje się udzielanie pomocy wszystkim jej członkom, którzy są uwikłani w ten problem. Najpilniejszym jest zapewnienie bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy i odizolowanie ich od osób stosujących przemoc. Należy dążyć, aby w procesie terapii, której najczęściej poddawane są jedynie osoby doznające przemocy, uczestniczyły także osoby stosujące przemoc. Działanie terapeutyczne powinno odbywać się w miarę możliwości równolegle w czasie, ale osobno dla osób doznających przemocy i dla osób stosujących przemoc.

<sup>17</sup> Cyt. za Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, uchwała nr 162/2006 Rady Ministrów z dn. 25/09/2006

<sup>18</sup> Zgodnie z art. 2 pkt 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493) **przemocy w rodzinie** - należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

**Bariery proceduralne w rozwiązywaniu spraw dot. przemocy.**

Pozytywne zmiany, jakie nastąpiły w ostatnich latach w kontekście zwalczania zjawiska przemocy domowej przyniosły, mogłoby się wydawać, polepszenie możliwości zapobiegania i rozprzestrzeniania się tego zjawiska. Jednak nie wyeliminowały one przemocy zupełnie i nie spowodowały zmiany mentalności społeczeństwa w tym zakresie. W wielu przypadkach pojawiają się sytuacje ze strony osób poszkodowanych, które mimo podjętych działań natury proceduralnej, rezygnują z pomocy i wycofują się z toczonych postępowań, co znacząco utrudnia skazanie stosującego przemoc jak i wyjście z kręgu przemocy wielu poszkodowanych.

**Postępowanie wobec sprawców przemocy.**

Obecnie w kontekście ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, uchwalonej w dniu 29 lipca 2005 r. wraz z późniejszymi zmianami, osoby stosujące przemoc nie tylko poddawane są sankcji karnej wynikającej z kodeksu karnego, ale są zobowiązane do podejmowania działań naprawczych, w tym do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych. Te zaś oddziaływania, a dokładnie ich organizację, zapewniają powiaty. Należy zwrócić uwagę jednak na wiele wątpliwości wynikających ze stosowania tego typu oddziaływań. W wielu przypadkach osoby skazane uczestniczą w spotkaniach niechętni, bądź wcale, mimo skierowania przez uprawnione instytucje. Zdarzają się również przypadki, że sądy nie orzekają w wyrokach karnych konieczności uczestnictwa w takich oddziaływaniach, co wzbudza w osobach stosujących przemoc poczucie bezkarności. Ponadto istnieje możliwość, w obecnym stanie prawnym, izolacji stosującego przemoc od rodziny, poprzez eksmisję z mieszkania, na czas trwania postępowania karnego o znęcanie. Ta forma zabezpieczenia (środka zapobiegawczego) osoby poszkodowanej, jest stosowana rzadko, a orzecznictwo sądowe wskazuje tę formę zapobiegawczą tylko w sytuacjach szczególnie drastycznych, gdzie występuje przemoc o charakterze fizycznym.

**2.9.1. Ludzie starsi/seniorzy w ramach lokalnej polityki społecznej****Sytuacja Seniorów we współczesnym społeczeństwie. Proces starzenia się społeczeństwa.**

Wzrost populacji starszych osób rodzi skutki odczuwane przez całe społeczeństwo i rzutuje na gospodarkę<sup>19</sup>, stosunki społeczne i kulturę danego kraju. Jednak do niedawna polityka społeczna i związane z nią programy koncentrowały się z reguły na implikacjach zmian demograficznych dla młodzieży i innych grup ludności i nie uwzględniały w należyтым stopniu sytuacji osób starszych. Brakowało rozwiązań adresowanych do tej rosnącej grupy społecznej. Większość krajów rozwijających się ma nadal wystarczająco dużo czasu, by przygotować się do zadań, jakie stawia proces starzenia się społeczeństw i długowieczność. Warunkiem jest jednak niezwłoczne podjęcie działań. Społeczeństwa będą w stanie utrzymać, a nawet przyspieszyć tempo rozwoju tylko wtedy, gdy uda im się przeprowadzić proces reintegracji ze starszymi osobami i stworzyć odpowiednie warunki do tego, by ludzie starsi mogli zarówno przyczynić się do rozwoju, jak i odnieść z niego korzyści. Ponieważ w potocznym przekonaniu seniorzy są biernymi beneficjentami systemu społeczno-gospodarczego danego społeczeństwa.

**Demografia zjawiska „siwienia społeczeństwa”.**

Obecnie obserwujemy pogłębiającą się tendencję starzenia się społeczeństw rozwiniętych, tendencje te są zauważalne także w Polsce. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym oraz jej procentowy udział w całości populacji naszego państwa wciąż rośnie. Podobne tendencje demograficzne są zauważalne także w gminach na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego, gdzie w 2013r. zamieszkiwało 8400 osób w wieku poprodukcyjnym, w 2014 roku 8383 osób, by w 2015 roku zwiększyć się do 8714 osób. W roku 2016 ilość osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła do 9814 osób a w roku 2017 liczba osób wyniosła 10044

Rodzi to nowe problemy: ludzie starsi znajdują się często w trudnej sytuacji materialnej, łączy się to dodatkowo z problemami zdrowotnymi oraz brakiem ofert spędzania czasu wolnego dla ludzi starszych i samotnych. Ludzie starsi objęci są systemem pomocy społecznej w gminach Powiatu Ostrzeszowskiego, korzystają z takich form pomocy, jak:

- usługi opiekuńcze, pomoc sąsiedzka,
- pobyt w placówkach całodobowych,
- organizacja czasu wolnego.

<sup>19</sup>M.in. wysokie koszty utrzymania osób biernych zawodowo. To zjawisko dotyka dwóch grup wiekowych, oprócz seniorów /ludzie w wieku poprodukcyjnym/ są to osoby w wieku przedprodukcyjnym: dzieci i znaczna część młodzieży.

## 2.9.2. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

### Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania.<sup>20</sup>

Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych<sup>21</sup>. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie zamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Ilość usług opiekuńczych przyznanych przez gminy Powiatu Ostrzeszowskiego znacząco wzrosła w ostatnich latach, na co ma wpływ nie tylko starzenie, ale i zubożenie społeczeństwa, a także fakt, iż wiele osób w podeszłym wieku, posiada status osoby samotnie gospodarującej się, a członkowie rodzin mogący wesprzeć zamieszkują oddzielnie, co często jest związane również z szerzej rozumianą migracją zarobkową. W 2013r. ilość usług dotyczyła 81 osób w roku 2014r. – 89 osób, w 2015r. – 97 osób, w 2016r. – 108. Rok 2017 zamknął się pomocą w postaci usług opiekuńczych w liczbie 117 osób.

### Specjalistyczne usługi opiekuńcze.

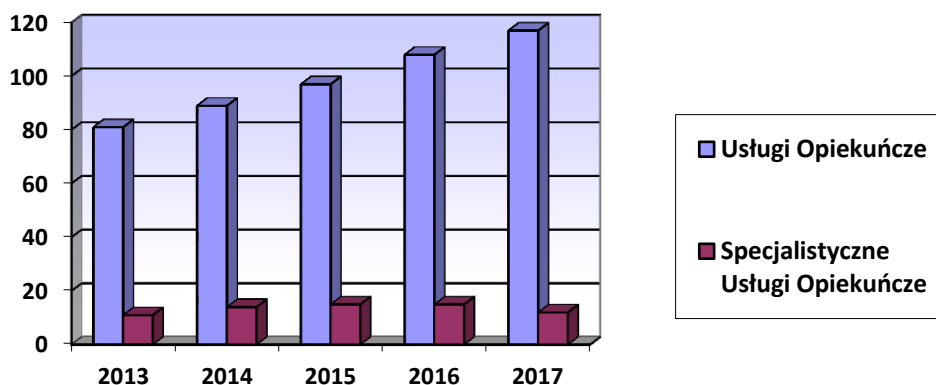
Specjalistyczne usługi opiekuńcze przysługują osobom, których zły stan zdrowia spowodowany jest zaburzeniami psychicznymi powodującymi niezdolność do samodzielnej egzystencji. Z usług opiekuńczych specjalistycznych na terenie gmin Powiatu Ostrzeszowskiego w 2013 roku przyznanych decyzją korzystało 11 środowisk, w 2014r. – 14 środowisk, a w 2015 i 2016 roku – 15 środowisk. W roku 2017 pomocą objęto 12 środowisk.

Tabela 32. Świadczenia w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób wymagających wsparcia w latach 2013-2017

Rodzaj świadczenia	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w 2013	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w 2014	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w 2015	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w 2016	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w 2017
Usługi opiekuńcze	81	89	97	108	117
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	11	14	15	15	12

Źródło: opracowano na podstawie danych Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej - sprawozdań rocznych MPiPS-03

Wykres 7. Świadczenia w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób wymagających wsparcia w latach 2013-2017



Źródło: opracowano na podstawie danych Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej - sprawozdań rocznych MPiPS-03.

<sup>20</sup>Zgodnie z ustawą z dnia 12-03-2004 o pomocy społecznej: art. 50 1. Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. 2. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. 3. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. 4. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. 5. Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia. 6. Rada gminy określa, w drodze uchwały, szczególne warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania. 7. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych i kwalifikacje osób świadczących te usługi oraz warunki i tryb ustalania i pobierania opłat za specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi, jak również warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia z tych opłat, ze względu na szczególne potrzeby osób korzystających z usług, uwzględniając sytuację materialną tych osób. Art. 51. 1. Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posilek świadczone w ośrodku wsparcia. 2. Ośrodek wsparcia jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu. 3. W ośrodku wsparcia mogą być prowadzone miejsca całonocne okresowego pobytu. 4. Ośrodkiem wsparcia jest środowiskowy dom samopomocy, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

<sup>21</sup> Zgodnie z art. 50 ust. 4 ustawy z dnia 12-03-2004 o pomocy społecznej Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

### 2.9.3. Domy Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego

#### Pobyt w domu pomocy społecznej – kryteria.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

#### Odpłatność za pobyt w domach pomocy społecznej.

Za osoby umieszczone po 01.01.2004r. w myśl art. 61 ust.1 ustawy o pomocy społecznej obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

1. mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawy z dochodów dziecka – nie więcej niż 70%dochodu;
2. małżonek, zstępni przed wstępnymi;
3. gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej;

Zgodnie z art. 61 ust. 2 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej kwota, jaką wnosi gmina za pobyt osoby, którą skierowała do domu pomocy społecznej, stanowi różnicę, między kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej, a opłatami wnoszonymi przez osoby, o których mowa w pkt.1 i 2.

Tabela 33. Domy Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ				
DANE TELE-ADRESOWE	TYP PLACÓWKI	ILOŚĆ MIEJSC	DOSTĘPNOŚĆ POMIĘSZCZEN DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	ZAKRES USŁUG
<b>Dom Pomocy Społecznej</b> Kochłowy 1 63-500 Ostrzeszów tel./fax: (062) 7320705 mail: <a href="mailto:dps_kochlowy@hotmail.pl">dps_kochlowy@hotmail.pl</a>	dla osób chorych psychicznie	80	TAK	<ul style="list-style-type: none"> <li>• terapia zajęciowa</li> <li>• rehabilitacja</li> <li>• stała opieka lekarska i pielęgniarska</li> <li>• opieka duszpasterska</li> <li>• wycieczki krajoznawcze</li> </ul>
<b>Dom Pomocy Społecznej</b> ul. Sikorskiego I 63-507 Kobyla Góra tel. (0-62) 731-62-18 fax: (0-62) 731-64-36 Mail. <a href="mailto:dps@dpskobylagora.pl">dps@dpskobylagora.pl</a>	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	156	TAK	<ul style="list-style-type: none"> <li>• terapia zajęciowa (muzykoterapia, hipoterapia, choreoterapia)</li> <li>• rehabilitacja (turnusy rehabilitacyjne)</li> <li>• specjalistyczna opieka lekarska i pielęgniarska</li> <li>• zajęcia kulturalno-oświatowe i rekreacyjne</li> <li>• posługi religijne</li> </ul>
<b>Dom Pomocy Społecznej</b> Marszałki 15 63-520 Grabów n/Prosną tel./fax: (062) 7320702 e-mail: <a href="mailto:dps@dpsmarszalki.pl">dps@dpsmarszalki.pl</a>	dla osób przewlekle somatycznie chorych	140	TAK	<ul style="list-style-type: none"> <li>rehabilitacja</li> <li>• terapia zajęciowa</li> <li>• posługi religijne (kaplica)</li> <li>• biblioteka</li> </ul>
<b>Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Ostrzeszowie</b> ul. Poczтова 2 63-500 Ostrzeszów tel./fax: (062) 7320641	DDPS przeznaczony dla emerytów, rencistów oraz osób niepełnosprawnych	50	TAK	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Wydawanie posiłków dla 200 osób,</li> <li>• Działalność Grupy plastycznej „Finezja”, Zespołu Muzycznego „Duże serca”, Soliści „Zorza”</li> </ul>

Źródło: opracowano na podstawie danych z [www.ostrzeszow.pl](http://www.ostrzeszow.pl); <http://rops.gov.pl>;

Tabela 34. Koszty pobytu osób umieszczonych w domach pomocy społecznej pochodzących z terenu Powiatu Ostrzeszowskiego ponoszone przez gminy z terenu Powiatu Ostrzeszowskiego w latach 2018 - 2019r.

DPS	Średni miesięczny koszt pobytu 2018r.	Średni miesięczny koszt pobytu 2019r.
DPS Marszałki	3353,00	3624,00
DPS Kobyla Góra	3321,00	3602,00
DPS Kochłowy	3250,00	3484,00

Źródło: na podstawie Zarządzenia nr 3/2018 Starosty Ostrzeszowskiego z 17.01.2018r. oraz Zarządzenia nr 3/2019 Starosty z 15.01.2019r.

## 2.9.4. ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY NA TERENIE POWIATU OSTRZESZOWSKIEGO

### W Ostrzeszowie funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy.

Jest to typ placówki dla osób z zaburzeniami psychicznymi dla 30 osób. ŚDS jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Pozostałe Środowiskowe Domy Samopomocy funkcjonujące na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego wskazano w poniższej tabeli.

Tabela 35. Środowiskowe Domy Samopomocy funkcjonujące na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego (dane na styczeń 2019r.)

Środowiskowe Domy Samopomocy na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego			
MIEJSCOWOŚĆ	ADRES ŚDS	ILOŚĆ MIEJSC	TYP PLACÓWKI
OSTRZESZÓW	Środowiskowy Dom Samopomocy w Ostrzeszowie, ul. Kościuszki 2, tel. (0-62) 7301001	30	placówka dla osób z zaburzeniami psychicznymi
KUŹNICA	Środowiskowy Dom Samopomocy w Kuźnicy Grabowskiej, Kuźnica Grabowska 100, tel. (062) 7312135	20	placówka dla osób z zaburzeniami psychicznymi typ A,B,C
DORUCHÓW	Środowiskowy Dom Samopomocy w Doruchowie, ul. Ostrzeszowska 14, tel. (062) 7315020	30	placówka dla osób z zaburzeniami psychicznymi typ A,B,C

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie

### Oferta usług świadczonych przez Środowiskowy Dom Samopomocy dla mieszkańców:

- rehabilitacja ruchowa
- terapia zajęciowa (muzykoterapia, arteterapia)
- trening umiejętności społecznych
- trening kulinarny i higieniczny
- poradnictwo psychologiczne (psychoterapia)
- poradnictwo prawne
- imprezy integracyjne

## 2.10.1. Praca socjalna. Prawne regulacje zakresu i kierunku pracy socjalnej

### Prawne regulacje zakresu i kierunku pracy socjalnej.

Ustawa o pomocy społecznej wymienia zadania pracownika socjalnego oraz określa zasady, jakimi winien się on kierować przy wykonywaniu swojej pracy, w ramach obowiązków służbowych. Na pierwszy plan wysuwa się praca socjalna<sup>22</sup>, która jest rozumiana, jako działalność, mająca na celu

<sup>22</sup> Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 12-03-2004 o pomocy społecznej 1. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest: (1) z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej; (2) ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. 2. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny. 3. W pracy

pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Zakres tych działań jest rozbudowany adekwatnie do skomplikowanej przestrzeni społecznej, w której musi funkcjonować współczesny człowiek, uzależniony od konkretnych potrzeb i sytuacji, w której znajduje się osoba lub rodzina oraz możliwości ich rozwiązania.

### **Praca socjalna.**

Działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi jest prowadzona wieloaspektowo. Działania te obejmują wiele sfer życia osób, którymi zajmują się pracownicy socjalni. W tym min. trudności i problemy zdrowotne (w tym uzależnienia), wsparcie klientów w prawidłowym funkcjonowaniu wśród instytucji życia społecznego. Praca socjalna dzięki zastosowaniu wskaźników i kategorii stała się mierzalna – można ją opisać, zmierzyć i określić kierunki ewentualnych zmian.

### **Metodologia pracy socjalnej. Narzędzia /m.in. kontrakt socjalny/.**

Podstawowe metody działania to: praca z indywidualnym klientem, praca grupowa, współpraca ze społecznością lokalną. Od 2005r. jako jedna z istotnych metod pracy pracownika socjalnego wprowadzony został kontrakt socjalny<sup>23</sup> – pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

### **Praca socjalna, jako działania interwencyjne.**

Poza wspomnianymi wyżej obowiązkami, pracownik socjalny podejmuje również działania interwencyjne. Każdy sygnał napływający z otoczenia danej rodziny (m.in. od sąsiadów, pracowników służby zdrowia, policji, nauczycieli czy pedagogów szkolnych) mogący świadczyć o zagrożeniu dla zdrowia lub życia poszczególnych członków rodziny, w szczególności zaś dzieci (m.in. w sytuacji podejrzenia o stosowaniu przemocy w rodzinie), jest natychmiast sprawdzany przez pracownika socjalnego. W zależności od potrzeb, pracownik w dalszej kolejności powiadamia odpowiednie służby lub instytucje działające na terenie gminy/powiatu na rzecz dziecka i rodziny.

## **2.10.2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami**

### **Wskazania ustawowe a współpraca Ośrodków Pomocy Społecznej z innymi instytucjami i organizacjami.**

Organizowaniu kompleksowej pomocy dla osób będących w trudnym położeniu służą różnorodne formy współpracy z organizacjami pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi, do czego zobowiązuje art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

### **Organizacje pozarządowe.**

Organizacje pozarządowe, stanowiące trzeci, obok publicznego i prywatnego, sektor społeczeństwa są znaczącą częścią każdego efektywnie i demokratycznie funkcjonującego państwa i społeczeństwa. Dostarczają usług obywatelom, nierzadko wypełniając lukę, której nie zapełnia sektor publiczny i rynkowy. Realizują zadania, które wynikają z polityki państwa, lub te, których mimo istniejącego zapotrzebowania, ani podmioty publiczne, ani prywatne zorientowane na zysk, nie podejmują.

### **Współpraca między sektorem organizacji pozarządowych a administracją.**

*Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* zawiera zapisy regulujące formy współpracy między sektorem organizacji pozarządowych, a administracją.

socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia. 4. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.

<sup>23</sup> Zgodnie z art. 6 pkt. 6 Ustawy o pomocy społecznej poprzez **kontrakt socjalny** rozumiemy - pisemną umowę zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny; Art. 45 ust. 2 stanowi, że **praca socjalna** może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny; art. 108 ust. 1 stanowi, że w celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej pracownik socjalny ośrodka pomocy społecznej może zawrzeć kontrakt socjalny z tą osobą lub rodziną.

Formy współpracy:

1. współpraca finansowa – zlecenie realizacji zadań – wspieranie i powierzanie,
2. wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności,
3. konsultowanie projektów aktów prawnych,
4. tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym.

Współpraca ta odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Ustawa nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek tworzenia programów współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Tabela 36. Organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia i inne organizacje działające na płaszczyźnie społecznej wspierające osoby niepełnosprawne/dzieci.

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Adres i telefon kontaktowy	Zakres współpracy
1.	STOWARZYSZENIE „RADOŚĆ NIEPEŁNOSPRAWNYM”	Ul. Gen. Sikorskiego 19, 63-500 Ostrzeszów	Pomoc osobom i rodzinom z problemami upośledzenia umysłowego. Integracja środowiska
2.	STOWARZYSZENIE "TACY SAMI"	Ul. Gen. Sikorskiego 1, 63-507 Kobyła Góra	Integracja środowiska osób. Wspólne imprezy na rzecz osób potrzebujących.
3.	STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH "WSPÓLNY DOM" PRZY DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ W KOCHŁOWACH	Kochłowy 1, 63-500 Ostrzeszów	Integracja osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem.
4.	Polski Związek Emerytów i Rencistów	Ul. Zamkowa 31, 63-500 OSTRZESZÓW	Integracja środowiska
5.	Polski Związek Nauczycielski – oddział Ostrzeszów	Ul. Zamkowa 31, 63-500 OSTRZESZÓW	Integracja środowiska
6.	Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „RAZEM”	Ul. Krakowska 17, 63-510 Mikstat	Imprezy integracyjne oraz pomoc osobom niepełnosprawnym.
7.	STOWARZYSZENIENA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH „AKTYWNI”	Ul. Rolna 5 63-505 Doruchów	Imprezy integracyjne oraz pomoc osobom niepełnosprawnym.
8.	Stowarzyszeni „ SENIOR” przy DPS w Marszałkach	Marszałki 15 63-520 Grabów	Integracja środowiska
9.	Stowarzyszenie „AMAZONKI OTRZESZOWSKIE”	Ul. Piastowska 3 Ostrzeszów	Integracja środowiska
10.	Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów	Pl. Wiosny Ludów 63-507 Kobyła Góra	Integracja środowiska
11.	Polski Związek Niewidomych	Ul. Zamkowa 31, 63-500 OSTRZESZÓW	Integracja osób niewidomych ze środowiskiem
12.	Miłosierdzie. Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych	Ul. Górnośląska 6, 62 – 800 Kalisz	Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem poprzez udział w WTZ

Źródło: opracowano na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie

## 2.11. Ocena i podsumowanie uwarunkowań zewnętrznych

### Uwarunkowania wewnętrzne Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025.

W dobie szybko rozwijającego się systemu społecznego zauważalna jest tendencja do postrzegania polityki społecznej, jako jednego z ważniejszych elementów opisujących i wyznaczających pułap standardu i jakości życia. Unia Europejska wyznaczyła główne kierunki polityki społecznej i stała się przyczynkiem do formułowania kolejnych aktów prawnych określających normy społeczne i prawa należne każdemu obywatelowi państw członkowskich UE, w zakresie zabezpieczenia socjalnego i gwarancji rozwoju, które sprzyjają podwyższaniu komfortu życia.

Na szczeblu krajowym polityka społeczna znajduje odzwierciedlenie w obowiązujących aktach prawnych oraz polityce społecznej Państwa. Powstające kolejno krajowe strategie, w tym Narodowa Strategia Spójności w ramach NSRO, czy Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny, są ważnymi instrumentami sterowania polityką społeczną. Dają one szansę na koordynację, większą



spójność, a w efekcie wzajemne wzmacnianie działań Państwa z podejmowanymi na innych szczeblach działaniami, zwłaszcza w obszarach zarządzanych przez samorząd wojewódzki i terytorialny. Samorządy natomiast od lat wspierane są przez liczne organizacje pozarządowe rozwiązujące konkretne problemy społeczne i podejmujące działania integracyjne w lokalnych społecznościach, a zwłaszcza w środowiskach zagrożonych wykluczeniem społecznym.

#### **Decentralizacja polityki społecznej państwa.**

Wyrazem polityki Państwa w sferze polityki społecznej jest skuteczne przesunięcie na rzecz poszczególnych poziomów polskiego samorządu znaczącej odpowiedzialności za politykę społeczną. Warunkiem wzmocnienia przewidywanych korzyści winny być celowe i zorganizowane działania promocyjne dotyczące poszerzenia informacji o możliwościach tworzenia projektów przy wykorzystaniu środków UE. Działania te winny być skierowane do instytucji zarządzających poszczególnymi segmentami pomocy społecznej, organizacji pozarządowych i bezpośrednich beneficjentów prowadzonej polityki społecznej. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny, powoduje potrzebę reorganizacji punktów odniesienia wykorzystywanych przy tworzeniu planów rozwoju i projektów na niższych szczeblach zarządzania terytorialnego, ponieważ istotne znaczenie w latach 2014 - 2021 zyskuje możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej.

#### **Uwarunkowania wewnętrzne Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025.**

Uwarunkowania wewnętrzne wynikają z przyjętych na szczeblu gminnym dokumentów strategicznych i programów sektorowych. Najważniejszym dokumentem gminy wyznaczającym kierunki działań dla poszczególnych celów strategicznych są strategie rozwoju gmin z terenu Powiatu Ostrzeszowskiego. Natomiast w zakresie finansowania istniejących programów, a także tych, które powstaną na bazie zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego priorytetową rolę odgrywa Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na szczeblu regionalnym na lata 2014 – 2020 jest instrumentem realizującym zadania zmierzające do osiągnięcia spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej Unii Europejskiej przez inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.

Bardzo istotnym elementem wpływającym na prowadzenie skutecznej polityki społecznej są uwarunkowania wynikające pośrednio lub bezpośrednio z oceny bieżącej sytuacji społeczno - gospodarczej gmin Powiatu Ostrzeszowskiego, m.in. bezrobocie, problemy społeczne i demograficzne, dostęp do edukacji, infrastruktury społecznej.

## **III. ANALIZA SWOT**

### **3.1. Silne i słabe strony prowadzonej na terenie Powiatu Ostrzeszowskiego polityki rozwiązywania problemów społecznych**

#### **Założenia analizy SWOT.**

Analiza SWOT jest metodą ukazania czynników zewnętrznych (szans i zagrożeń), wewnętrznych (mocne strony i słabe strony), mających wpływ na powstanie strategii. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse), *Threats* (zagrożenia).

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji kategorii słabych i silnych stron oraz szans i zagrożeń. Przedmiotem analizy może być przedsiębiorstwo, inwestycja lub dowolna organizacja. Zastosowanie analizy SWOT nie ma praktycznie ograniczeń, ponieważ można ją zaimplementować do dowolnego zdarzenia ze sfery działalności człowieka<sup>24</sup>.

#### **Główny cel analizy SWOT.**

Głównym celem analizy SWOT, jest określenie aktualnej i perspektywicznej pozycji przedmiotu analizy SWOT oraz prognoza strategii postępowania. Zakres rodzajowy czynników, które mają wpływ na przedmiot analizy SWOT jest bardzo szeroki. Z jednej strony są to czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, a z drugiej pozytywne i negatywne, a ich skuteczna identyfikacja jest podstawą analizy SWOT. Pomocnym w celu identyfikacji tych czynników jest schemat dzielący czynniki analizy SWOT na cztery kategorie:

<sup>24</sup> Za: <http://www.biznesplan.com.pl/swot.html>

1. **Szanse lub okazje** – Należy znaleźć w otoczeniu kluczowe czynniki, które pozwolą na utrzymanie pozycji lub jej ekspansję, a jednocześnie osłabią zagrożenia. Szanse mają pozytywny wpływ na rozwój i pokonywanie barier płynących z otoczenia.
2. **Zagrożenia** – Musimy zidentyfikować w otoczeniu kluczowe czynniki, które są przeszkodą dla utrzymania pozycji, rozwoju lub ekspansji. Zagrożenia mają negatywny wpływ przede wszystkim na utrzymanie pozycji, jak również na perspektywy rozwoju. Skuteczna ich identyfikacja jest podstawą opracowania prawidłowej strategii. Czynniki zewnętrzne mogą w jednym przypadku być szansą, a w innych są zagrożeniem. Typowymi przykładami jest polityka gospodarcza prowadzona przez państwo, tendencje rynkowe, koncesjonowanie działalności gospodarczej.
3. **Mocne strony** – Identyfikacja mocnych stron wynika ze znajomości przedmiotu analizy. Im ta znajomość jest głębsza, tym wynik analizy jest bardziej wiarygodny i efektywny. Mocne strony zależą od rodzaju przedmiotu analizy. Całkowicie inaczej będzie prowadzona ich identyfikacja w przypadku przedsiębiorstwa, a inaczej w przypadku analizy przedsięwzięcia, które nie będzie miało charakteru gospodarczego. Praktycznie w każdym przypadku mocne strony są wynikiem wszelkiego rodzaju zasobów i kwalifikacji przedmiotu analizy.
4. **Słabe strony** – Identyfikacja słabych stron przebiega podobnie jak identyfikacja mocnych stron przedmiotu analizy i jest wynikiem znajomości przedmiotu analizy. Praktycznie w każdym przypadku słabe strony są wynikiem wszelkiego rodzaju braku zasobów i braku kwalifikacji przedmiotu analizy.

### **Efektywny monitoring procesu wdrażania strategii.**

Wykorzystywanie analizy SWOT pozwala na ciągłe śledzenie szans i potencjalnych zagrożeń stwarzanych przez otoczenie. Analiza SWOT jest próbą kompleksowego, łącznego wykorzystania wniosków płynących zarówno z analizy otoczenia, jak i analizy zasobów. Dlatego też dobrze przeprowadzona analiza SWOT znacznie zmniejsza ryzyko błędnego działania, zapewniając jednocześnie najbardziej optymalny, z wielu możliwych kierunek rozwoju. Jednocześnie analiza SWOT pozwala na konstrukcję unikalnej strategii dopasowanej do warunków otoczenia i specyficznych zasobów, którymi dysponujemy, na wykorzystanie jej możliwości, określenie, do czego zmierzamy oraz jakimi zasobami dysponujemy.

Tabela 37. Analiza SWOT schemat teoretyczny

<b>MOCNE STRONY</b>	<b>SZANSE</b>
<i>„mocnych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony polityki rozwiązywania problemów społecznych, które należy wykorzystane sprzyjąc będą jej rozwojowi (utrzymać je, jako mocne, i na których należy oprzeć jej przyszły rozwój);</i>	<i>„szanse” - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności Gminy, Miasta, Powiatu ale które mogą być traktowane, jako szanse, i przy odpowiednio podjętych działaniach mogą być wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi i skutecznemu realizowaniu polityki rozwiązywania problemów społecznych;</i>
<b>SŁABE STRONY</b>	<b>ZAGROŻENIA</b>
<i>„słabych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony polityki rozwiązywania problemów społecznych, które niewyeliminowane utrudnią będą jej rozwój i tym samym powodować brak skutecznych rozwiązań dla rozwiązywania istniejących i przyszłych problemów społecznych (ich oddziaływanie należy minimalizować);</i>	<i>„zagrożeń” - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gmin/powiatów, ale które mogą stanowić zagrożenie dla skutecznej realizacji polityki rozwiązywania problemów społecznych (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na zarządzanie obszarem tej polityki).</i>

Tabela 38. Analiza SWOT dotycząca problemów społecznych Powiatu Ostrzeszowskiego.

MOCNE STRONY	SZANSE
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Dobrze funkcjonująca sieć GOPS.</li> <li>2. Wykwalifikowana kadra pomocy społecznej.</li> <li>3. Dobra koordynacja infrastrukturalna i współpraca służb społecznych.</li> <li>4. Dobrze funkcjonujące Domy Pomocy Społecznej.</li> <li>5. Funkcjonowanie sieci Warsztatów Terapii Zajęciowej na terenie powiatu.</li> <li>6. Funkcjonowanie mieszkania chronionego – treningowego dla usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych oraz placówki opiekuńczo - wychowawczej.</li> <li>7. Działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pomocy osobom i rodzinom w sytuacji kryzysu.</li> <li>8. Funkcjonowanie Środowiskowych Domów Samopomocy, Zakładu Aktywności Zawodowej.</li> <li>9. Podstawowa opieka zdrowotna w każdej gminie.</li> <li>10. Działalność Dziennego Domu Pomocy Społecznej</li> <li>11. Młodzieżowe Centrum Kariery OHP.</li> <li>12. Współpraca pedagogów szkolnych z przedstawicielami pomocy społecznej, policji, sądu, itp.</li> <li>13. Działalność UTW, oraz innych organizacji społecznych.</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Rosnąca w społeczeństwie świadomość zagrożenia patologiami oraz obawa przed tym zjawiskiem.</li> <li>2. Pogłębianie poziomu wykształcenia kadr pomocy społecznej.</li> <li>3. Dostępność szkoleń ogólnych i specjalistycznych.</li> <li>4. Podwyższenie wskaźników jakości życia wynikające z rozwoju gospodarczego.</li> <li>5. Kształcenie kadr pomocy społecznej.</li> <li>6. Możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej.</li> </ol>
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Niedostateczna ilość mieszkań socjalnych.</li> <li>2. Bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej.</li> <li>3. Zbyt mała ilość świetlic opiekuńczo - wychowawczych i środowiskowych oraz socjoterapeutycznych.</li> <li>4. Mała ilość miejsc pracy w Zakładzie Aktywności Zawodowej.</li> <li>5. Brak Ośrodka Wczesnego Wykrywania Wad Rozwojowych i Interwencji dla dzieci.</li> <li>6. Brak Pogotowia Rodzinnego.</li> <li>7. Mała ilość kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Migracja absolwentów szkół średnich i wyższych do innych krajów (zjawisko „drenażu mózgow”).</li> <li>2. Migracja młodzieży do większych miast oferujących większy wachlarz możliwości dostępu do instytucji i placówek edukacyjnych.</li> <li>3. Brak zgodności między formami kształcenia, a istniejącymi potrzebami otwartego i konkurencyjnego rynku pracy.</li> <li>4. Ograniczone, pod względem proceduralnym możliwości wykorzystania środków z funduszy Unii Europejskiej na cele edukacyjne.</li> <li>5. Ograniczony dostęp do środków finansowych na rozwój infrastruktury społecznej.</li> <li>6. Zmniejszające się z roku na rok środki na pomoc osobom niepełnosprawnym.</li> <li>7. Narastające problemy wynikające z funkcjonowania społeczności cudzoziemskiej, napływającej na teren powiatu w celach zarobkowych.</li> </ol>

## IV. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE

### 4.1. Misja

Powiat Ostrzeszowski, który w swojej strategii rozwojowej stawia na harmonijny, zrównoważony rozwój społeczny, ekonomiczny oraz instytucjonalny. Swoim mieszkańcom chce zapewnić jak najlepsze warunki życia w poczuciu bezpieczeństwa oraz umożliwić im pełną realizację planów osobistych, zawodowych i społecznych, obejmując szczególną opieką osoby i grupy narażone na wykluczenie społeczne poprzez:

- zapewnienie wszystkim potrzebującym odpowiedniej pomocy finansowej, rzeczowej lub usługowej oraz dostępu do szeroko pojętego poradnictwa (w zakresie zadań realizowanych przez powiat),
- integrację zawodową i społeczną różnych grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem: młodzieży, kobiet, osób niepełnosprawnych,
- przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych,
- wspieranie grup szczególnego ryzyka i zapobieganie ich społecznemu wykluczeniu,
- aktywizację społeczności lokalnych,
- wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych,
- zapewnienie dostępu do poradnictwa i informacji.

Wszelkie działania prowadzone są w odpowiedzi na rzeczywiste potrzeby osób, rodzin, grup i społeczności, zaś przy ich realizacji wykorzystywany jest istniejący potencjał ludzki i instytucjonalny. Powiat ostrzeszowski stawia na profilaktykę oraz budowanie lokalnego partnerstwa na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i lokalnych.

Nadrzędnym celem podejmowanych działań jest doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych oraz ich zaktywizowanie do włączania się w rozwiązywanie istniejących problemów. Uznaje się bowiem, że problemy indywidualne, jak i społeczne mogą zostać rozwiązane wyłącznie przez lub przy współdziałaniu zainteresowanych podmiotów.

## 4.2. Sposób monitorowania realizacji zadań

Obowiązuje tu zasada „pomóż mu/im tak, by sam(i) pomógł/pomogli sobie”.

Monitorowanie realizacji zadań odbywać się będzie poprzez:

1. Coroczną sprawozdawczość z wykonania zadań oraz ich analizę.
2. Opracowywanie projektów rozwiązywania problemów społecznych, ich wdrażanie w życie.
3. Udział w konkursach organizowanych przez różne podmioty o tematyce związanej z celami strategicznymi i wyznaczonymi zadaniami, w celu generowania środków finansowych na ich realizację.

## 4.3. Cele strategiczne. Priorytety działań

Tabela 39. Priorytety działań

PRIORYTETY DZIAŁAŃ	
L.p.	
1.	<b>Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem</b>
2.	<b>Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy</b>
3.	<b>Integracja osób z niepełnosprawnościami</b>
4.	<b>Wzrost zakresu pomocy dla osób niepełnosprawnych i schorowanych - profilaktyka</b>
5.	<b>Rozwój i aktywizacja potencjału społecznego na rzecz rozwoju powiatu ostrzeszowskiego</b>
6.	<b>Rozwój i aktywizacja potencjału kadry służb pomocy społecznej na rzecz rozwoju powiatu ostrzeszowskiego</b>

### 4.3.1. Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania Strategii

Tabela 40. Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem

Cel operacyjny	Zadania
Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.	A. Rozwijanie / wspieranie zróżnicowanych form edukacji dla dzieci niepełnosprawnych, z preferencją dla kształcenia integracyjnego – przygotowanie dziecka niepełnosprawnego do wejścia w system przedszkolny i szkolny. B. Lobbowanie na rzecz zwiększenia oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, szczególnie dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. C. Zapewnienie dostępu do informacji o możliwościach kształcenia ogólnego i zawodowego. D. Inicjowanie / wspieranie w placówkach środowiskowych korepetycji w formie wolontariatu studenckiego, uczniowskiego.
Poradnictwo dla rodzin biologicznych i mieszkańców powiatu.	A. Inspirowanie / współorganizacja / wspieranie terapii i zajęć indywidualnych dla rodzin, szczególnie dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo – wychowawczych. B. Organizowanie wsparcia dla rodzin naturalnych w celu przeciwdziałania powrotom dzieci do placówek. C. Wsparcie prawne w trybie porad, konsultacji i instruktażu dla mieszkańców, rodzin powiatu ostrzeszowskiego. D. Inspirowanie / współorganizacja / wspieranie grup wsparcia dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo – wychowawczych.
Rozwój profilaktyki i przeciwdziałanie zjawisku uzależnień oraz przemocy w rodzinie.	A. Wspieranie / inicjowanie akcji połączonych z warsztatami i treningami na temat uzależnień, przemocy i agresji. B. Kształtowanie umiejętności nauczycieli oraz wychowawców w wykrywaniu dysfunkcji w rodzinach uczniów, np. osób doznających przemocy. C. Zwiększenie świadomości zagrożenia narkomanią, przestępczością oraz przemocą w rodzinie w środowiskach lokalnych przez prowadzenie kampanii informacyjnych. D. Podejmowanie działań w zakresie monitoringu uzależnień i przemocy w powiecie. E. Monitorowanie uczestników programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc. F. Realizacja programu psychologiczno – terapeutycznego dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
Organizowanie wsparcia dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością.	A. Informowanie o przysługujących prawach i uprawnieniach. B. Inicjowanie / organizowanie inicjatyw aktywizujących i rehabilitacyjnych na rzecz dzieci z niepełnosprawnościami (np. turnusy rehabilitacyjne, imprezy integracyjne).
Współpraca w zakresie specjalistycznych działań wobec ofiar i sprawców przemocy.	A. Rozwój poradnictwa i upowszechnienie informacji w zakresie praw ofiar przemocy domowej. B. Opracowanie / inicjowanie programów wsparcia psychologicznego dla sprawców przemocy. C. Rozwój / wspieranie działań edukacyjnych w zakresie problematyki przemocy w rodzinie. D. Współpraca z członkami Zespołów Interdyscyplinarnych.
Udzielanie wsparcia rodzinom, dzieciom i osobom młodym, które znalazły się w sytuacji kryzysowej poprzez zapewnienie całodobowej opieki dzieciom.	A. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych. B. Tworzenie zawodowych rodzin zastępczych.

Udzielanie wsparcia rodzinom, dzieciom i osobom młodym, które znalazły się w sytuacji kryzysowej poprzez propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego, w tym poradnictwa dla rodzin zastępczych.	<p>A. Promowanie w środowisku lokalnym zastępczych form opieki rodzinnej.</p> <p>B. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub osób prowadzących rodzinne domy dziecka.</p> <p>C. Organizowanie szkoleń dla istniejących rodzin zastępczych, w zakresie pogłębiania wiedzy i umiejętności bądź zdobywania nowych, w celu polepszenia relacji dziecka z rodziną zastępczą.</p> <p>D. Wspieranie rodziców zastępczych w wypełnianiu funkcji wychowawczych, opiekuńczych poprzez udział w grupach wsparcia.</p> <p>E. Udzielanie świadczeń finansowych rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka.</p>
Pomoc usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych i domów dziecka.	<p>A. Wsparcie finansowe.</p> <p>B. Wsparcie w formie umieszczenia w mieszkaniu chronionym treningowym.</p> <p>C. Wsparcie specjalistyczne.</p>
Partnerzy w realizacji zadań: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie, Warsztat Terapii Zajęciowej w Ostrzeszowie, Warsztat Terapii Zajęciowej Pisarzowicach, Warsztat Terapii Zajęciowej w Kuźnicy Grabowskiej Warsztat Terapii Zajęciowej w Doruchowie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Ostrzeszowie, Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy, Dom Dziecka w Ostrzeszowie, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Ostrzeszowie, Komenda Powiatowa Policji w Ostrzeszowie, Gminne i Miejsko – Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Terapii, Ośrodek Diagnostyczno – Terapeutyczny REMEDIUM, Starostwo Powiatowe.	
Źródła finansowania: budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy Unii Europejskiej.	

Tabela 41. Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy

Cel operacyjny	Zadania
Zwiększenie kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	<p>A. Inicjowanie, upowszechnianie, współorganizowanie szkoleń i staży podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>B. Prowadzenie działań z zakresu doradztwa zawodowego.</p> <p>C. Realizacja reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>
Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy.	<p>A. Wsparcie dla osób gotowych rozpocząć działalność gospodarczą.</p> <p>B. Refundacja stanowisk pracy.</p> <p>C. Wypracowanie narzędzi systemowej współpracy między PCPR a PUP w zakresie działań skierowanych do osób w trudnej sytuacji społecznej.</p>
Realizatorzy zadań: Warsztat Terapii Zajęciowej w Ostrzeszowie, Warsztat Terapii Zajęciowej Pisarzowicach, Warsztat Terapii Zajęciowej w Kuźnicy Grabowskiej Warsztat Terapii Zajęciowej w Doruchowie, Zakład Aktywności Zawodowej w Książenicach, Powiatowy Urząd Pracy w Ostrzeszowie.	
Partnerzy w realizacji zadań: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie, Warsztat Terapii Zajęciowej w Ostrzeszowie, Warsztat Terapii Zajęciowej Pisarzowicach, Warsztat Terapii Zajęciowej w Kuźnicy Grabowskiej Warsztat Terapii Zajęciowej w Doruchowie, organizacje pozarządowe.	
Źródła finansowania: budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy Unii Europejskiej.	

Tabela 42. Integracja osób z niepełnosprawnościami

Cel operacyjny	Zadania
Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.	<p>A. Wsparcie działań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży w dostępie do studiów wyższych.</p> <p>B. Wsparcie / inicjowanie działań umożliwiających dostęp do komputera dla osób</p>

	<p>niepełnosprawnych.</p> <p>C. Wsparcie rozwoju warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy, domów pomocy społecznej.</p> <p>D. Koordynowanie / inicjowanie działań współpracujących ze sobą instytucji, organizacji pozarządowych i osób działających na rzecz osób niepełnosprawnych.</p>
Rehabilitacja społeczna.	<p>A. Pomoc w zakupie sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, w tym również zwiększenie środków na rehabilitację.</p> <p>B. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych oraz dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.</p> <p>C. Dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej.</p> <p>D. Świadczenie pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym w celu likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.</p> <p>E. Organizowanie wyjazdów rehabilitacyjnych, turnusów.</p> <p>F. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p> <p>G. Likwidacja barier transportowych.</p>
Wsparcie psychologiczne, prawne i poradnictwo dla osób z niepełnosprawnościami.	<p>A. Stałe poradnictwo z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej i prawnej.</p> <p>B. Pomoc psychologiczna rodzinom osób niepełnosprawnych.</p>
Wsparcie systemu opieki instytucjonalnej obejmującej kompleksową i zintegrowaną pomoc dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.	<p>A. Przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej.</p> <p>B. Podejmowanie działań w zakresie ułatwienia dostępu do środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych z gmin.</p>
<p>Realizatorzy zadań: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie, Warsztat Terapii Zajęciowej w Ostrzeszowie, Warsztat Terapii Zajęciowej Pisarzowicach, Warsztat Terapii Zajęciowej w Kuźnicy Grabowskiej Warsztat Terapii Zajęciowej w Doruchowie, Dom Pomocy Społecznej w Marszałkach, Dom Pomocy Społecznej w Kobylej Górze, Dom Pomocy Społecznej w Kochłowy, Miejsko Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, Starostwo Powiatowe</p>	
<p>Partnerzy w realizacji zadań: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie, Warsztat Terapii Zajęciowej w Ostrzeszowie, Warsztat Terapii Zajęciowej Pisarzowicach, Warsztat Terapii Zajęciowej w Kuźnicy Grabowskiej Warsztat Terapii Zajęciowej w Doruchowie, Dom Pomocy Społecznej w Marszałkach, Dom Pomocy Społecznej w Kobylej Górze, Dom Pomocy Społecznej w Kochłowy, Starostwo Powiatowe, Środowiskowe Domy Samopomocy, organizacje pozarządowe</p>	
<p>Źródła finansowania: budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy Unii Europejskiej</p>	

Tabela 43. Wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i schorowanych - profilaktyka

Cel operacyjny	Zadania
Profilaktyka zdrowotna	<p>A. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów zdrowotnych</p>
Aktywizacja seniorów	<p>A. Umożliwienie uczestnictwa ludzi starszych w życiu społecznym: wycieczki, spotkania z ludźmi nauki, kultury czy sportu, kluby seniora, organizacja imprez rozrywkowo – wypoczynkowych, udział w imprezach na terenie powiatu.</p> <p>B. Wspieranie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego.</p>

Rozbudowa infrastruktury i rozwój systemu opieki nad osobami starszymi, samotnymi i długotrwale chorymi	<p>A. Tworzenie domów dziennego pobytu.</p> <p>B. Organizowanie spotkań, wystaw, festynów rodzinnych.</p> <p>C. Podnoszenie standardu opieki w domach pomocy społecznej poprzez: podnoszenie kwalifikacji kadry i rozszerzenie oferty terapii zajęciowej, rehabilitacyjnej.</p> <p>D. Działania domów pomocy społecznej na rzecz integracji ze środowiskiem lokalnym.</p> <p>E. Stały kontakt z instytucjami i organizacjami pozarządowymi.</p>
Realizatorzy zadań: Dom Pomocy Społecznej w Marszałkach, Dom Pomocy Społecznej w Kobylej Górze, Dom Pomocy Społecznej w Kochłowy, organizacje pozarządowe: Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie „Amazonki Ostrzeszowski”, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Kluby Seniora.	
Partnerzy w realizacji zadań: Dom Pomocy Społecznej w Marszałkach, Dom Pomocy Społecznej w Kobylej Górze, Dom Pomocy Społecznej w Kochłowy, organizacje pozarządowe: Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie „Amazonki Ostrzeszowski”, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Kluby Seniora.	
Źródła finansowania: budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy Unii Europejskiej.	

Tabela 44. Rozwój i aktywizacja potencjału społecznego na rzecz rozwoju powiatu ostrzeszowskiego

Cel operacyjny	Zadania
Zwiększenie uczestnictwa w kulturze, ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych dla dzieci i młodzieży	<p>A. Inspirowanie / współorganizacja / wspieranie imprez adresowanych do szerokiego grona odbiorców.</p> <p>B. Premiowanie / wspieranie placówek środowiskowych prowadzących działalność służącą rozwojowi zróżnicowanych form twórczości.</p>
Wzbogacenie standardowej oferty dydaktycznej inicjatywami wspierającymi rozwój i potencjał młodego pokolenia	<p>A. Wspieranie działań edukacyjnych integrujących dzieci i młodzież z powiatu ostrzeszowskiego (np. konkursy, programy edukacyjne, cykle zajęć edukacyjnych)</p>
Realizatorzy zadań: Szkoły Podstawowe i Ponadpodstawowe, Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Ostrzeszowie, Ostrzeszowskie Centrum Kultury, Przedszkola, organizacje pozarządowe.	
Partnerzy w realizacji zadań: Szkoły Podstawowe i Ponadpodstawowe, Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Ostrzeszowie, Ostrzeszowskie Centrum Kultury, Przedszkola, organizacje pozarządowe.	
Źródła finansowania: budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy Unii Europejskiej	

Tabela 45. Rozwój i aktywizacja potencjału kadry służb pomocy społecznej na rzecz rozwoju powiatu ostrzeszowskiego

Cel operacyjny	Zadania
Zwiększenie uczestnictwa w szkoleniach, warsztatach, kursach, seminariach i konferencjach ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych na podniesienie kwalifikacji.	<p>A. Podnoszenie standardu pracy poprzez: podnoszenie kwalifikacji kadry.</p>
Realizatorzy zadań: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie, Domy Pomocy Społecznej, Warsztaty terapii Zajęciowej, Zakład Aktywności Zawodowej, Środowiskowe Domy Samopomocy, Dom Dziecka, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, organizacje pozarządowe.	
Partnerzy w realizacji zadań: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, organizacje pozarządowe.	
Źródła finansowania: budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, funduszy Unii Europejskiej.	



## V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Podstawowe źródła finansowania działań na rzecz integracji i polityki społecznej powiatu to:

1. środki z budżetu państwa,
2. środki finansowe powiatu,
3. fundusze strukturalne Unii Europejskiej w szczególności:
  - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
  - sponsorzy,
  - udział własny beneficjentów.

Tabela 46. Fundusze UE na lata 2014 – 2020

<b>Fundusze UE na lata 2014 – 2020</b>	
	<p><b>Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020</b> Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 – 2020 jest instrumentem realizującym zadania zmierzające do osiągnięcia spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej Unii Europejskiej przez inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.</p> <p><b>Przykładowe priorytety inwestycyjne:</b>  <b>2.7 OŚ PRIORYTETOWA 7. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE</b>            2.7.1. Działanie 7.1. Aktywna integracja            2.7.2. Działanie 7.2. Usługi społeczne i zdrowotne            2.7.3. Działanie 7.3. Ekonomia społeczna  <b>2.8 OŚ PRIORYTETOWA 8. EDUKACJA</b>            2.8.1. Działanie 8.1. Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz wyrównanie dostępu do edukacji przedszkolnej i szkolnej            2.8.2. Działanie 8.2. Uczenie się przez całe życie            2.8.3. Działanie 8.3. Wzmocnienie oraz dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy  <b>2.9 OŚ PRIORYTETOWA 9. INFRASTRUKTURA DLA KAPITAŁU LUDZKIEGO. 2.9.1. Działanie</b>            2.9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną 2.9.2.            Działanie 2.9.2. Rewitalizacja miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojennych            2.9.3. Działanie 2.9.3. Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej</p> <p><b>Beneficjenci:</b> jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, posiadające osobowość prawną, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje, jednostki sektora finansów publicznych.</p>
	<p><b>Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowego Obszaru Gospodarczego</b></p> <p>Pomoc jest udzielana w ramach dwóch instrumentów finansowych: Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG). Przyznana Polsce kwota dotacji obejmuje lata 2014-2021.</p> <p>Obszary Wsparcia, także te powiązane z polityką społeczną i działaniami na rzecz integracji: Pomoc finansowa jest dostępna w następujących obszarach priorytetowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>(a) Innowacje, badania, edukacja i konkurencyjność;</li> <li>(b) Włączenie społeczne, zatrudnienie młodzieży i ograniczanie ubóstwa;</li> <li>(c) Środowisko naturalne, energia, zmiany klimatu i gospodarka niskoemisyjna;</li> <li>(d) Kultura, społeczeństwo obywatelskie, dobre zarządzanie, podstawowe prawa i wolności;</li> <li>(e) Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne.</li> </ol> <p><b>Charakter typów projektów realizowanych w ramach ww. Mechanizmów:</b> Środki finansowe dostępne w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego mogą być przeznaczone na realizację zadań w formie:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• pojedynczych projektów,</li> <li>• grup projektów (programów),</li> <li>• grantów blokowych oraz funduszu kapitału początkowego.</li> </ul> <p>Wnioskodawcami mogą być podmioty prywatne czy też publiczne, komercyjne bądź niekomercyjne,</p>

	oraz organizacje pozarządowe ustanowione, jako podmiot prawny w Polsce, jak również organizacje międzyrządowe działające w Polsce.
--	--

## VI. Założenia i warunki realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025

### Założenia realizacji Strategii:

1. Działania wynikające z założonych celów zgodnie z kompetencjami samorządu gminnego i podległych jemu jednostkom organizacyjnym bez względu na ich formę prawną.
2. Działania oparte na zasadach partnerstwa publiczno – społecznego (np. samorząd – organizacje pozarządowe).
3. Działania oparte na zasadach partnerstwa publiczno – publicznego (samorząd – samorząd, samorząd – rząd).
4. Działania oparte na zasadach partnerstwa publiczno- prywatnego (z udziałem prywatnych przedsiębiorców na zasadach partnerstwa publiczno – publicznego lub outsourcingu usług i świadczeń).
5. Działania oparte na zasadach partnerstwa publiczno- społeczno – prywatnego (samorząd – organizacje pozarządowe- kapitał prywatny).
6. Działania polegające na koordynacji i aktywnym zaangażowaniu się w działaniach podmiotów prywatnych (kapitał prywatny) w przypadku realizacji zamierzeń wypełniających cele Strategii.

### Warunki realizacji strategii:

1. Zachowanie i ochrona wartości społecznych, kulturowych beneficjentów pomocy społecznej.
2. Zachowanie istniejących więzi społecznych w objętej działaniami strategii społeczności lokalnej.
3. Zastosowanie zasad zrównoważonego rozwoju w procesie rozwiązywania problemów społecznych.

**Struktura i warunki alokacji środków dla realizacji programów strategicznych.** Środki na realizację priorytetów, zadań i działań określonych w Strategii *Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019 – 2025* podzielono na następujące źródła finansowania:

1. Środki własne.
2. Skarb Państwa (środki celowe w poszczególnych ministerstwach, a w szczególności Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w tym zarządzane przez te ministerstwa Programy Operacyjne).
3. Środki Unii Europejskiej (Fundusze Strukturalne, w tym przede wszystkim poprzez Program Operacyjny Kapitał Ludzki oraz Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny).
4. Pozaunijne fundusze celowe w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego (2009 rok – zakończenie programu) oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego Mechanizm Szwajcarski.
5. Środki własne organizacji pozarządowych i w montażu finansowym z sektorem publicznym (partnerstwo publiczno – społeczne).
6. Kapitał prywatny i środki własne (w ramach Partnerstwa Publiczno – Prywatnego).
7. Kapitał prywatny (środki inwestorów prywatnych).

## VII. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019-2025

### Monitoring i ewaluacja zapisów Strategii.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych, czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Monitoring ma więc na celu zapewnienie prawidłowości i wydajności wdrażanych projektów, poprzez zbieranie rzetelnych i wiarygodnych danych na temat programów, realizowanych w ich ramach kierunków zadań, porównywaniu ich z założonymi wskaźnikami i ewentualnie na ich podstawie formułowanie zmian w dokumencie Strategii, bądź planowanie nowych projektów.

### Etapy oceny dokumentu Strategii.

Ocena strategicznych dokumentów zawierających cele z kierunkami działania winna być dokonywana na trzech etapach: przygotowania, realizacji i zakończenia (oceny stopnia wdrożenia) Strategii. Wiedza o stopniu realizacji i zaawansowaniu wdrożeń instrumentów danej strategii jest istotne z perspektywy ewaluacji. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony, wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm, mechanizmów i procedur. Jest także działalnością instrumentalną – analityczną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

### Patronat i nadzór nad realizacją zapisów Strategii.

Patronat oraz nadzór nad realizacją całości zadań założonych w Strategii będzie prowadzony przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie. Sukcesywnie w miarę tworzenia, do głównego dokumentu Strategii załączane będą programy i sprawozdania z realizacji poszczególnych zadań. Ocena realizacji Strategii odbywać się będzie na podstawie sprawozdań sporządzanych przez realizatorów poszczególnych zadań w ramach zakresu ich działalności. Działania i przedsięwzięcia służące realizacji celów strategicznych oceniane są na podstawie czterech kryteriów: **skuteczności, efektywności, celowości, wydajności**. Poza tym proces i stopień wdrażania Strategii będzie oceniany na płaszczyźnie praworządności, gospodarności (oszczędności połączonej z wydajnością). Oceny wymagają sformalizowanych, uporządkowanych, obiektywnych kryteriów i wskaźników. Ocena realizacji strategii wymaga współuczestnictwa podmiotów i uczestników strategicznego zarządzania polityką społeczną regionu.

### Monitoring i ewaluacja, jako wymóg wobec jednostek wykorzystujących fundusze strukturalne.

Wymóg monitorowania, poza analizowaniem skuteczności wdrażania realizowanym przez odpowiedzialną jednostkę wynika również z przepisów regulujących finansowanie przedsięwzięć z funduszy Unii Europejskiej. Monitorowaniem kierunku działania na poziomie celów winna zajmować się jednostka organizacyjna odpowiedzialna za jego realizację, która odpowiada za poszczególne segmenty polityki społecznej na terenie powiatu i gmin. Jednostka realizująca dane zadanie (kierunek działania) określone w strategii jest zobowiązana w okresach poniżej zaprojektowanych do przesyłania raportów do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie, które każdorazowo określali ilościowy stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu przypisanych do kierunku działania, za które ta jednostka odpowiada.

### Ewaluacja Strategii

Charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2019 – 2025 wiąże się z opracowaniem sposobu mierzenia efektów jej wdrażania. Niezbędne jest więc przedstawienie wskaźników, które umożliwiają pomiar realizacji założonych celów.

Poniżej zostaną przedstawione wskaźniki, które umożliwiają monitorowanie każdego wymienionego w Strategii zadania.

Ewaluacja Strategii przyjmie charakter okresowy, to znaczy badanie postępu realizacji poszczególnych zadań będzie odbywało się każdorazowo, po zakończeniu roku kalendarzowego.

Tabela 47. Wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem.

Cel operacyjny	Zadania	Wskaźniki
Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży	<p>A. Rozwijanie / wspieranie zróżnicowanych form edukacji dla dzieci niepełnosprawnych, z preferencją dla kształcenia integracyjnego – przygotowanie dziecka niepełnosprawnego do wejścia w system przedszkolny i szkolny.</p> <p>B. Lobbowanie na rzecz zwiększenia oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, szczególnie dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.</p> <p>C. Zapewnienie dostępu do informacji o możliwościach kształcenia ogólnego i zawodowego.</p> <p>D. Inicjowanie / wspieranie w placówkach środowiskowych korepetycji w formie Wolontariatu studenckiego, uczniowskiego.</p>	<p>A. 1. Liczba zajęć edukacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w zakresie kształcenia integracyjnego. A. 2. Liczba nowo utworzonych przedszkoli integracyjnych.</p> <p>B. 1. Liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.</p> <p>C. 1. Liczba akcji informacyjnych poświęconych możliwościom kształcenia ogólnego i zawodowego.</p> <p>D. 1. Liczba godzin przeprowadzonych korepetycji w placówkach środowiskowych w formie wolontariatu studenckiego, uczniowskiego.</p>
Poradnictwo dla rodzin biologicznych i mieszkańców powiatu	<p>A. Inspirowanie / współorganizacja / wspieranie terapii i zajęć indywidualnych dla rodzin, szczególnie dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo – wychowawczych.</p> <p>B. Organizowanie wsparcia dla rodzin naturalnych w celu przeciwdziałania powrotom dzieci do placówek.</p> <p>C. Wsparcie prawne w trybie porad, konsultacji i instruktażu dla mieszkańców, rodzin powiatu ostrzeszowskiego.</p> <p>D. Inspirowanie / współorganizacja / wspieranie grup wsparcia dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo – wychowawczych.</p>	<p>A. 1. Liczba przeprowadzonych terapii lub zajęć indywidualnych dla rodzin, szczególnie dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo – wychowawczych.</p> <p>B. 1. Liczba spotkań dla rodzin naturalnych, szczególnie dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo – wychowawczych.</p> <p>C. 1. Liczba porad prawnych udzielonych mieszkańcom, rodzinom powiatu ostrzeszowskiego.</p> <p>D. 1. Liczba istniejących grup wsparcia dla rodzin doświadczających problemów opiekuńczo – wychowawczych.</p>
Rozwój profilaktyki prozdrowotnej i przeciwdziałanie zjawisku narkomanii oraz przemocy w rodzinie	<p>A. Realizacja programów z zakresu profilaktyki uzależnień w świetlicach środowiskowych i ośrodku interwencji kryzysowej.</p> <p>B. Wspieranie / inicjowanie akcji połączonych z warsztatami i treningami na temat uzależnień, przemocy i agresji.</p> <p>C. Kształtowanie umiejętności nauczycieli oraz wychowawców w wykrywaniu dysfunkcji w rodzinach uczniów, np. ofiar przemocy.</p> <p>D. Zwiększenie świadomości zagrożenia narkomanią, przestępczością oraz przemocą w rodzinie w środowiskach lokalnych przez prowadzenie kampanii informacyjnych.</p> <p>E. Podejmowanie działań w zakresie monitoringu zjawiska narkomanii i przemocy w powiecie</p>	<p>A.1. Liczba zrealizowanych programów z zakresu profilaktyki uzależnień w świetlicach środowiskowych i szkołach.</p> <p>B.1. Liczba przeprowadzonych akcji na temat uzależnień, przemocy i agresji.</p> <p>C.1. Liczba przeprowadzonych szkoleń kierowanych do nauczycieli oraz wychowawców w wykrywaniu dysfunkcji w rodzinach uczniów np. ofiar przemocy.</p> <p>D.1. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych w zakresie świadomości zagrożenia narkomanią i przestępczością w środowiskach lokalnych.</p> <p>E.1. Liczba działań nakierowanych na monitoring zjawiska narkomanii i przemocy w powiecie</p>

Organizowanie wsparcia dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością	<p>A. Informowanie o przysługujących prawach i uprawnieniach.</p> <p>B. Inicjowanie / organizowanie inicjatyw aktywizujących i rehabilitacyjnych na rzecz dzieci z niepełnosprawnościami (np. turnusy rehabilitacyjne, imprezy integracyjne).</p>	<p>A 1. Liczba udzielonych informacji.</p> <p>B 1. Liczba zrealizowanych działań aktywizujących i rehabilitacyjnych na rzecz dzieci z niepełnosprawnościami.</p>
Współpraca w zakresie specjalistycznych działań wobec ofiar i sprawców przemocy	<p>A. Rozwój poradnictwa i upowszechnienie informacji w zakresie praw ofiar przemocy domowej.</p> <p>B. Opracowanie / inicjowanie programów wsparcia psychologicznego dla sprawców przemocy.</p> <p>C. Rozwój / wspieranie działań edukacyjnych w zakresie problematyki przemocy w rodzinie.</p> <p>D. Monitorowanie i pilotowanie międzysektorowej współpracy i wymiany doświadczeń między instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy.</p> <p>E. Wsparcie merytoryczne i organizacyjne dla interdyscyplinarnych zespołów powołanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>	<p>A. 1. Liczba udzielonych porad (osobiście, telefonicznie lub mailowo) ofiarom przemocy domowej.</p> <p>A. 2. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych dedykowanych problemowi przemocy domowej.</p> <p>B. 1. Liczba zrealizowanych programów wsparcia psychologicznego dla stosujących przemoc i osób doznających przemocy.</p> <p>C. 1. Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w zakresie problematyki przemocy w rodzinie.</p> <p>D. 1. Liczba przeprowadzonych spotkań / warsztatów / seminariów dla zróżnicowanych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy.</p> <p>E. 1. Liczba zorganizowanych spotkań dla interdyscyplinarnych zespołów powołanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>
Udział w wsparciu rodzinom dzieciom i osobom młodym, które znalazły się w sytuacji kryzysowej poprzez zapewnienie całonocnej opieki dzieciom	<p>A. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych.</p> <p>B. Tworzenie zawodowych rodzin zastępczych.</p>	<p>A. 1. Liczba utworzonych rodzin zastępczych.</p> <p>B. 1. Liczba utworzonych rodzin zastępczych zawodowych.</p>
Udział w wsparciu rodzinom, dzieciom i osobom młodym, które znalazły się w sytuacji kryzysowej poprzez propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego, w tym poradnictwa dla rodzin zastępczych	<p>A. Promowanie w środowisku lokalnym zastępczych form opieki rodzinnej.</p> <p>B. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub osób prowadzących rodzinne domy dziecka.</p> <p>C. Organizowanie szkoleń dla istniejących rodzin zastępczych, w zakresie pogłębiania wiedzy i umiejętności bądź zdobywania nowych, w celu polepszenia relacji dziecka z rodziną zastępczą.</p> <p>D. Wspieranie rodziców zastępczych w wypełnianiu funkcji wychowawczych, opiekuńczych poprzez udział w grupach wsparcia.</p> <p>E. Udzielanie świadczeń finansowych rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka.</p>	<p>A.1. Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.</p> <p>B.1. Liczba przeprowadzonych szkoleń do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.</p> <p>B.2. Liczba rodzin, które otrzymały kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.</p> <p>C.1. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz spokrewnionych uczestniczących w szkoleniach, spotkaniach, konferencjach.</p> <p>D.1. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych, i prowadzących rodzinny dom dziecka uczestniczących w grupach wsparcia.</p> <p>E.1. Kwota wypłaconych świadczeń rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinny dom dziecka.</p> <p>E.2. Liczba wypłaconych świadczeń rodzinom zastępczym.</p>
Pomoc usamodzielniający m się wychowankom rodzin zastępczych i domów dziecka	<p>A. Wsparcie finansowe</p>	<p>A. 1. Liczba wydanych decyzji.</p> <p>A. 2. Liczba wypłaconych świadczeń.</p> <p>A. 3. Kwota wypłaconej pomocy pieniężnej.</p>

Tabela 48. Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy

Cel operacyjny	Zadania	Wskaźniki
Zwiększenie kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	<p>A. Inicjowanie, upowszechnianie, współorganizowanie szkoleń i staży podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>B. Prowadzenie działań z zakresu doradztwa zawodowego.</p> <p>C. Realizacja reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>	<p>A. 1. Liczba zrealizowanych szkoleń i staży podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>B. 1. Liczba spotkań / porad udzielonych w ramach doradztwa zawodowego.</p> <p>C. 1. Liczba utworzonych jednostek organizacyjnych realizujących reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>
Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja lokalnego rynku pracy	<p>A. Wsparcie dla osób gotowych rozpocząć działalność gospodarczą.</p> <p>B. Refundacja stanowisk pracy.</p> <p>C. Wypracowanie narzędzi systemowej współpracy między PCPR a PUP w zakresie działań skierowanych do osób w trudnej sytuacji społecznej.</p>	<p>A 1. Liczba złożonych wniosków na rozpoczęcie działalności gospodarczej.</p> <p>B 1. Łączna kwota refundacji stanowisk pracy.</p> <p>C 1. Liczba zawartych porozumień.</p>

Tabela 49. Integracja osób z niepełnosprawnościami

Cel operacyjny	Zadania	Wskaźniki
Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych	<p>A. Wsparcie działań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży w dostępie do studiów wyższych.</p> <p>B. Wsparcie / inicjowanie działań umożliwiających dostęp do komputera dla osób niepełnosprawnych.</p> <p>C. Wsparcie rozwoju warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów pomocy, domów pomocy społecznej.</p> <p>D. Koordynowanie / inicjowanie działań współpracujących ze sobą instytucji, organizacji pozarządowych i osób działających na rzecz osób niepełnosprawnych.</p>	<p>A.1. Liczba działań mających na celu zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży w dostępie do studiów wyższych.</p> <p>B.1. Liczba działań mających na celu umożliwienie dostępu do komputera dla osób niepełnosprawnych.</p> <p>C.1. Liczba szkoleń zrealizowanych dla warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy, domów pomocy społecznej.</p> <p>C.2. Kwota przeznaczona na wsparcie finansowe warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy, domów pomocy społecznej.</p> <p>D.1. Liczba działań współpracujących ze sobą instytucji, organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych.</p>

<p style="text-align: center;"><b>Rehabilitacja społeczna</b></p>	<p>A. Pomoc w zakupie sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, w tym również zwiększenie środków na rehabilitację.</p> <p>B. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych oraz dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.</p> <p>C. Dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej.</p> <p>D. Świadczenie pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym w celu likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.</p> <p>E. Organizowanie wyjazdów rehabilitacyjnych, turnusów.</p> <p>F. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p> <p>G. Likwidacja barier transportowych.</p>	<p>A. 1. Kwota środków przekazanych na zakup sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych.</p> <p>B. 1. Kwota środków przekazanych na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych oraz do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.</p> <p>C. 1. Kwota środków przyznanych na dofinansowanie warsztatów terapii zajęciowej.</p> <p>D. 1. Kwota środków przekazanych w ramach świadczenia pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym w celu likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.</p> <p>E. 1. Liczba zorganizowanych wyjazdów rehabilitacyjnych.</p> <p>F. 1. Liczba dostosowanych budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p> <p>G.1. Liczba zakupionych środków transportu dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p>
<p style="text-align: center;"><b>Wsparcie psychologiczne, prawne i poradnictwo dla osób z niepełnosprawnościami</b></p>	<p>A. Stałe poradnictwo z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej i prawnej.</p> <p>B. Pomoc psychologiczna rodzinom osób niepełnosprawnych.</p>	<p>A. 1. Liczba udzielonych porad z zakresu rehabilitacji zawodowej, społecznej i prawnej.</p> <p>B. 1. Liczba porad / spotkań zrealizowanych w ramach podmiotów zapewniających pomoc psychologiczną rodzinom osób niepełnosprawnych.</p>
<p style="text-align: center;"><b>Wsparcie systemu opieki instytucjonalnej obejmującej kompleksową i zintegrowaną pomoc dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin</b></p>	<p>A. Przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej.</p> <p>B. Podejmowanie działań w zakresie ułatwienia dostępu do środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych z gmin.</p>	<p>A. 1. Liczba wydanych decyzji umieszczających w domu pomocy społecznej oraz kierujących do ośrodka wsparcia.</p> <p>B. 1. Stosunek procentowy wykorzystanych miejsc do liczby ogólnej w środowiskowym domu samopomocy.</p>

Tabela 50. Wzrost zakresu pomocy dla osób starszych i schorowanych – profilaktyka

<p style="text-align: center;"><b>Cel operacyjny</b></p>	<p style="text-align: center;"><b>Zadania</b></p>	<p style="text-align: center;"><b>Wskaźniki</b></p>
	<p>A. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych</p>	<p>A. 1. Liczba ukazanych informacji / podjętych działań na temat zdrowego stylu życia</p>

<p style="text-align: center;">Aktywizacja seniorów</p>	<p>A. Współpraca między domami pomocy społecznej a dziećmi z terenu powiatu ostrzeszowskiego – uczestnictwo i pomoc dzieci w życiu mieszkańca (festyny, spacer, spędzanie wspólnie czasu wolnego), nawiązywanie więzi, kompensacja potrzeb emocjonalnych.</p> <p>B. Umożliwienie uczestnictwa ludzi starszych w życiu społecznym: wycieczki, spotkania z ludźmi nauki, kultury czy sportu, kluby seniora, organizacja imprez rozrywkowo – wypoczynkowych, udział w imprezach na terenie powiatu.</p> <p>C. Wspieranie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego.</p>	<p>A. 1. Liczba wydarzeń w domach pomocy społecznej, w których brały udział dzieci z terenu powiatu ostrzeszowskiego.</p> <p>B. 1. Liczba przedsięwzięć społeczno – kulturalnych, w których brały udział osoby starsze, takich jak wycieczki, spotkania z ludźmi nauki, kultury czy sportu, kluby seniora, organizacja imprez rozrywkowo – wypoczynkowych, udział w imprezach na terenie powiatu.</p> <p>C. 1. Liczba działań mających na celu wsparcie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego.</p>
<p style="text-align: center;">Rozbudowa infrastruktury i rozwój systemu opieki nad osobami starszymi, samotnymi i długotrwale chorymi</p>	<p>A. Tworzenie domów dziennego pobytu.</p> <p>B. Organizowanie spotkań, wystaw, festynów rodzinnych.</p> <p>C. Podnoszenie standardu opieki w domach pomocy społecznej poprzez: podnoszenie kwalifikacji kadry i rozszerzenie oferty terapii zajęciowej, rehabilitacyjnej.</p> <p>D. Działania domów pomocy społecznej na rzecz integracji ze środowiskiem lokalnym.</p> <p>E. Stały kontakt z instytucjami i organizacjami pozarządowymi.</p>	<p>A. 1. Liczba utworzonych domów dziennego pobytu.</p> <p>B. 1. Liczba zorganizowanych spotkań, wystaw i festynów rodzinnych.</p> <p>C. 1. Liczba działań mających na celu podnoszenie standardu opieki w domach pomocy społecznej poprzez: podnoszenie kwalifikacji kadry i rozszerzenie oferty terapii zajęciowej i rehabilitacyjnej.</p> <p>D. 1. Liczba działań podjętych przez domy pomocy społecznej na rzecz integracji ze środowiskiem lokalnym.</p> <p>E. 1. Liczba spotkań / seminariów / warsztatów między instytucjami i organizacjami społecznymi.</p>

Tabela 51. Rozwój i aktywizacja potencjału społecznego na rzecz rozwoju powiatu ostrzeszowskiego

Cel operacyjny	Zadania	Wskaźniki
<p>Zwiększenie uczestnictwa w kulturze, ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych dla dzieci i młodzieży</p>	<p>A. Inspirowanie / współorganizacja / wspieranie imprez adresowanych do szerokiego grona odbiorców.</p> <p>B. Premiowanie / wspieranie placówek środowiskowych prowadzących działalność służącą rozwojowi zróżnicowanych form twórczości.</p>	<p>A. 1. Liczba zorganizowanych lub współorganizowanych imprez.</p> <p>B. 1. Liczba działań mających na celu wspieranie placówek środowiskowych prowadzących działalność służącą rozwojowi zróżnicowanych form twórczości.</p>
<p>Wzbogacenie standardowej oferty dydaktycznej inicjatywami wspierającymi rozwój i potencjał młodego pokolenia</p>	<p>A. Wspieranie działań edukacyjnych integrujących dzieci i młodzież z powiatu ostrzeszowskiego (np. konkursy, programy edukacyjne, cykle zajęć edukacyjnych).</p>	<p>A. 1. Liczba działań mających na celu wspieranie działań edukacyjnych integrujących dzieci i młodzież z powiatu ostrzeszowskiego (np. konkursy, programy edukacyjne, cykle zajęć edukacyjnych).</p>



Tabela 52. Rozwój i aktywizacja potencjału kadry służb pomocy społecznej na rzecz rozwoju powiatu ostrzeszowskiego

Cel operacyjny	Zadania	Wskaźniki
<p>Zwiększenie uczestnictwa w szkoleniach, warsztatach, kursach, seminariach i konferencjach ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych na podniesienie kwalifikacji</p>	<p>A. Podnoszenie standardu pracy poprzez: podnoszenie kwalifikacji kadry</p>	<p>A. 1. Liczba przebytych szkoleń, konferencji i spotkań.</p>

## ZAŁĄCZNIK nr 1

### Słowniczek pojęć i terminów wykorzystanych w opracowaniu strategii oraz stanowiących kontekst społeczny

#### ADAPTACJA

Adaptacja przystosowanie się jednostki społecznej, instytucji lub grupy do nowych warunków społecznych i kulturowych.

#### ADOPCJA

Czyli „przysposobienie” zgodnie przepisami Ustawy z dnia 25.02.1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Art. 114 – 127 k.r. i o.).Przysposobić można osobę małoletnią tylko dla jej dobra. Przysposobić może osoba mająca zdolność do czynności prawnych, jeżeli jej kwalifikacje uzasadniają przekonanie, że będzie się należycie wywiązywała z obowiązków przysposabiającego. Przysposobić wspólnie mogą tylko małżonkowie. Przez przysposobienie powstaje między przysposabiającym a przysposobionym taki stosunek, jak między rodzicami a dziećmi. Przysposobiony nabywa prawa i obowiązki wynikające z pokrewieństwa w stosunku do krewnych przysposabiającego. Przez przysposobienie ustaje dotychczasowa władza rodzicielska lub opieka nad przysposobionym.

Adopcja - oznacza przysposobienie prawne cudzego dziecka i uznanie go za własne. Zadaniem jej jest związanie dziecka z rodziną na całe życie. Między dzieckiem a rodziną przysposabiającą powstają relacje prawne takie jak w rodzinie biologicznej. W polskim systemie prawnym wyróżnia się trzy rodzaje adopcji: przysposobienie pełne, niepełne i całkowite.

#### AKTYWIZACJA ZAWODOWA BEZROBOTNYCH

Oznacza prowadzoną przez powiatowe urzędy pracy aktywizację zawodową osób bezrobotnych w nich zarejestrowanych. Może być prowadzona w następujących formach:

1. szkolenia i przekwalifikowania,
2. zajęcia w klubach pracy,
3. kierowanie na dotowane z funduszu pracy miejsca pracy:
  - a. prace interwencyjne,
  - b. roboty publiczne,
  - c. umowy absolwenckie,
  - d. organizacji staży absolwenckich,
  - e. udzielanych pożyczek z funduszu pracy,
  - f. doradztwa zawodowego,
  - g. informacji zawodowej,
  - h. skierowania do udziału w programach specjalnych.

#### BEZDOMNOŚĆ/OSOBA BEZDOMNA

Stan ludzkiej egzystencji, który charakteryzuje się permanentnym brakiem stałego miejsca zamieszkania, spowodowanym głównie przez czynniki społeczno-ekonomiczne.

Osoba bezdomna - osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania (zgodnie z art. 6 pkt 8 ustawy z dn. 12-03-2004 o pomocy społecznej);

#### BEZROBOCIE/OSOBA BEZROBOTNA

Bezrobocie - zjawisko polegające na tym, że pewna liczba osób zdolnych do pracy oraz gotowych do jej podjęcia nie znajduje zatrudnienia. Najogólniej mówiąc, bezrobocie oznacza brak równowagi między popytą a popytem na rynku pracy. Brak ten wyróżnia nadwyżka realnych zasobów pracy nad efektywnym popytem na pracę. Wielkość bezrobocia zależy od aktywności zawodowej i liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz od liczby pracujących w tym zwłaszcza zatrudnionych (na umowę o pracę). Bezrobocie przedstawiane jest procentowo w postaci stopy bezrobocia. Bezrobocie powoduje stratę produktu krajowego brutto, wywołuje określone obciążenia dla budżetu Państwa, obniża standard życiowy bezrobotnych oraz przynosi negatywne skutki pozaekonomiczne. Bezrobocie jest problemem nie tylko indywidualnego bezrobotnego i jego rodziny, ale poważnym problemem społecznym i ekonomicznym.

**Bezrobotny** - oznacza osobę, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2 lit. a-d [Ustawa z dn. 20-04-2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy tj. Dz.U. z 2018r. poz. 1265 ze zm.], lub cudzoziemca - członka rodziny obywatela polskiego, niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej, bądź, jeśli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- a) ukończyła 18 lat,

- b) nie ukończyła 60 lat - kobieta lub 65 lat - mężczyzna,
- c) nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego,
- d) nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.) o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy, jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- e) nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba, że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy, jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,
- f) nie podjęła pozarolniczej działalności od dnia wskazanego w zgłoszeniu do ewidencji do dnia wyrejestrowania tej działalności albo nie podlega na podstawie odrębnych przepisów obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
- g) nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności,
- h) nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- i) nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
- j) nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
- k) nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w art. 70 ust. 6; (zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

#### **CAŁODOBOWA PLACÓWKĄ OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZA**

Całodobowa placówka opiekuńczo – wychowawcza zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących na podstawie odrębnych przepisów świadczeń zdrowotnych i kształcenia. Dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej może być umieszczone w całodobowej placówce opiekuńczo - wychowawczej następującego typu: socjalizacyjnego; interwencyjnego; specjalistyczno-terapeutycznego; rodzinnego.

Zaspokojenie potrzeb dziecka placówka realizuje co najmniej na poziomie obowiązującego standardu opieki i wychowania. Skierowanie dziecka pozbawionego całkowicie opieki rodzicielskiej do całodobowej placówki opiekuńczo – wychowawczej na pobyt całodobowy może nastąpić po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. Całodobowy pobyt dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej powinien mieć charakter przejściowy - do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.

#### **CEL**

Formalnie ustalone i przewidywane do zrealizowania zamierzenie wynikające z potrzeb organizacji i jej otoczenia. Powinien być dokładnym opisem pożądanego stanu przyszłego, z terminem realizacji, realnym, będącym wyzwaniem.

#### **CEL GŁÓWNY**

Cel charakteryzujący się wysokim poziomem ogólności oraz długim terminem realizacji.

#### **CEL SZCZEGÓŁOWY**

Cel służący realizacji konkretnego celu głównego, charakteryzuje się, wyższym niż cel główny, poziomem szczegółowości.

#### **DZIECI I MŁODZIEŻ POZBAWIONA WŁAŚCIWEJ OPIEKI RODZINY BIOLOGICZNEJ**

To dzieci, wobec których rodzina nie wypełnia zadań opiekuńczo – wychowawczych w ogóle, lub w sposób ograniczony/niewłaściwy w zakresie:

- ochrony,
- zaspakajania potrzeb materialnych,
- zaspakajania potrzeb kulturalnych,
- zapewnienia wykształcenia,
- wdrażania do życia społecznego.

Czyli dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej zapewnia się opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej. (art. 72 ustawy o pomocy społecznej).

Dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej może być umieszczone w całodobowej placówce opiekuńczo - wychowawczej następującego typu:

- 1) interwencyjnego,
- 2) rodzinnego,
- 3) socjalizacyjnego (art. 80 ust. 1 Ustawa o pomocy społecznej).

### **DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA W ZAKRESIE PROWADZENIA PLACÓWKI ZAPEWNIĄCEJ CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM, PRZEWLEKLE CHORYM LUB OSOBOM W PODESZŁYM WIEKU**

Forma usług świadczonych w ramach pomocy społecznej. Zadaniem rodzinnych domów jest zapewnienie całodobowej opieki dla nie mniej niż 3, a nie więcej niż 8 osób w podeszłym wieku, wymagających z powodu wieku wsparcia w tej formie. RDPS świadczy przez całą dobę usługi opiekuńcze i bytowe. Funkcję RDPS mogą spełniać zarówno osoby, jak i rodziny (Ustawa z dn. 12-03-2004r. o pomocy społecznej; Dz.U. z dnia 15-04-2004 r. nr 64, poz. 593 z późniejszymi zmianami).

### **EGZYSTENCJA GODNA CZŁOWIEKA**

„Egzystencja godna człowieka” składa się z pięciu podstawowych składników:

- 1) egzystencja w sensie fizycznym oznaczająca dostęp jednostki do dóbr i usług niezbędnych dla zdrowia jej oraz osób pozostających na jej utrzymaniu /żywność, odzież, mieszkanie, urządzenia sanitarne, bezpieczeństwo fizyczne/; obejmuje ona również zapewnienie odpowiednich warunków życia,
- 2) egzystencja w sensie ekonomicznym oznaczająca że jednostka posiada wystarczające środki materialne /pieniądze, nieruchomości, wrodzone zdolności, umiejętności zawodowe/, by zapewnić sobie i osobom pozostającym na jej utrzymaniu fizyczne istnienie,
- 3) egzystencja w sensie emocjonalnym oznaczająca poczucie szczęścia i dobrobytu w takim stopniu, aby uwolnić jednostkę z destrukcyjnych stanów emocjonalnych, które przeszkadzają jej w wykonywaniu normalnych codziennych czynności i obowiązków lub stwarzają zagrożenie dla zdrowia i bezpieczeństwa jej samej lub innych,
- 4) egzystencja w sensie politycznym oznaczająca, że jednostka posiada wystarczające możliwości i bezpieczeństwo polityczne, by zapewnić sobie i osobom pozostającym na jej utrzymaniu szanse egzystencji w sensie politycznym, ekonomicznym, emocjonalnym i społecznym,
- 5) egzystencja w sensie społecznym oznaczająca, że jednostka posiada zakres umiejętności społecznych potrzebnych do tworzenia stałych, harmonijnych i korzystnych interakcji z osobami dla niej znaczącymi /członkowie rodziny, przyjaciele, pracodawcy, zwierzchnicy/, do tworzenia kontaktów społecznych /kontakty z takimi osobami jak np.: urzędnik w gminie, ekspedientka w sklepie osiedlowym/ i związków ze społeczeństwem w wymiarze instytucjonalnym, co oznacza min. unikanie naruszania praw innych ludzi, unikanie ciągłych konfrontacji z systemem prawnym oraz wnoszenie własnego wkładu w ciągłe stabilizowanie i podtrzymywanie ładu społecznego, dzięki któremu wszyscy członkowie społeczeństwa mogą mieć zapewnione równe szanse osiągnięcia godnego życia, niezależności osobistej i samostanowienia.

### **GRUPA SAMOPOMOCOWA**

Grupa złożona z osób, które borykają się z podobnym problemem. Często liderem tej grupy jest osoba, która jest dotknięta tym samym problemem

### **GRUPA WSPARCIA**

Jest to przykład grupy samopomocowej, które dostarczają pomocy psychologicznej, wzmacniają w dążeniu do pokonania trudności, pomagają w odzyskaniu wiary w siebie i poczucie własnej wartości. Skupiają one ludzi o podobnych problemach życiowych dotyczących ich samych i ich bliskich.

### **MARGINALIZACJA**

Oznacza pozbawienie dostępu w różnym zakresie i z różnych powodów do instytucji pracy, edukacji, kultury, rekreacji i ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości i zabezpieczenia społecznego.

### **MIESZKANIE - LOKAL**

Lokal - należy przez to rozumieć lokal służący do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych, a także lokal będący pracownią służącą twórcy do prowadzenia działalności w dziedzinie kultury i sztuki; nie jest w rozumieniu ustawy lokalem pomieszczenie przeznaczone do krótkotrwałego pobytu osób, w szczególności znajdujące się w budynkach internatów, burs, pensjonatów, hoteli, domów wypoczynkowych lub w innych budynkach służących do celów turystycznych lub wypoczynkowych, (zgodnie z art. 2 pkt 4 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy)

### **MIESZKANIE – LOKAL ZAMIENNY**

To lokal znajdujący się w tej samej miejscowości, w której jest położony lokal dotychczasowy, wyposażony, w co najmniej takie urządzenia techniczne, w jakie był wyposażony lokal (zgodnie z art. 2 pkt 6 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy)

### **MIESZKANIE CHRONIONE**

Jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępująca pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze

społecznością lokalną. Przeznaczone jest przede wszystkim dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, resocjalizacyjne, zakłady dla nieletnich i rodziny zastępcze.

### **MIESZKANIE KOMUNALNE**

Należy przez to rozumieć lokal służący do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych znajdujący się w zasobie mieszkaniowym gminy, a także lokal będący pracownią twórcy do prowadzenia działalności w dziedzinie kultury i sztuki; nie jest w rozumieniu ustawy pomieszczeniem przeznaczonym do krótkotrwałego pobytu osób, w szczególności znajdujące się w budynkach internatów, burs, pensjonatów, hoteli, domów wypoczynkowych lub w innych budynkach służących do celów turystycznych lub wypoczynkowych.

### **MIESZKANIE SOCJALNE**

Należy przez to rozumieć lokal nadający się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, którego powierzchnia pokoi przypadająca na członka gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5 m<sup>2</sup>, a w przypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego 10 m<sup>2</sup>, przy czym lokal ten może być o obniżonym standardzie.

Lokale socjalne usytuowane są w budynkach komunalnych położonych poza I strefą czynszową i spełniające co najmniej dwa z podanych niżej kryteriów:

1. ogrzewanie piecami węglowymi,
2. brak samodzielnej łazienki,
3. WC usytuowane na klatce schodowej lub poza budynkiem. Lokale socjalne znajdują się również w nowo wybudowanych domach socjalnych i innych nowo wybudowanych obiektach zbiorowego zamieszkania lub pomieszczenia ze wspólną używalnością w.c., umywalni lub innych izb, położone w innych obiektach zbiorowego zamieszkania.

### **MIESZKANIE WSPOMAGANE**

Miejsce samodzielnego zamieszkiwania dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, która ze względu na swoją niepełnosprawność nie są w stanie wziąć pełnej odpowiedzialności za swoje życie, a do samodzielnego funkcjonowania w środowisku potrzebują wsparcia asystenta osobistego.

### **MISJA**

Łac. missio – posłanie, ważne zadanie do spełnienia.

Misja jest określeniem fundamentalnego, pożądanego stanu przyszłego. Jest najbardziej ogólnym celem istnienia organizacji (firmy, przedsięwzięcia), stwierdzeniem najbardziej podstawowych intencji, nazywana bywa również filozofią, zbiorem zasad działalności i wartości, credo.

Określenie misji jest publiczną częścią planu strategicznego.

### **MNIEJSZOŚĆ NARODOWA**

Grupa ludności danego państwa różniąca się od większości jego obywateli przynależnością rasową, wyznaniową, mówiącą innym językiem lub odróżniająca się w jakimkolwiek innym kontekście od grupy dominującej w kategoriach identyfikacyjnych i tożsamościowych.

### **NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ**

Oznacza to trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

### **NOWOCZESNOŚĆ**

Nowoczesność wg Krishana Kumar'a bazuje na pięciu fundamentalnych zasadach:

INDYWIDUALIZM. Jednostka zostaje uwolniona od narzuconych więzi grupowych i uzależnień, obdarzona niezbywalnymi prawami, jako obywatel, członek społeczeństwa, i człowiek;

DYFERENCJACJA tj. zróżnicowanie opcji we wszystkich dziedzinach życia, rosnąca pula „szans życiowych”, np. pracy, gdzie występuje ogromna specjalizacja, zróżnicowanie zawodów wymagających odmiennych umiejętności, kompetencji, wykształcenia. Bezprecedensowa mnogość opcji występuje również w sferze konsumpcji, gdzie możliwości wyboru towarów czy usług są nieograniczone. Różnorodna oferta edukacyjna, programy ideologiczne, politycznych, doktryny religijne. Zasada dyferencjacji jest logicznym dopełnieniem zasady indywidualizmu. Nowoczesność przynosi jednostce wolność, autonomię, bogate szanse życiowe, za cenę jednak ciągłej konieczności podejmowania decyzji, wyborów i ponoszenia za nie pełnej odpowiedzialności.

RACJONALNOŚĆ - apoteoza rozumu, rozważli, kalkulacji, obiektywności, efektywności. Dotyczy to przede wszystkim funkcjonowania organizacji i instytucji. Wyraża się w legalnej legitymizacji wszelkich organizacji i instytucji, a także rygorystycznym przestrzeganiu prawnych reguł i procedur („rządach prawa”). Przejawia się w sekularyzacji - odchodzeniu od myślenia magicznego i religijnego.

EKONOMIZM. Wskazuje na rodzaj aktywności, która przenika całe życie społeczne w formacji nowoczesnej, ludzie najczęściej pracują i kupują. Większość życia upływa w kręgu ekonomii, na produkcji i konsumpcji, a przedmiotem aspiracji są towary i pieniądze.

EKSPANSYWNOSĆ. Nowoczesna formuła życia społecznego ma tendencję do rozszerzania się w przestrzeni. Ekspansja nowoczesności biegnie nie tylko w szerz, ale i w głąb. Penetruje ona wszelkie dziedziny życia: przekształca gusty, obyczaje, wzory moralne, style artystyczne, kulturę masową. Tworzy nowe formy życia rodzinnego, kształtuje edukację, formy rekreacji i rozrywki.

## OFIARY PRZEMOCY

Są to osoby, których psychika lub/i ciało doznało ostrego urazu jednorazowego lub podlegało lub/i nadal podlega długotrwałemu niszczącemu procesowi.

## ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe, stanowiące trzeci, obok publicznego i prywatnego, sektor społeczeństwa są znaczącą częścią każdego efektywnie i demokratycznie funkcjonującego państwa i społeczeństwa. Dostarczają usług obywatelom, nierzadko wypełniając lukę, której nie zapełnia sektor publiczny i rynkowy. Realizują zadania, które wynikają z polityki państwa, lub te, których mimo istniejącego zapotrzebowania, ani podmioty publiczne ani prywatne zorientowane na zysk, nie podejmują.

Trudno jest precyzyjnie określić liczbę organizacji pozarządowych. W Polsce zarejestrowanych jest ponad 45 000. Stowarzyszeń i ponad 7 000 fundacji (na podstawie danych z rejestru REGON, stan na kwiecień 2004 roku). Najwięcej jest w Polsce organizacji pozarządowych działających w obszarze "sportu, turystyki, rekreacji i hobby" (38,6% organizacji wskazuje ten obszar, jako najważniejsze pole swoich działań). Inne obszary działań wskazywane najczęściej przez organizacje, jako ich główne pola działań to: "kultura i sztuka" (11,6% organizacji), "edukacja i wychowanie" (10,3% organizacji) oraz "usługi socjalne i pomoc społeczna" (10% organizacji) i "ochrona zdrowia" (8,2%).

Jedną z zasadniczych tendencji współczesnej polityki społecznej i funkcjonowania administracji publicznej jest zwiększająca się współpraca władz publicznych ze strukturami organizacji pozarządowych. Zakres dziedzin, w których trzeci sektor odgrywa znaczącą bądź uzupełniającą rolę stale się poszerza. Sektor ten, w wielu krajach przejmuje dostarczanie usług obywatelom, natomiast rolą państwa pozostaje wyznaczanie standardów świadczonych usług, finansowanie i kontrola ich wykonania, przy jednoczesnym wycofywaniu się z bezpośredniej roli świadczącego je.

W Polsce efektem współpracy administracji publicznej z przedstawicielami sektora pozarządowego jest Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, uchwalona w dniu 24 kwietnia 2003r. (Dz.U. z 2018r., poz. 450). Jednym z najważniejszych rozwiązań zaproponowanych przez Ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie było wprowadzanie możliwości ubiegania się o status pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe, a także osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w RP, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania. Do dziś status taki uzyskało ok. 1750 organizacji.

Ustawa ta wprowadza ponadto możliwość przekazania organizacjom pożytku publicznego 1% kwoty obliczonego podatku dochodowego Z możliwości przekazania organizacjom pożytku publicznego 1% podatku za rok 2003 skorzystała bardzo niewielka część podatników. W pierwszej grupie podatkowej (najniższe dochody) alokacji 1% podatku dokonało tylko 13 na 10 tys. podatników, czyli 0,13%, zaś wśród podatników z trzeciej grupy podatkowej 7% (wg danych Ministerstwa Finansów).

Inne źródła finansowania, z których w 2003 roku korzystał największy procent organizacji, to: składki członkowskie (60% organizacji), źródła samorządowe (45% organizacji), darowizny od osób fizycznych (40% organizacji), darowizny od instytucji i firm (39% organizacji). W przychodach całego sektora w 2003 roku największy udział miały środki publiczne (samorządowe i rządowe) - stanowiły one 30% sumy przychodów wszystkich organizacji. Polskie organizacje pozarządowe wiążą również duże nadzieje ze środkami europejskimi - ponad 70% organizacji deklaruje, że planuje ubiegać się o dofinansowanie z unijnych funduszy.

Pewną grupę dochodów stanowią środki finansowe pozyskiwane od innych organizacji pozarządowych, tak krajowych jak i zagranicznych. Dochody uzyskiwane są również samodzielnie przez organizacje poprzez sprzedaż usług związanych z celami statutowymi, z innymi formami działalności gospodarczej a także z dochodów z kapitału.

Od 1999 r. w wyniku wejścia w życie reform ustrojowych, głównym partnerem organizacji pozarządowych w Polsce stały się samorządy terytorialne odpowiednich szczebli. W związku z tym zakres współpracy między administracją rządową i organizacjami pozarządowymi zmienił się, ale nadal ma istotne znaczenie, zarówno przy planowaniu działań jak i finansowaniu realizacji zadań publicznych przez organizacje.

Polskie prawo przewiduje stosunkowo liczne formy i procedury współpracy administracji rządowej i organizacji pozarządowych, zarówno w obszarze wymiany informacji, opiniowania działań rządu, jak i zlecenia zadań administracji rządowej organizacjom pozarządowym.

Zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej, leczniczej i społecznej mogą być realizowane na zlecenie PFRON i powiatów przez organizacje pozarządowe takie jak: stowarzyszenia, związki, izby oraz organizacje pracodawców i pracobiorców o charakterze ogólnokrajowym w szczególności działające na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym również o charakterze lokalnym.

Ponadto organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych mogą uzyskać ze środków PFRON dofinansowanie podejmowanych przedsięwzięć poprzez uczestniczenie w programach celowych, takich jak "Partner" - wspieranie zadań realizowanych przez organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych

Organizacje pozarządowe, których zadaniem statutowym jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, mogą utworzyć wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostkę i uzyskać dla niej status zakładu aktywności zawodowej, a koszty utworzenia i działalności mogą być finansowane ze środków Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Zadania wynikające z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2018r. poz. 511 ze zm.) realizują właściwe organy administracji rządowej i

organy jednostek samorządu terytorialnego, które mają obowiązek współpracy z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych. Również wśród zadań należących do Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, (o których mówi art. 34 ust. 3 pkt. 8 ustawy) wymieniona jest współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Organizacje pozarządowe mają możliwość współpracy z organami administracji rządowej i samorządowej poprzez:

- uczestnictwo w pracach
  - Krajowej Rady Konsultacyjnej ds. Osób Niepełnosprawnych
  - Wojewódzkich Społecznych Rad ds. Osób Niepełnosprawnych
  - Powiatowych Społecznych Rad ds. Osób Niepełnosprawnych;
- udział w roboczych spotkaniach zespołów problemowych (zwoływanych ad hoc w zależności od zagadnienia będącego przedmiotem podejmowanych prac) w ramach konsultacji szerszych niż wynikające z przepisów art. 19 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych /Dz.U. nr 55, poz 234 ze zm./ oraz art. 16 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców /Dz.U. Nr 55, poz. 235 ze zm./;
- indywidualne spotkania przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej z przedstawicielami organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

#### **Źródła:**

- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018r. poz. 511 ze zm.)
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018r. poz. 450 ze zm.),
- Podstawowe dane dot. działania organizacji pozarządowych w Polsce (badanie 2004 Klon/Jawor).

#### **OSOBA DŁUGOTRWALE BEZROBOTNA /patrz także bezrobocie/**

Oznacza to bezrobotnego pozostającego w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat (wg. Ustawy o Promocji Zatrudnienia i Instytucjach Rynku Pracy z dnia 20 kwietnia 2004 roku). Bezrobocie to przynosi w następstwie często, izolację społeczną, a także wpływa na zmiany w psychice bezrobotnych, przyczynia się do zagrożenia patologią społeczną, zmniejsza szansę na znalezienie nowej pracy, tym samym ogranicza możliwości jednostki oraz jej rodziny w zakresie wydobycia się z ich materialnego, społecznego położenia. Długotrwale bezrobotni stają się często klientami pomocy społecznej, co dla wielu jest jeszcze jednym szczeblem degradacji intelektualnej i społecznej.

#### **OSOBA NIEPEŁNOSPRAWNA**

Zgodnie z zapisem Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych) Dz.U. z 1997r. Nr 123, poz. 776 z późniejszymi zmianami

Zgodnie z art. 2. pkt 10 niepełnosprawność - oznacza to trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Art. 3. 1. Ustala się trzy stopnie niepełnosprawności, które stosuje się do realizacji celów określonych ustawą: 1) znaczny, 2) umiarkowany, 3) lekki.

2. Orzeczenie ustalające stopień niepełnosprawności stanowi także podstawę do przyznania ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów. Art. 4. 1. Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. 2. Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. 3. Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne. 4. Niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację. 5. Zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności osoby, o której mowa w ust. 1 lub 2, nie wyklucza możliwości zatrudnienia tej osoby u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej, w przypadku uzyskania pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy o przystosowaniu przez pracodawcę stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

\* wyróżniamy dwa rodzaje niepełnosprawności:

- wrodzona (podłoże genetyczne)
- nabyta (choroba, nieszczęśliwy wypadek, wydarzenie losowe, efekt rozwoju chorób zawodowych)

W Polsce istnieją instytucje na rzecz aktywizacji i integracji osób niepełnosprawnych

- pełnomocnik ds. osób niepełnosprawnych
  - krajowa rada konsultacyjna ds. osób niepełnosprawnych
  - państwowy fundusz rehabilitacji osób niepełnosprawnych
  - jednostki samorządu terytorialnego
  - instytucje orzekające o stopniu niepełnosprawności
  - organizacje pozarządowe
- \* wyróżnia się rodzaje rehabilitacji:
1. medyczna (biologiczne i fizyczne poprawianie sprawności);
  2. zawodowa (umożliwienie funkcjonowania zawodowego) – społeczna.

### **OSOBA Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI**

Osoba cierpiąca na zaburzenia czynności psychicznych i zachowania. Zaburzenie te dzielimy na:

- psychotyczne, czyli psychozy – tzn. stany chorobowe, w których występują urojenia, omamy, zaburzenia świadomości, duże zaburzenia emocji i nastroju łączące się z zaburzeniami myślenia i aktywności złożonej;
- niepsychotyczne – obejmujące: nerwice i inne zaburzenia typu nerwicowego, część zaburzeń psychosomatycznych, upośledzenie umysłowe, większość zespołów organicznych, zaburzenia osobowości, uzależnienia od alkoholu i innych substancji, niektóre dewiacje seksualne.

### **OSOBA STARSZA/SENIOR**

Wiek najczęściej od 60 – 65 roku życia, tzw. wiek poprodukcyjny związany z zmniejszeniem aktywności zawodowej i okres po 65 roku życia związany z ograniczeniami psycho-fizycznymi stanowiącymi największe zagrożenie, dla jakości życia osób starszych. Starzenie się to naturalny proces zmniejszania się biologicznej aktywności organizmu wraz z wiekiem, w czym ważną rolę odgrywa czynnik genetyczny.

Według klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia starość dzieli się na trzy podokresy: lata 60 - 75 to wiek podeszły, 75- 90 starczy, a po 90 roku życia wiek sędziwy, tzw. długowieczność.

### **OSOBA UZALEŻNIONA OD ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH**

Osoba, która w wyniku nadużywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych albo używania ich w celach medycznych, znajduje się w stanie uzależnienia od tych środków lub substancji (na podstawie art. 6 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997r. o przeciwdziałaniu narkomanii).

**OUTSOURCING** - wykorzystywanie zasobów zewnętrznych, zlecenie wyspecjalizowanym podmiotom zewnętrznym procesów niezbędnych dla funkcjonowania własnego przedsiębiorstwa, które zostaną tam zrealizowane efektywniej niż byłoby to możliwe we własnym zakresie

### **PRIORYTET**

Łac. prior = pierwszy, pierwszeństwo.

Pierwszoplanowa rzecz, najważniejsze cele, najpotrzebniejsza inwestycja itp.

### **PROBLEM SPOŁECZNY (KWESTIA SPOŁECZNA)**

Rozumiany, jako zjawisko społeczne o dużym zasięgu czy nawet występujący masowo budzący oddźwięk społeczny oraz w odczuciu społecznym wymagający przeciwdziałania.

### **PROFILATYKA**

Wszelkie działania i założenia w obszarze zdrowia, społeczno – kulturowym i przestrzenno – technicznym, ukierunkowane na określonych odbiorców, obejmujące redukcję czynników negatywnych, wczesne wykrycie zjawisk niedostosowania i wykluczenia społecznego oraz zapobieganie ww. zjawiskom, zmierzające do zrównoważonego rozwoju, wyrównania dysproporcji, jakości życia i wprowadzenia w życie społeczne.

### **PROGRAM PROFILAKTYCZNY**

Spójny system planowych działań zawierający jasno określone cele operacyjne, adresatów, obszary aktywności i formy działania, realizatorów, środki do realizacji oraz wskaźniki, opracowany na podstawie diagnozy środowiska, zapewniający praktyczną realizację zadań w danym obszarze.

### **PROMOCJA ZATRUDNIENIA**

Działania mające na celu wykazanie wartości i celowości pojęcia pracy przez osoby bezrobotne. Stanowi jedno z głównych zadań Państwa oprócz łagodzenia skutków bezrobocia (wg ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 roku). Zadania Państwa w zakresie promocji zatrudnienia i łagodzenia skutków bezrobocia są realizowane przez instytucje działające w celu:

1. pełnego i produktywnego zatrudnienia,
2. wzrostu zasobów ludzkich,



- osiągnięcia wysokiej jakości pracy,
- wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

### **PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ**

W szerokim znaczeniu oznacza inicjatywę w podejmowaniu różnorodnych działań i twórcze podejście do otaczającej rzeczywistości oraz zdolność do samodzielnego dbania o zaspokojenie własnych potrzeb, w węższym znaczeniu to cecha osobowości, a ściślej zespół cech warunkujących bycie dobrym przedsiębiorcą, czyli osiąganie sukcesów w organizowaniu i kierowaniu przedsiębiorstwem. Postawę przedsiębiorczą kształtuje się dzięki odpowiednim doświadczeniom oraz budowaniu proaktywności.

### **READAPTACJA**

Ponowne przystosowanie jednostki do czynnego, samodzielnego życia w społeczeństwie i do pracy zawodowej.

### **RODZINA DYSFUNKCYJNA**

Jest to grupa społeczna (rodzina), która z różnych przyczyn nie wypełnia zadań przypisanych rodzinie lub wypełnia te zadania w sposób niewłaściwy.

### **RODZINNY DOM DZIECKA**

Rodzinne domy dziecka (RDDz) - to placówki opiekuńczo - wychowawcze (zwane także placówkami rodzinnymi) zaliczane do tzw. rodzinnych form opieki nad dzieckiem pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców. Można zatem powiedzieć, że RDDz podobnie jak rodziny adopcyjne czy rodziny zastępcze są jedną z form powołaną w miejsce rodziny naturalnej - tej, która na skutek różnych przyczyn nie jest w stanie zapewnić właściwych warunków dla rozwoju dziecka. Liczba dzieci umieszczonych w RDDz wynosi przeciętnie od 4 do 8. Domem kieruje dyrektor powołany przez organ prowadzący. Zapewnia on (często wraz ze swoim małżonkiem) całkowitą, całodobową opiekę i wychowanie dzieciom znajdującym się pod ich opieką.

Dzieci w Rodzinnym Domu Dziecka przebywają do czasu:

- powrotu do rodziny naturalnej,
- umieszczenia w rodzinie adopcyjnej, zastępczej,
- usamodzielnienia.

### **STREET WORKER**

Osoba pracująca w miejscach chętnie odwiedzanych przez grupy docelowe, takie jak: osoby sprzedające usługi seksualne, osoby homoseksualne, osoby zażywające środki odurzające, jak również młodzież grupująca się w nieformalnych punktach spotkań. Street worker pracuje w takich miejscach, jak: puby, dyskoteki, kluby gejowskie, agencje towarzyskie, na ulicach, dworcach oraz dużych imprezach plenerowych. Streetwork jest to metoda pracy profilaktycznej, na którą składa się wiele form, np.: pomoc indywidualna, praca w grupie, praca z uwzględnieniem elementów specyfiki społeczności lokalnej, poradnictwo medyczne, opieka socjalna, propagowanie punktów anonimowych badań w kierunku HIV, pomoc psychospołeczna w sytuacjach kryzysowych. Streetwork polega nie tylko na bezpośrednim kontakcie z klientami „trudnymi”, ale również pozwala na diagnozowanie problemów „od wewnątrz” (na podstawie Biuletynu Informacyjnego Krajowego Centrum ds. AIDS).

### **SYSTEM**

Zestaw wzajemnie powiązanych elementów funkcjonujących, jako całość. Miedzy elementami, które połączone są ze sobą bezpośrednio lub pośrednio i środowiskiem, w którym się znajdują zachodzą wzajemne interakcje.

### **UBÓSTWO**

Jest złożonym zjawiskiem społecznym, powodowanym przez czynniki społeczno –ekonomiczne i demograficzne, a w szczególności przez problem bezrobocia, liczbę rodzin wielodzietnych i niepełnych, wskaźnik rodzin żyjących z osobą niepełnosprawną lub długotrwale chorą oraz bezdomność.

### **UCHODŹCA**

To osoba, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami, którego jest obywatelem i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony państwa, albo nie ma żadnego obywatelstwa i znajduje się na skutek podobnych zdarzeń, poza państwem swojego stałego zamieszkania i nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa.

### **WOLONTARIAT**

To bezpłatna forma pracy w organizacji pozarządowej lub w instytucji publicznej mająca na celu zaznajomienie się z zawodem, zdobycie nowych doświadczeń zawodowych, rozwój swoich umiejętności lub niesienie pomocy osobom potrzebującym lub opieka nad ludźmi chorymi, niepełnosprawnymi, bezdomnymi itp. Szczegółowe

zasady organizacji i funkcjonowania wolontariatu w Polsce określa ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tj. Dz. U. 2018 poz. 450 ze zm.).

### **WYKLUCZENIE SPOŁECZNE**

Należy w bardzo uproszczony sposób rozumieć, jako niemożność zaspokajania potrzeb, korzystania z przysługujących praw, uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej, a co za tym idzie zmniejszenie aktywności obywatelskiej i rozerwanie więzi społecznych przez określone grupy społeczne. W raporcie Grupy II Zespołu Zadaniowego ds. Reintegracji Społecznej zaproponowano następującą definicję wykluczenia społecznego: „sytuacja uniemożliwiająca lub znacznie utrudniająca jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienia ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób”.

### **WYNIK**

Opisanie stanu, który jest osiągnięciem zamierzeń projektu.

### **ZASADY**

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to: (1) Zasada samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup. (2) Zasada przezorności - oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny. (3) Zasada solidarności społecznej - najczęściej rozumiana, jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw. (4) Zasada pomocniczości - oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa. (5) Zasada partycypacji - wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie. (6) Zasada samorządności - stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów. (7) Zasada dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne. (8) Zasada wielosektorowości - polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

## Załącznik nr 2

### Skróty stosowane w tekście dokumentu:

Art.	- artykuł
CIS	- Centrum Integracji Społecznej
DPS	- Dom Pomocy Społecznej
Dz.U.	- Dziennik Ustaw
EOG	- Europejski Obszar Gospodarczy
GUS	- Główny Urząd Statystyczny
GOPS	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
MPiPS	- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
MRPiPS	- Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej
MRR	- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
NFZ	- Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	- Non-Governmental Organizations (organizacje pozarządowe)
NMF	- Norweski Mechanizm Finansowy
NSRO	- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia
NZOZ	- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
PCPR	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PFRON	- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PO KL	- Program Operacyjny Kapitał Ludzki
ppp	- partnerstwo publiczno-prywatne
ROPS	- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
RP	- Rzeczpospolita Polska
SWW	- Sejmik Województwa Wielkopolskiego
SZMF	- Szwajcarski Mechanizm Finansowy
UE	- Unia Europejska
UMWW	- Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
WRPO	- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny
WUS	- Wojewódzki Urząd Statystyczny
ZAZ	- Zakład Aktywizacji Zawodowej